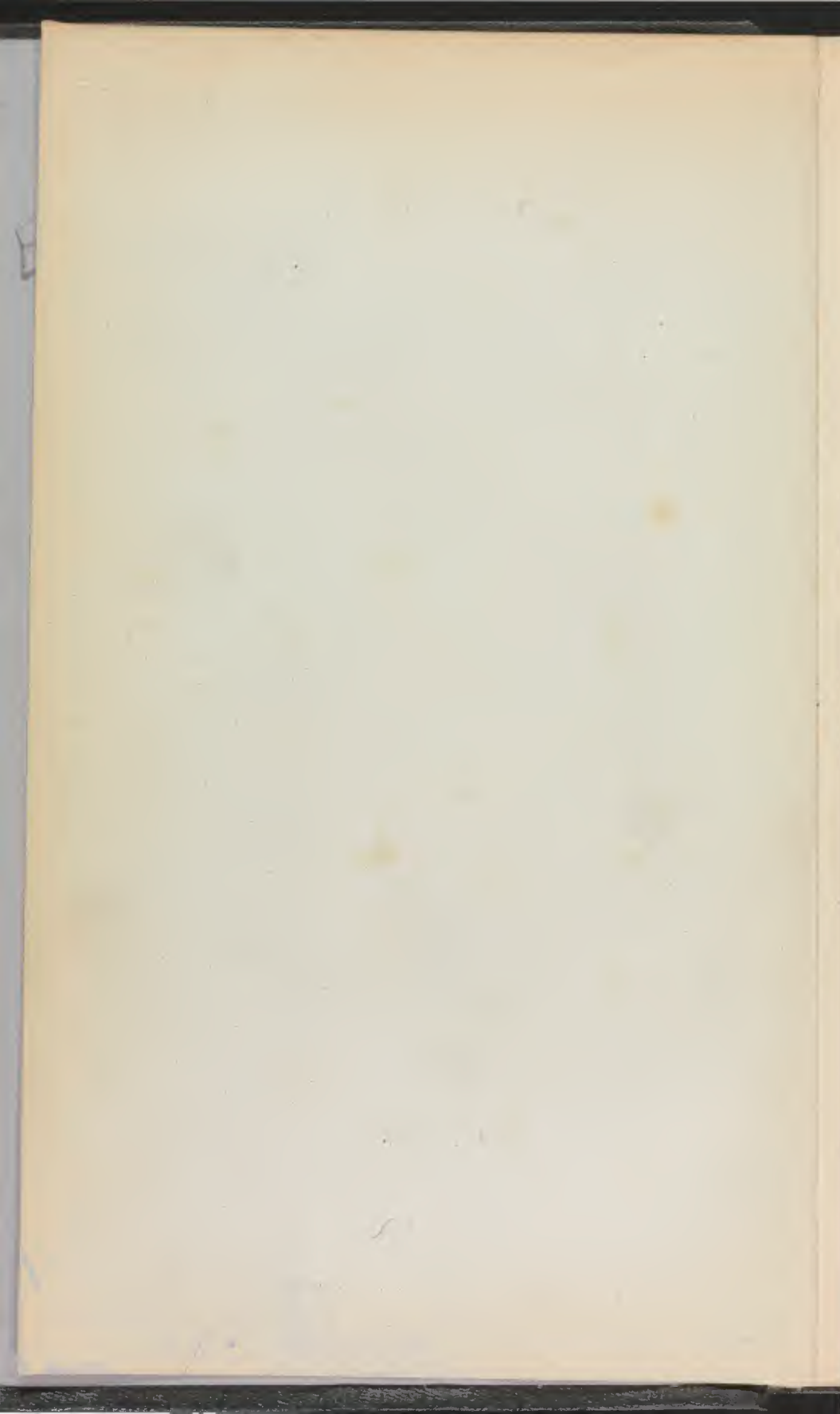


ECS
ELLERY C. STOWELL
3734 OLIVER STREET
CHEVY CHASE
WASHINGTON, D. C.





P R O E V E

EENKE

GESCHIEDENIS DER STRAFWETGEVING

TEGEN

D E Z E E R O O V E R I J ,

DOOR

Charles Jacobus
M^r. J. J. BAUD.

II

MET EENE BIJLAGE, INHOUDENDE HET ONTWERP VAN WET EN DE
MEMORIE VAN TOELICHTING, DOOR DEN HOOGEN RAAD DER
NEDERLANDEN, INGEVOLGE KONINKLIJK BESLUIT VAN
10 APRIL 1838 (Stbl. N^o. 12), VERVAARDIGD.

UTRECHT,
D. POST UITERWEER.
1854.

JX4444
B3

LL
5735C4
27 May 44

44
gg
H
mmf

INHOUD.

INLEIDING.	Begrip van zeerooverij; sehets van hare geschiedenis bij de Grieken en Romeinen; maatregelen ter beteugeling en wetgeving gedurende de Middeleeuwen en in het nieuwere Europa tot den jare 1581	Blz. 1.
HOOFDSTUK I.	Geschiedenis der maatregelen ter beteugeling der zeerooverij uit het tijdperk der Nederlandse Republiek (1581—1795).	
AFDEELING I.	Zeerooverij in Europa.	75.
AFDEELING II.	Zeerooverij buiten Europa.	98.
HOOFDSTUK II.	Gelijktijdige maatregelen van vreemde Regeringen.	
§ 1.	Frankrijk.	108.
§ 2.	Engeland.	118.
§ 3.	Duitsehe, Noordsehe en Spaansehe wetgeving.	124.
§ 4.	Vereenigde Staten van Noord-Amerika.	129.

je - 9-44

INHOUD.

Blz

HOOFDSTUK III. Nieuwere buitenlandsche wetgevingen en verdragen.	
§ 1. Zeerooverij.	133.
§ 2. Slavenhandel.	158.
HOOFDSTUK IV. Ontwerpen van Nederlandse wetge- ving op de zeerooverij en koloniale maat- regelen, sedert den jare 1795.	
§ 1. Nederland.	166.
§ 2. Kolonien.	178.
BIJLAGE	193.

Handwritten notes in the right margin, including the number 112 and some illegible characters.

INLEIDING.

De zee, het gemeen goed der volken, is van de vroegste tijden af het tooneel geweest van velerlei onregt. Een schip, dat gebied doorklievende, blijft onderworpen aan de wetten van het land, alwaar het is uitgerust, en misdrijven, aan boord gepleegd, kunnen slechts gestraft worden door den regter van den Staat, welks vlag het voert.

Het volkenregt heeft echter eene uitzondering op dezen algemeenen regel toegelaten, en hem, die zich schuldig maakt aan de misdaad van zeerooverij, strafbaar verklaard voor elken regter, tot welke natie de overtreder ook behooren moge.

Eene geschiedkundige navorsching van de vroegste tijden af, ten einde daarna de jongste wetgevingen op dit belangrijk en echter te weinig behartigd punt na te gaan en onderling te vergelijken, zal het on-

derwerp dezer proeve uitmaken; vooraf echter achten wij het noodzakelijk eene juiste bepaling van *zeerooverij* te geven, om eene scherpe afscheiding in het oog te houden tusschen die misdaad en een daaraan zeer verwant misbruik, namelijk de kaapvaart, eene stof der aandacht gewis dubbel waardig, en welke hier niet geheel met stilzwijgen kan worden voorbij gegaan, al ware het slechts, dewijl de kaapvaart dikwerf met zceroof wordt verward, en eene onwettige kaapvaart inderdaad meermalen in dien gruwel ontáardt ¹⁾).

§ 4.

De wetenschap van het volkenregt geeft ons het antwoord op de vraag, wat door zcerooverij wordt verstaan, en verklaart hem voor zoodanig, die de zee eigenmagtig doorkruist met inzicht om de schepen van vriend of vijand, in tijd van vrede of van

¹⁾ Hen, die een grondig geschrift betrekkelijk de kaapvaart wenschen te lezen, verwijzen wij naar de bekroonde verhandeling over *de afschaffing van de kaapvaart* door Mr. F. E. BERG VAN MIDDELBURGH, in den jare 1828 door het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen uitgegeven.

oorlog zonder onderscheid, aan te randen en te be-rooven ¹⁾. Dit is het groot verschil tusschen den *kaper* en den *zeeroover*, dat, terwijl eerstgemelde op wettig gezag van eene mogendheid *ter buit vaart*, laatstgemelde zonder vergunning van hooger hand, ongeoorloofd *roof pleegt*. Sir EDWARD COKE en anderen vóór hem, noemden den zoodanige een' *hostis humani generis*. Teregt zeide in onzen leeftijd de Hertog DE BROGLIE ²⁾: »la piraterie c'est le brigandage

¹⁾ BIJNKERSHOEK, *Quaest. Juris Publici*, lib. I, cap. XVII. »Qui autem nullius principis auctoritate, sive mari sive terra rapiunt, piratarum praedonumque vocabulo intelliguntur. Unde ut piratae puniuntur, qui ad hostem depraedandum enavigant sine mandato praefecti maris, et non praestitis, quae porro praestari desiderant."

CASAREGIS, bij EMERIGON, t. I, p. 253. »Proprie *pirata* ille dicitur, qui sine patentibus alicujus principis, et propria tantum auctoritate, per mare discurrit, praedandi causa."

NICOLAUS PESTERS, *Specimen juridicum inaugurale de jure maritimo foederati Belgii*, Trajecti ad Rhenum, 1770. — Handelende over zeeroovers, c. VIII, § 5, zegt hij, »natio, quae Diis hominibusque est infesta."

JOH. LOCCENIUS, *de jure maritimo*, l. I, c. 3. »Quia sunt pacis publicae et *juris gentium* violatores, et tanquam hostes publici, ob insignem illam malitiam quam exercent in mari in depraedandis alienis navibus et tollenda libertate navigationis et commerciorum. Unde etiam a privatis invadi possunt et adprehendi propria auctoritate, salva tamen magistratui loci jurisdictione criminali et instructione de modo prosequendi piratas."

²⁾ Examen critique de la loi rendue en 1827 sur la piraterie,

» maritime à main armée; c'est la profession de voleur
» de grand chemin sur la mer."

BLACKSTONE ¹⁾ was insgelijks van meening, dat een zeeroover, als vijand der menschen, afstand gedaan had van de voorregten der maatschappij en van elk geregeld bestuur; hij moest geoordeeld worden, vrijwillig tot den natuurstaat te zijn teruggekeerd door tegen ieder geweld te plegen, en dientengevolge behoorde men hem wederkeerig den oorlog aan te doen. Dat wij dit gevoel niet deelen, zullen wij in den loop dezer proeve gelegenheid hebben aan te toonen; doch laat ons een begin maken met het onderzoek of de Ouden, met name de Grieken en Romeinen, de zeerooverij kenden; zoo ja, hoedanig zij haar beschouwden.

§ 2.

Het zeer onlangs verschenen doorwrocht werk van

Thémis ou bibliothèque du JCe et du Publiciste, rédigée par M. M. BLONDEAU, DEMANTE et PELLAT, professeurs à l'école de droit de Paris, et BIRNBAUM, HOLTJUS et WARNKÖNIG, professeurs à l'université de Louvain, Paris et Bruxelles, 1828, pag. 88.

¹⁾ *Commentaries on the Laws of England* vol. IV, chap. V, pag. 64.

den Gentschen Hoogleraar LAURENT ¹⁾, geeft ons genoegzamen grond om te kunnen stellen, dat de Grieken geen' algemeenen band en regtsbetrekking tusschen de volken zonder bepaalde overeenkomst of verdrag erkenden. Dezulke, met wie zij geen verbond gesloten hadden, waren in hun oog vijanden; er bestond geen ander regt dan dat van den sterkste. Van de vroegste tijden hebben onder hen vele kustbewoners zich met zeerooverij bezig gehouden.

De grootste Dichter der oudheid beschrijft ons de zeën als bezet met roovers, wier bedrijf hij zelf niet als onteerend schetst; het werd dan ook veelal als heldhaftig aangemerkt. Er komt bij HOMERUS zelfs eene plaats voor ²⁾, waar NESTOR die zeesehuiders gastvrij onthaalt. Zij stelden zich ten doel menschen te vangen en deze vervolgens in slavernij te vervoeren; later werd de eigenlijke slavenhandel de hoofdtak van hun afsehuwelijk bestaan. PARDESSUS, zoowel als anderen, is van meening, dat de Grieken zich van ouds met zeeroof ophielden en

¹⁾ *Histoire du droit des Gens et des relations internationales*, Gand, 1850, vol. II, pag. 30.

²⁾ *Odyss.* III^e Boek v. 71—74.

daarin een gewoon middel tot levensonderhoud vonden. Vele stoute ondernemingen geleken destijds meer naar ongerelde strooptogten, dan naar krijgsbedrijven, en zoo bij voorbeeld van den beruchten togt der Argonauten gewagende, merkt PARDESSUS aan ¹⁾: »la fameuse expédition des Argonautes tant célébrée par les poètes, si elle n'est pas une fable, fut probablement une piraterie plus hardie et plus éclatante, que les courses auxquelles les Grecs se livraient habituellement.”

Naarmate de menschelijkheid en bescheving toenamen, had men kunnen verwachten, dat die geweldenaarijen allengs plaats zouden hebben gemaakt voor een' meer vreedzamen en weldadigen handel, die den bloei en de welvaart der volken moest bevorderen; maar neen, het schandelijk kwaad werd van lieverlede hoe lang zoo meer in praktijk gebracht; de gansche bevolking van het eiland Samos oefende het uit als eene bron van nijverheid en beroofde alle schepen, die onder haar bereik kwamen. De magt dier zeebewoners werd zoo groot, dat Rome omstreeks het einde der Republiek een' hardnekki-

¹⁾ *Collection de lois maritimes antérieures au XVIII^e siècle*, Introduction, pag. XXVI.

gen strijd tegen hen te voeren had ¹⁾), een feit, op hetwelk wij in de volgende paragraaf met een enkel woord zullen terugkomen. Zeker is het, dat de Romeinen ten aanzien van die verwoestende pest ²⁾) een geheel ander gevoelen koesterden dan de Grieken, die daarin niets anders zagen dan eene der verschillende wijzen van oorlog te voeren, en die alzoo geene onwettige handeling daarin wilden erkennen.

§ 3.

In de eerste eeuwen, wel is waar, eerbiedigde Rome evenmin eenigen natuurlijken band tussehen de volken. Hij, die geen Romein was, heette barbaar, en elk barbaar was Rome's vijand, zoolang uitdrukkelijke verbonden hen en de vreemde volken niet tot welwillendheid stemden ³⁾).

Dat de Romeinen en Grieken overigens in volksaard en neiging zeer verschilden, blijkt uit de geschiedenis. Rome moest de beheerscheres der oude

¹⁾ FLORUS, lib. III, cap. VI, *Bellum Piraticum*.

²⁾ FLORUS, l. I. »Ille (PONPEJUS) dispersam toto mari pestem semel et in perpetuum volens extinguere, divino quodam apparatu aggressus est."

³⁾ Adversus hostem (peregrinum) aeterna auctoritas.

wereld worden, opdat uit dit middenpunt de algemeene beschaving eenmaal konde doorbreken.

Toen de ruwe zeden van een nog weinig ontwikkeld volk trapswijze plaats maakten voor ruimere begrippen en zachtere gewoonten, veranderden Rome's inzigten ook omtrent den zeeroof. Men zag een onderscheid in den van alle regten verstoken roover ¹⁾ en in de verhouding tot den vijand ²⁾, omtrent wien zekere beginselen van regt steeds bleven gelden; ook de volgende plaats van den Romeinschen regtsgeleerde is wel eens, maar naar het schijnt zonder grond, aangevoerd om ten bewijze te strekken van eene onderscheiding tusschen *pirata* en *praedo*; men vergelijke Fr. 2 van PAULUS, lib. XXXIV ad Edictum § 3. »Si navis a piratis redempta sit, Servius, Ofilius, Labeo omnes conferre debere aiunt. Quod vero praedones abstulerint

¹⁾ Rupto foedere generis humani, bij FLORUS, l. l. pag. 547. CICERO, in *Verr.* 4, 9 en 5, 29 noemt de piratae communes hostes gentium nationumque omnium; en PLINIUS, 2, 46 omnium mortalium hostes.

²⁾ DE GROOT, *de Jure Belli et Pacis*, lib. II, cap. 17, § 19. »Atque hoc sensu admitti potest distinctio CICERONIS (*de Officiis*, III, c. 29) inter *hostem*, quicum multa jura habemus, ut ait, communia, ex gentium consensu scilicet, et *piratas* ac *latrones*."

eum perdere cujus fuerint, nec conferendum ei qui suas redemerit 1)."

Ook de wijsgeeren begonnen eene leer te prediken, die tot nu toe onbekend was geweest, en den zeeroover af te schilderen en te verfoeijen als een vijand der menschheid 2). Intusschen hebben de menigvuldige oorlogen, door Rome gevoerd, ongetwijfeld het hunne bijgedragen tot vermeerdering der euvel daden, op zee gepleegd. Zij, die alles verloren hadden, zochten hunne fortuin op deze eerlooze wijze, en hunne vermetelheid werd zoo groot, dat, toen Rome's heerschappij Italie reeds was te buiten getreden, en Sicilie en Afrika onder haar gebied gevallen waren, men zich genoodzaakt zag een einde aan die onlijdelijke rooverijen te maken, en dat gespuis den oorlog aan te doen, waar-toe, op voorstel van den tribuun GABINIUS, aan POMPEIUS eene buitengewone magt werd toever-

1) PARDESSUS, *Collection de lois maritimes antérieures au XVIII^e siècle*, vol. I, pag. 104, en l. 2, § 3, D. de lege Rhodia de jactu.

DE GROOT, *de J. B. et P.* lib. III, cap. 9, § 16. »Quae piratae aut latrones nobis eripuerunt, non opus habent postliminio, ut ULPIANUS et JAVOLENUS responderunt; quia jus gentium illis non concessit, ut jus dominii mutare possint."

2) LAURENT, II Dl. pag. 120 in de noot; aldaar vindt men eenige dier wijsgeeren vermeld.

trouwd, hoedanig geen bevelhebber ooit vóór hem gehad had.

De roovers moesten voor hem zwichten, en het gelukte den tot daartoe onoverwinnelijken veldheer en vlootvoogd, om na verloop van slechts veertig dagen, een' verderfelijken krijg te beslechten, die sedert acht jaren had gewoed ¹⁾; het kwaad volkomen uit te roeijen, werd hem evenwel niet gegund. Onder SEXTUS POMPEJUS zelfs zouden de zeeschuimers op nieuw het hoofd opsteken en een' tijd lang Rome bedreigen ²⁾. In weerwil van die krachtdadige beteugeling der zeerooverij door het geweld der wapenen, welke aanduidt, hoe diep geworteld en algemeen het euvel was ³⁾, waarmede de oudheid bijna onafgebroken had te worstelen, vindt men in de Romeinsche wetgeving zeer weinig omtrent zee-

¹⁾ FLORUS, lib. III, cap. VI, *bellum piraticum*. — DE GROOT, *de J. B. et P.*, lib. III, cap. 3, § 2. »POMPEI, de piratis (triumphus) non fuit.»

²⁾ FLORUS, lib. IV, cap. VIII. *Bellum cum Sexto Pompejo*. »Jam et classe medium mare insederat, o quam diversus a patre! ille Cilicas extinxerat: hic secum piratas navales agitabat.»

³⁾ LAURENT, *DI.* III, pag. 248. »La piraterie est donc un fait universel chez les anciens, preuve frappante de l'état violent des mœurs et de l'absence complète de droit dans les relations internationales.»

rooverij verordend en althans geene bepalingen van poenalen aard ¹⁾. Naar de beginselen van het destijds heerschende zeerecht werden, tusschen bijzondere personen, de verliezen door zeerooverij geleden, als bij overmagt veroorzaakt, aangemerkt en gezamentlijk gedragen ²⁾.

§ 4.

Alle heerschappij neemt eenmaal een einde, zoo ook de Romeinsche; en de val van het Westelijk Keizerrijk, hoe lang voorzien en zoowel door den geweldigen stroom der volksverhuizingen van de zoo-genaamde Barbaren van het Noorden en Oosten, als door telkens afwisselende omwentelingen en inwendige verdeeldheden voorbereid, moest natuurlijk een' grooten schok toebrengen aan het verkeer en den handel.

¹⁾ Bekend is echter de straoefening door den jeugdigen JULIUS CAESAR aan de zeeroovers, die hem een' tijd lang onder hunne magt hadden gehouden, voltrokken; naar het verhaal van SUE-
TONIUS, »redactus in potestatem, *supplicio*, quod illis saepe
minatus, inter jocum, fuerat, afficeret." (Vita CAESARIS, cap. IV).

²⁾ l. 3, § 4, D. nautae, caupones. l. 2, § 4, D. de lege
Rhodia de jactu. — PARDESSUS, t. a. p. vol. 1, pag. 80.

Frankrijk was de eerste Staat, in welken onder het Merovingisch Stamhuis, orde en rust weder eenigzins begonnen te herleven. Door de bemagtiging der Zuidelijke gewesten van Gallie, aan de Westgothen ontweldigd, en waar de voornaamste havens der Middellandsche Zee gelegen waren, werd Frankrijk sedert de vijfde eeuw het land, dat den voornaamsten handel dreef van Europa ¹⁾.

Doch wij meenen hierover niet te mogen uitweiden, dewijl de beschouwing van dien toestand niet onmiddellijk tot ons gebied behoort, en wij integendeel geroepen worden tot de vermelding der gedenkwaardige feiten van een volk, dat gedurende vele jaren de schrik is geweest van gansch Europa en dat in meer dan ééne Monarchie de duurzame sporen van zijne vreeselijke tegenwoordigheid heeft achtergelaten ²⁾.

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p. Introduction, vol. I, p. LXI.

²⁾ AUGUSTIN THIERRY, *Histoire de la conquête de l'Angleterre par les Normands de ses causes et de ses suites jusqu'à nos jours, en Angleterre, en Ecosse, en Irlande et sur le continent*. Paris 1827, IV volumes. liv. II, depuis le premier débarquement des Danois (pirates) en Angleterre jusqu'à la fin de leur domination (787—1048).

J. H. VAN BOLHUIS, *de Noormannen in Nederland. Geschiedenis hunner invallen gedurende de negende, tiende en*

Een ieder zal ligt begrijpen, dat wij de togten en de vestiging in het midden en Zuiden van Europa der geduchte Noormannen bedoelen, van dat stoutmoedig volk, hetwelk een deel van Scandinavie (het tegenwoordige Zweden, Denemarken en Noorwegen) bewoonde. Gelijk wij reeds vroeger deden opmerken, dat in de roofzuchtige handelingen der oude volken meer eene ruwe en algemeen gebruikelijke wijze van oorlogvoeren doorstraalde, dan wel aan de misdaad van zeerooverij moet worden gedacht, zoo kunnen wij ons ook hier vereenigen met het gevoelen van den geschiedvorschcr, die verklaart, dat de Noormannen werkelijk krijg voerden tegen de Franken; maar, om de woorden van dien schrijver te gebruiken, »*zij voerden dien overeenkomstig hunnen maatschappelyken toestand, volgens hunne begrippen van regt en onregt* 1)».

Het was in de achtste eeuw, dat zij aanvingen zich als zeeroovers te doen kennen; zij vertoonden zich in het bijzonder aan de Westelijke kust van Frankrijk; eerlang echter maakten zij ook de kusten

elfde eeuwen, met opgave van derzelver gevolgen, uit echte bronnen geput.

1) J. H. VAN BOLHUIS, t. a. p., bl. 47.

van Duitsehland, Lotharingen, Italie, Engeland en Spanje, zelfs die van Afrika onveilig.

Handel en zeeroof gingen, gelijk bij de ouden, zoo ook weder bij de Noormannen, gepaard en zeker Geleerde ¹⁾ sehetst ons zulks in de volgende regelen: »Wie die Grieehen in den frühesten Zeiten, so trieben auch die nordisehen *Wikinger* Freibeuterei und Handel neben einander; bald fuhren sie in *Wiking* (zeeroof), bald in Handelsfahrten aus, und nicht selten *waren auch zu derselber Zeit Handelsfahrten und Wikingsfahrten verbunden.*” Andere malen volgden op sehijnbare welwillendheid, uit listig overleg, weldra vredebreuk en openbare vijandsehap. »In diesen Falle war es Sitte bei Ihnen, an den Küsten, wo sie landeten, zuerst einen Waf fenstilstand mit den Einwohnern abzuschliessen, um mit ihnen zu handeln oder Waaren gegen Waaren einzutauschen; naehdem der Kaufhandel vorbei und die dazu bestimmte Zeit zu Ende war, da wurde der Frieden aufgekündigt und auf den Handel folgte der Krieg ²⁾.”

¹⁾ WERLAUFF, (E. C.) *Beiträge zur Geschichte des Nordischen Bernsteinhandels.* Schleswig, 1840.

²⁾ Mr. JACOB DIRKS, *Geschiedkundig onderzoek van den*

Geen wonder, dat vooral de Frankische Vorsten zich beijverden om die overmoedige vijanden met alle kracht af te weren of te verdrijven, en hunne onderdanen op zee en te land tegen hen te beschermen. KAREL de Groote, (768—814) inzonderheid onderscheidde zich door zijne veerkracht en doeltreffende maatregelen. Terwijl hij aan den eenen kant zich wist te bedienen van de kunde en ervaring der Friezen in de scheepvaart om de Wilten te bestrijden, beraamde hij aan de andere zijde de noodige middelen tot weêrstand, toen hij vernam, dat de Noormannen in Wessex in Engeland gevallen waren en aldus ook zijne kusten weldra zouden verontrusten ¹⁾; hij beval eene scheepsmagt te verzamelen, om hun het hoofd te bieden. Veertig hun-

Koophandel der Friezen van de vroegste tijden tot aan den dood van KAREL den Grooten, in den jare 1846, door het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen uitgegeven, pag. 145, 146.

C. F. ALLEN, *Geschichte des Königreiches Dänemark, mit steter Rücksicht auf die innere Entwicklung in Staat und Volk*. (Gekrönte Preisschrift). Aus dem Dänischen übersetzt von Dr. N. FALCK, Kiel, 1842, pag. 38. »Gewöhnlich aber war der Kaufmann selbst *Wiking*, der, je nach den Umständen, friedlichen Handel oder Seeräuberei trieb.»

¹⁾ J. DIRKS, t. a. p., bl. 147.

ner kleine vaartuigen, zegt men, werden achterhaald, vele daarvan in den grond geboord, terwijl de overige zich met de vlugt moesten redden ¹⁾).

Wat alleen KAREL had vermogen te doen, ging onder de zwakke regering van zijne onwaardige opvolgers te loor, en de Noormannen hoe lang zoo stouter geworden, hernieuwden onophoudelijk hunne invallen, zoodat KAREL de Eenvoudige eindelijk genoodzaakt was, hun in den jare 912 een geheel gewest af te staan, hetwelk sedert den naam van Normandie naar die veroveraars gedragen heeft ²⁾).

Dat ook ons land niet bevrijd bleef van de schrikbarende plaag der Noormannen, hiervan kan men zich overtuigen door het werk van den verdienstelijken VAN BOLHUIS te lezen. Naar de gissing van

¹⁾ J. DIRKS, t. a. p., bl. 148.

Omtrent de inrigting der vaartuigen van die zeeschuimers, verwijzen wij tot hetgeen gevonden wordt in het werk van den heer VAN BOLHUIS; voor de bemanning werden doorgaans 100 man gevorderd. In de Heimskringla echter wordt melding gemaakt van een groot schip van 32 roeijers, hetwelk bij strooptogten gebruikt werd, en ruim 200 man voerde. Verder leest men er van schepen van 20 roeijers en 100 of 90 man, van 80, 60, 35, 30, 20, 12 en 10 man, enz. Vergelijk VAN BOLHUIS, bl. 33 en 34.

²⁾ A. THIERRY, t. a. p., vol. I, pag. 164 en volg.

gemelden schrijver schijnt de inval, dien zij in 4010 ondernamen, de laatste te zijn geweest, en hiermede verdwenen die woeste zeeschuimers van het tooneel, na gedurende meer dan twee eeuwen de geesel van het mensdóm te zijn geweest ¹⁾).

§ 5.

Nauwelijks was de kreet opgegaan over de mishandelingen, die de pelgrims van de Muzelmannen hadden te verduren, en in het algemeen over de verdrukking der Christenen in het Oosten en over de schennis der gewijde plaatsen, of duizenden trokken naar Jeruzalem om het heilige graf voor verder geweld dier barbaren te behoeden. De Middellandsche Zee werd ten gevolge van dien godsdienstijver het tooneel van een ongemeen levendig verkeer; andere schepen dan die van Italië en Spanje doorkliefden haar nu om naar Palestina, Egypte of Syrië te stevenen. Ook bleven de zeeroovers en andere gelukzoekers niet achter; hunne vaartuigen verlieten het Noorden om de zuidelijke wateren te doorkruisen; niet alle echter eeniglijk om roof. Sommige

¹⁾ VAN BOLHUIS, t. a. p., bl. 200 en volg.

trokken mede naar het heilige land en waren behulpzaam in den strijd der Kerk ¹⁾).

De aanmerkelijke uitbreiding, welke de handel en scheepvaart in die gewesten alzoo verkregen en langen tijd behielden, deed meer en meer de behoefte gevoelen aan een zamenstel van de allengs ingesloopen gebruiken en onder de kooplieden erkende beginselen, die onder den naam van *zeeregten* bewaard zijn gebleven, en bij voorkomende geschillen tussehen schippers, reeders en andere belanghebbenden tot rigtsnoer konden dienen. Tot de rij van zoodanige regtsbronnen behooren de *Tabula Amalfitana* ²⁾), zeker hoofdstuk, dat in de *Assisen van het Koningrijk Jeruzalem* voorkomt en later het *Consolato del mare*.

¹⁾ » Dans le temps de la première Croisade, un vaisseau rempli de corsaires flamands, hollandais et frisons aborda à Tarse; le patron de ce navire était un nommé Guynemerque, natif de Boulogne, dans le pays du comte EUSTACHE, père du duc GODEFROY. Ce chef de pirates ayant reconnu le fils de son seigneur, abandonna son navire et résolut d'accompagner GODEFROY." — MAXIME DE CHOISEUL-DAILLECOURT, *de l'influence des croisades sur l'état des peuples de l'Europe*, pag. 294.

²⁾ A. C. HOLTIUS, *Geschied- en Regtskundige Verhandelungen*, Utrecht, 1851, pag. 271. *Over de Tabula Amalfitana*. Art. 28 en 44. » Wanneer een genomen schip wordt losgekocht, zoo moet de geheele gemeenschap in de kosten dragen; doch de bootslieden alleen voor hun aandeel in de winst."

In evengemeld hoofdstuk van de Assisen (*Livre des Assises et des usages du royaume de Jérusalem, de la court des bourgeois*, ehapitre XIV), vindt men eene bepaling, waar het vallen in handen van zee-roovers gelijk wordt gesteld met het vergaan door storm, en dus als overmagt de schadevergoeding uitsluit. »Ce il avient que un home baille à un autre home de son avoir à porter sur mer à guaaïn et aventure de mer et des gens, il avient que eoursaires l'eneontrent et li toillent quan que il porte, ou pour mauais tens brize le vaissau et perde tout, la raison eoumande que il est à tant quites et ne li doit riens amender," enz. ¹⁾.

Naar luid van zekere regsbron van een meer beperkt gezag, en den naam dragende van Statuut van *Trani*, onder den titel *Ordo et Consuetudo maris*, van het jaar 1063, werd het den schipper veroorloofd in onderhandeling met de zeeroovers te treden tot behoud der lading, bijaldien de kooplieden af-

¹⁾ Naar de vertaling van PARDESSUS, t. a. p., vol. I, pag. 280. S'il arrive qu'un homme ayant donné à un autre des objets à porter par mer, à profit commun, des corsaires s'en emparent, ou que le navire soit brisé par la tempête, et que ces choses périssent, la raison veut qu'il soit libéré et qu'il ne doive aucune indemnité.

wezig waren. »Propone dice et diffinisce li dicti consuli, che se la naue fusse assalita et percossa da corsari, sententiano che lo patrone possa accordare lo dicto corsale, o per ore, o per argento, o per altra robba, et pacto per loquale se scampe la naue et laltra mercatantia, non essendoli mercatanti in naue ¹⁾.”

Wat het meer algemeen geldig Regtsboek der Middellandsche zee, het *Consulaat*, betreft ²⁾, aldaar wordt in het XVI^e hoofdstuk, over de onderlinge betrekking tusschen schipper, kooplieden en passagiers, aan den schipper de verpligting opgelegd om laatstgemelde tegen de zeeroovers te verdedigen. »Si tu

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. V, pag. 246. Les dits consuls proposit, disent et décident, que si le navire est attaqué et pris par des corsaires, le patron pourra s'accorder avec ledit corsaire au moyen d'or ou d'argent, ou d'autres valeurs et la convention, qu'il aura faite pour sauver le navire et les autres marchandises sera valable, lorsque les marchands ne sont pas dans le navire.

²⁾ DE GROOT, *de J. B. et P.* l. III, c. I, § 4.

A. VERWER, *Nederlants See-Rechten, avarijen en bodemerijen: begrepen in de Gemeene Costumen van der See: de Placcaten van Keiser KAREL den Vijfden, 1551; en Koning FILIPS den II, 1563: 't Tractaet van M^r QUINTIJN WEIJTSEN van de Nederlantsche avarijen: Ende daarenboven in eene verhandelinghe nopende het Recht der hollantsche bodemerijen.* Amsterdam, 1730, bl. 42 en volgg.

vols saber de que es tengut lo senyor de la nau ò del leny als mercaders, açí ho pots saber. Lo senyor de la nau es tengut de salvar è de guardar als mercaders è als pelegrins è à tota persona que vaia en la sua nau, axí be al menor com al major, è de ajudar contra tots homens de son poder, è tenirlos nech contra cossaris è contra totes persones qui mal los volguessen fer ¹⁾.”

Al deze bepalingen waren, gelijk men ziet, privaatrecht; naar strafwetten ter beteugeling der zeerooverij, zoekt men dáár te vergeefs. Misschien echter kan men tot de zoodanige brengen zekere voorschriften, gerangschikt onder de costuimen der stad Barcelona van het jaar 1068, waar eerst straffen worden bedreigd tegen straat- en zeeroof in het bijzonder en daarna meer in het algemeen tegen dezulken, die zich aan zware misdaden, onder welke mede verschillende rooverijen, zonder bepaald on-

¹⁾ Of volgens de vertaling van PARDESSUS, t. a. p., vol. II, pag. 69. Si tu veux savoir de quoi le patron est tenu envers les marchands, tu pourras l'apprendre ici. Le patron est obligé de protéger et garder les marchands et passagers, et quiconque sera à son bord, le plus petit comme le plus grand, les aidant de tout son pouvoir contre qui que ce soit; il doit également les défendre contre les corsaires et quiconque voudrait leur faire du mal.

derseheid van 's Heeren *wegen* en *wateren*, schuldig hadden gemaakt ¹⁾). Deze zouden hunne misdaad met het verlies van handen en voeten, of van hunne oogen, gelijk ook met langdurige gevangenisstraf, boeten (*truncare pedes et manus, trahere oculos, tenere captos in carcere longo tempore*).

Ook treft men in het beroemde Spaansche wetboek van ALPHONSUS den Wijze, *Las Siete Partidas* ²⁾), uit het midden der dertiende eeuw, eenige merkwaardige verordeningen aan betrekkelijk de terug-gave der voorwerpen, door de bevelhebbers der schepen, die op zeeroovers voorbedachtelijk of toe-

¹⁾ *Usatici Barchinone patrie*, § 62. »Camini et strate per terram et per mare sunt de potestate et per illorum defensionem debent esse in pace et treuga, per omnes dies et noctes, ita ut omnes homines tam milites quam pedites, tam mercerii quam negociatores, per illas euntes et redeuntes, vadant et revertantur securi et quieti. et si quis illos *requisierit, cederit, vulneraverit, deshonoraverit* in aliquo, aut abstulerit eis aliquid de eorum rebus, malum et deshonorem quod illis fecerit in corpore *emendet* eis in duplo, enz." en § 94. »Quia justitiam facere de malefactoribus datum est solummodo potestatibus, videlicet de homicidiis, de adulteriis, de veneficis, *de latronibus, de raptoribus*, enz."; vergelijk CH. GIRAUD, *Essai sur l'histoire du droit français au moyen âge*, Paris, 1846, tome II, pag. 476 en 485.

²⁾ L. A. WARNKÖNIG, *Juristische Encyclopaedie*; Erlangen 1853, S. 266 en volgg

vallig jagt maakten, op deze hcrnomen, en waar onderscheiden wordt tusschen de prijzen door Castiliaansche onderdanen en die van andere mogendheden gemaakt. De tekst luidt aldus: »Corsarios facen muchas veces grandes daños sobre mar *matando los homes et prediéndolos et robándoles* lo que traen, porque aviene que salen navios en pos ellos como en apellido et les tuellen lo que llevan: onde los antiguos de España tovieron por bien que quando algunos robasen à los que aduxesen algunas cosas sobre mar seguradamente à la tierra del rey, ò levasen à otra parte que non fuese el señorío de los enemigos, quanto desta guisa les tolliesen que fuese tornado à los duenos primeros, fueras ende si los enemigos lo hobiesen metido en su salvo et gelo tollesen despues los otros por fuerza; ca estonce debe seer suyo si non fuesen asoldados, et partirlo entre sí en la manera que diximus de lo que ganan los que siguen los appellidos por tierra: mas si à soldada estudiesen debe seer todo del señor de quien la tomasen: otrosi decimos que en esta mesma manera deben facer de lo que les tollesen demas de la presa que hobiesen levado ¹⁾."

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. VI, pag. 33 en 34. Les corsaires

» Mas si acaesciese que en pos de aquellos corsarios que hobiesen robado non salliesen en apellido et fallasense en la mar con otros que gelo tolliesen ante que lo hobiesen metido en su salvo, et fuesen de señorío daquel rey do fuere fecho el robo, deben facer de lo que les tollieren bien así como deximos de los que fuesen en apellido en pos ellos: mas si fuesen dotro rey si gelo non quisiesen dar débengelo calonar como à enemigos ¹⁾.”

causent souvent de grands torts sur mer, en tuant les hommes, en les faisant captifs ou en leur enlevant ce qu'ils possèdent, ce qui fait qu'on leur donne la chasse comme dans une invasion et qu'on les dépouille. En conséquence, les anciens d'Espagne ont ordonné que si des hommes ont pillé des navires portant paisiblement des marchandises dans les états du roi ou dans des pays qui ne sont pas en guerre avec lui, tout ce qui leur aura été repris de la manière susdite sera restitué aux propriétaires primitifs, sauf dans le cas où la reprise n'aurait lieu qu'après que ces ennemis avaient mis la prise en lieu de sûreté, car alors elle appartient aux hommes qui la leur enlèvent. S'ils n'ont pas reçu de solde, ils doivent partager la capture de la manière indiquée par nous pour ceux qui, sur terre prennent les armes en cas d'invasion; mais, s'ils ont reçu une solde, tout appartiendra au Seigneur qui les soldait. Nous ajoutons qu'il en sera de même de ce qu'ils auront capturé en outre des objets repris sur les dits ennemis.

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. VI, pag. 34. De plus dans le cas où, sans être sortis exprès pour courir contre des corsaires, des navires (sortis des ports de Castille) en rencontreraient d'au-

§ 6.

Wij hebben in den aanvang van deze proeve melding gemaakt van het onderscheid tussehen zee-roof en kaapvaart, en te gelijk doen opmerken hoe ligt de laatste in eerstgemelde misdaad ontaarden kan. Wij vinden reeds zeer vroeg dit onderscheid in het oog gehouden in zekere Catalonische Ordonnantie van het jaar 1288, waar voor de uitrusting van commissievaarders borgstelling geeiseht wordt ter zake van het onregt, dat door hen tegen vrienden en bondgenooten kon worden gepleegd.

Zonderling nogtans is het, dat de woorden *pirata* en *cossarius* in diezelfde ordonnantie door elkander worden gebezigd, ten aanzien ook van den kaper, die aan zijn' lastbrief allezins getrouw blijft. De tekst luidt aldus: »ALPHONSUS etc. Mandamus et dicimus vobis, quatenus si aliquis *pirata*, seu *cossarius*

tres en mer qui auraient enlevé aux corsaires une prise avant qu'ils l'eussent mise en sûreté, si les navires ainsi rencontrés sont sujets du roi sur les sujets de qui la prise a été faite, les hommes de ces navires seront considérés, relativement aux choses enlevées par eux aux corsaires, comme s'ils étaient sortis exprès pour donner la chasse à ces derniers: s'ils sont sujets d'un autre roi, ils seront sommés de rendre les choses ainsi reprises par eux, et, en cas de refus, ils doivent être traités comme ennemis.

voluerit armare *contra inimicos*, quod assecuret, et caveat *sufficienter* in posse vestro, antequam de loco ubi armaverit recedat, quod *non faciat malum* in locis seu rebus *amicorum*, vel *treugarum*, et, antequam ad alia loca divertat, revertatur in eodem loco, ubi armaverit cum galione, seu ligno, et rebus omnibus quas cepit..... Praeterea volumus, et mandamus vobis, quod si forte constiterit, vel quod aliqui de piratis hujusmodi fecerint malum aliquid in locis vel rebus *amicorum*, vel *treugarum*, illos *capiatis in continenti*, et captos detineatis, ut contra eos *possimus procedere, justitia mediante*, et res quas detulerint capiatis, et custodiatis, ut possint restitui illis quibus fuerint depredatae ¹⁾."

Nog komt hetzelfde verschil van geoorloofde en ongeoorloofde kaapvaart, van commissievaart en zee-rooverij, duidelijk voor in een Statuut van Cataro, in den loop der veertiende eeuw uitgevaardigd, alwaar men in hoofdstuk CCCC, *de piratis*, leest: »Statuimus et ordinamus quod nullus noster civis vel habitator Cathari praesumat *ire in cursu, aut pirata esse*; quod si facere praesumpserit, sit for-

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. V, pag. 349.

banditus et solvat communi ypperperos quinquaginta;
salvo si *habuerit licentiam communitatis* ¹⁾."

§ 7.

Krachtig werd de zeerooverij, minder echter door wetten, dan met de wapenen, beteugeld door de bloeiende en magtige vereeniging der kooplieden van het Noorden en het midden van Europa, onder den naam van het *Hanseverbond* vermaard. De belangen dier handelsvereeniging, handelsgezelschap, gild of corporatie (deze toch was meestal de beteekenis van het woord *hanse*) werden behartigd door afgevaardigden, die jaarlijks doorgaans te Lubeek op de hansedagen bijeen kwamen ²⁾.

Nederland, dat van de vroegste tijden af door de geschiktheid zijner ligging zich op den handel had toegelegd, kwam spoedig met de steden van het deutsche verbond in aanraking. Het verkeer der deutsche kooplieden in Vlaanderen dagteekent van het jaar 1252, onder MARGARETA van Vlaanderen en

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. V, pag. 98.

²⁾ F. E. BERG VAN MIDDELBURGH, *de Nederlanden en het Hanseverbond*, in den jare 1833 door het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen uitgegeven, pag. 39.

Henegouwen en haren zoon GUY. Brugge was het middenpunt van hunnen handel ¹⁾).

Ten einde de betrekking met het buitenland gemakkelijk te maken, had de vereeniging overal factories (Niederlassungen) opgericht, die eindelijk tot vier groote in een smolten. Deze waren te Brugge, Londen, Novogorod en te Bergen in Noorwegen gevestigd.

Hoewel de handel nu zeer aanzienlijk werd, was de vrees voor het rooven op zee niet geweken; zoo werden in het jaar 1338 eene menigte Gelderse koopvaardijsehopen, naar Engeland stevenende, op de hoogte der Vlaamse kust door Engelse zee-schuimers overvallen en uitgeplunderd, en in het volgende jaar viel een ander Gelders schip hetzelfde lot ten deel ²⁾).

In eenen brief van den achtsten April 1322, beveelt de Graaf van Holland zijnen Baljuwen de goederen van de Engelschen in beslag te nemen, totdat de schade door hen aan drie poorters der

¹⁾ SARTORIUS, *Geschichte des Hanseatischen Bundes*, Göttingen, 1802, Th. I, S. 255. — F. E. BERG VAN MIDDELBURGH, t. a. p., pag. 68.

²⁾ NIJHOFF, *Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland*, dl. I, oork. n^o. 357.

stad Zierikzee veroorzaakt, zoude vergoed zijn ¹⁾. De tekst luidt aldus: » Wi WILLAEM, Grave van Heyn-negouwe, enz. maken cond enz. want JACOB SYMONS SONE, BOUDYN JANS SONE, ende WITTE Heren JACOBS SONE, onse poirteren van Zeerixee, groete seade ghenomen hebben op die zee, alse van den Enghelsen, die se *beroveden*, so onbieden wi ju, allen onsen Bailiuwen van Middelbureh, van Zeerixee, van Zuyt-Holland, ende elwaer van onsen landen, waer dat sake, dat enieh van desen luden voersz. JACOB, BOUDIYN, jof WITTE enieh Enghels goed vernamen in onsen lande, ende si ju daer toe vermaenden, dat ghi sonder vertrecken met hen vaert, ende dat Enghelse goed arresteert, ende in behoudene hant hout mitten minsten eoste ter tyd toe, dat voldaeen sie JACOB, BOUDIYN ende WITTEN, onsen poirters voersz. tote ses ende dertich pond groeten toe, die si hem te scaden dede, jòf dat ghi anders ghebot van ons hebt.”

In een volgend charter van het jaar 1325, wordt niet aan de Baljuwen geboden, de goederen der Engelsehen, diē zeeroof gepleegd hadden, aan te slaan, totdat het verlies daarop verhaald zoude zijn,

¹⁾ VAN MIERIS, *Groot Charterboek der Graven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland*, dl. II, bl. 276.

maar de Graaf geeft aan eenigen, bij zoogenaamde *lettres de marque* bevoegdheid tot kaapvaart, om zich op de Engelsehen, die een schip van Zierikzee beroofd en de bemanning vermoord hadden, te wreken ¹⁾. »Wi WILLEM, Grave van Heynegouwe, enz. maken eond allen luden, want die Enghelse HANNEKYN DEN LOPER, onsen poirter van Zierieze, met XIII siere ghesellen ende drie Knape uyt onsen lande van Seouden, doet gheslegghen hebben te Doenewye voir die havene nu des Vriendaechs voir Sente Martyns daeh in den winter lest gheleden, ende hair seip, ende hair goed, dat binnen seepe was, ghenomen, dat ghepriset (geschat) es bi onsen Seepenen, ende anders goede lude van onser poirten van Zierieze voir XL ⌘ groeten tornoys sonder die doede lude binnen bestande, dat wi ghesproken hadden met RITSAERDE VAN BYTOYE, den Meester van den stapel van Engheland. Soe hebben wi HANNEKYNS maghe voirsereven, ende sine vrienden orlof ghegheven, ende gheven met desen *brieve hare scade op den Engelsens te verhalen*, zoe waer zi moghen, in manieren, zoe wat dat si gheerighen, of nemen moghen op die Enghelsen, dat si dat

¹⁾ VAN MIERIS, *Groot Charterboek*, dl. II, bl. 371.

brenghen sullen gheheel ende zonder ofdoen onder onsen Baeliu van Zieriezee, ende van den goede bi onsen Baeliu voirsz. ende bi onsen Seepenen van Ziericzee hem hair seade te versetten. In orkonden enz. Ghegheven toit Zieriezee, des Donresdaechs na Sente Nyelaes daeh, in 't jaer XXV."

Aan het einde van dit Charter werd, naar men ziet, de voorwaarde gesteld, dat de geschillen over prijs en buit door den bevoegden regter zouden worden besleecht. Niettemin ontaardde de kaapvaart, het winstgevend bedrijf der kustbewoners, maar al te dikwerf in zeerooverij en ontzagen de vrijbuiters noch vriend noch vijand ¹⁾.

Ook de burgeroorlogen, die in de veertiende en vijftiende eeuw bijna geheel Nederland zoozeer teisterden, werkten dat euvel in de hand. Men herinnere zich de erfelijke vreten der Hoeksehen

¹⁾ Mr. J. C. DE JONGE, *Geschiedenis van Nederlands Zeewezen*, dl. I, pag. 45.

VAN MIERIS, t. a. p., dl. II, pag. 412. — 18 Jan. 1327.
»Praelati Ecclesiae Bremensis conqueruntur cum Comite Hollandiae de spoliatione navis et rerum Frisonum atque restitutionem petunt."

VAN MIERIS, t. a. p., dl. II, pag. 441. — 30 Aug. 1337.
»Rex Angliae ad comitem Hollandiae de restitutione navis et bonorum mercatoribus suis ablatorum, scribit."

en Kabeljaauwschen, der Schieringers en Vetkoopers en anderen. Opmerkelijk is de volgende schets van den beklagenswaardigen toestand, waarin het vaderland verkeerde en van de rampen, welke in het bijzonder de scheepvaart en den handel van tijd tot tijd troffen. In den *Jonker-Fransen*-oorlog, door VAN ALKEMADE beschreven ¹⁾, vindt men met name deze klagt der Hollandsche steden, in 1486 te Gouda vergaderd: »En belangende de Zee, dat ze zoodanig ontveyligt wierd, dat 'er geene de minste Koophandel konde gedreven werden, dat die van Sluis in Vlaanderen alles wegnamen, wat zig ter zee opdeed, en dat er niet een schip nog van Oosten, nog van Westen, de klauwen van deze magtige *Zee-roovers* konde ontkomen: Dat dit *Roof-nest* tot kosten der Hollanderen eene zeer ryke en welvarende Stad wierd, en nog dagelyks toenam.»

Tot een eenigzins later tijdperk behooren de strooperijen van den beruchten zeeroover GROOTE PIER ²⁾.

¹⁾ J. DE BOSCH KEMPER, *Geschiedkundig onderzoek naar de armoede in ons vaderland*, bekroond door de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, te Haarlem, 1851, bl. 65.

²⁾ J. DE BOSCH KEMPER, t. a. p., bl. 69.

§ 8.

In de geschiedenis der Hanse nemen eene belangrijke plaats in de geweldenarijen der *Victualiebroeders*. De handel, door de leden dier vereeniging met de naburige landen gedreven, had de roofzucht van velen opgewekt. Reeds begon in het jaar 1377, toen de steden het voornaamste tijdperk van haren bloei waren ingetreden, eene bende van 400 man de vaart op de Oostzee te verontrusten. Niets ontging hun oog, niets was hun heilig, schepen en koopmanschappen werden geplunderd, en de bemanning gevangen genomen of gedood. Dagelijks groeide hun getal aan. De steden van het verbond begrepen dan ook maatregelen te moeten nemen, welke op eene dagvaart te Lubeck beraamd werden. Men besloot schepen, die *vredeschepen* heetten, uit te rusten, ten einde de zee van dat gespuis te zuiveren. In het volgende jaar werd dit besluit op eene dagvaart te Straalsund hernieuwd.

Gelijk in de meeste vereenigingen tweedragt heerscht, zoo konden de partijen het over het uitrusten der schepen en het bestrijden der roovers niet eens worden; daar, waar zij zich minder vertoond hadden, waar de schepen niet eene prooi van hun geweld gewor-

den waren, was men niet genegen mede te werken, of achtte men het niet noodig, hen te beoorlogten en zich zoo bezwarende uitgaven te getroosten. Een natuurlijk gevolg hiervan was het toenemen der roovers en de belemmering der scheepvaart.

Meermalen vonden de zeeschuimers bescherming op de kusten van Denemarken, alwaar zij, van hunne strooptogten terugkeerende, in 1384 in verschillende kasteelen werden opgenomen.

Wat nu den oorsprong der befaamde Victualiebroeders betreft ¹⁾, deze is hoofdzakelijk te zoeken in den strijd over de erfopvolging in Zweden, ten tijde van Koningin MARGARETA en van Hertog ALBRECHT van Mecklenburg. Om de magtige Vorstin der drie Noordsehe Rijken met vrucht weerstand te kunnen bieden, had men geld en manschap, te water en te lande, noodig; bij gebrek aan genoegzame inkomsten, moest men naar buitengewone middelen onzien. De wanorde dier tijden gaf gercedelijk de middelen aan de hand, want wat was gemakkelijker dan zich van de rooverbenden, die overal omzwier-

¹⁾ JOHANNES VOIGT, *die Vitalienbrüder*, te vinden in het *Historisches Taschenbuch*, herausgegeben von FRIEDRICH VON RAUMER, Neue Folge, Zweiter Jahrgang. Leipzig, 1841, S. 1—159.

ven, te bedienen? Dit geschiedde dan ook werkelijk. Terwijl Stockholm door MARGARETA belegerd werd, kondigde men in Mecklenburg af, dat allen, die tegen Denemarken en Noorwegen, voor eigene rekening, op roof wilden uitvaren, ten einde die landen de meest mogelijke afbreuk aan te doen, zoowel te vuur als te zwaard, maar tevens om Stockholm van den noodigen leeftogt te voorzien, zich te Wismar en Rostock moesten vervoegen, alwaar men hun roofbrieven »*Stehlbriefe*” zoude afgeven, terwijl men hun in deze havens vrijen toegang zoude verleenen. Door Hertog JOHAN van Mecklenburg werden daarenboven de havens Ribbenitz en Gollwitz voor hen opengesteld. Zie daar de aanleidende oorzaak en oorsprong dier zoo beruchte bende, welke den naam van Victualiebroeders of van »*Liekendeler*,” als dekmantel van hare rooverijen, voerde.

De leus, onder welke zij gedurende vele jaren elk schip aanrandden en uitplunderden, was *vrienden van God, vijanden van het menschedom*.

De voornaamste van hunne aanvoerders waren HENNING MANTEUFEL, ZICKOW, BERKELINK, KÜLE, OLAF en HEINO SCHÜTTE en anderen; deze werden op het berigt van hunne rooverijen en gruwelen door Paus BONIFACIUS IX in den ban verklaard, waarover zij

zieh weinig bekommerden. De geheele Oostzee was in 1391 door hen bezet, en Gothland het middenpunt, van waar zij uitzeilden en niemand spaarden.

In hetzelfde jaar had er een hevig gevecht plaats tussehen eene menigte Victualiebroeders en een koopvaardijschip van Straalsund. Lang duurde de strijd, eindelijk gelukte het de roovers te overwinnen en honderd van hen gevangen te nemen. Deze werden, om het ontsnappen te voorkomen, in tonnen geplaatst en naar Straalsund overgebracht, alwaar zij gezamenlijk onthoofd werden ¹⁾).

De Heer Mr. J. DE WAL ²⁾ maakt onder anderen ook melding van een hevig gevecht, dat plaats zoude gegrepen hebben in het jaar 1402 tussehen zeeroovers, onder aanvoering van WICHMANN en STORTEBEKER, en eene vloot der Hanse, die, onder het bevel van SIMON VAN UTRECHT, kapitein der Bonte Koe, uit Vlaanderen, van NICOLAAS SCHOKE en HENDRIK YENEVELT, voor Hamburg lag. De overwinning bleef aan de Hamburgers, terwijl twee honderd en veertig zeeschuimers sneuvelden, en zeventig hunner gevan-

¹⁾ J. VOIGT, *die Vitalienbrüder*, t. a. p., pag. 23 en 24.

²⁾ SIMON VAN UTRECHT, *Burgemeester der stad Hamburg*. Utrecht, 1846. bl. 8 en 9.

gen genomen werden. Deze laatsten, waaronder zich ook de bevelhebbers WIEHMANN en STORTEBEKER bevonden, werden op de grasbroek door den scherprechter onthalsd, en hunne hoofden tot afschrik op een eiland in de Elve ten toon gesteld.

In het volgend jaar ondernam men weder eenen togt tegen de zeeroovers; dienaangaande leest men in eene oorkonde van het jaar 1403, door gemelden Hoogleeraar aangehaald: »In densülven Jahr grepen Herr ELAUS STÜEKE unde Herr DYRICK INFELT, Rathmanne tho Hamborg, de andern Seerövers WIEHPOLTE unde GODEKE MICHAEL, unde worden ock gerichtet var Hamborg, *alse Seerovers Recht is.*»

§ 9.

Blijkbaar hebben zich de verwoestingen, door de zeeschuimers aangerigt, niet tot den beperkten kring der Oostzee bepaald. Zoo vindt men onder anderen gewag gemaakt van vier of vijf honderd roovers, die zich op het huis te Farmzum ophielden en door de Groningers in het water gejaagd en verdronken werden ¹⁾. Ook treffen wij in een Nederlandseh di-

¹⁾ S. H. VAN IDSINGA, *Het Staatsregt der Vereenigde Ne-*

ploma van het jaar 1401 uitdrukkelijk den naam aan van de *Lykedelers*. Althans de Friezen van Oosten- en Westergo beklagden zich, bij een' brief ¹⁾ van 19 Mei 1401, aan den Koning HENDRIK III van Engeland, dat de Graaf van Holland dat gespuis bezoldigde, en zich van diegenen, die hem genegen waren, bediende; zij verzochten hem, den Gouverneur van Calais te willen bevelen, zorg te dragen, dat aan zulke zeeroovers, die vijanden van God en van alle goede kooplieden waren, in die haven geene bescherming verleend wierd. »Insuper supplicamus attente, qualiter Capitaneo Calesii demandare dignemini, ne aliquos de partibus illis armatos vel armarios cum Comite Hollandiae, seu complicibus suis aut alias in perniciem nostrae patriae exire permittat; cum ipse publicos Dei et omnium mercatorum bonorum inimicos, pyratas, alio vocabulo *Lykedelers* nominatos in suo stipendio detinet manifeste."

derlanden, vertoond volgens de geschiedenissen der stad Groningen onder de bisschoppen van Utrecht en volgende Princen, van 't midden der XI tot het einde der XVI eeuw. Leeuwarden, 1765. Dl. II, bl. 40.

¹⁾ VAN MIERIS, t. a. p., Dl. III, bl. 740. — VAN IDSINGA, t. a. p., bl. 40.

In vroegeren tijd is ook door den Heer PESTERS ¹⁾ een voorbeeld aangehaald, ten blijke van het nadeel, hetwelk die zeeroovers, aan welke hij echter eene andere benaming geeft, veroorzaakten. » In desen tyd waeren veel *liedekelers* (*qui jugulant homines*) ende Zee-Rovers, die menigen goeden Schip-Heer en Cooplieden swaerlyken plegen te beschadigen by der Zee, en hadden onthoud bi der wester Eemse onder Enno te Norden ende Edo Umkes Hovetlinge. Waerom sommige Steden van der Deutscher Henze alse Lubec, Hamborch ende sommige andere, als Campen ende Amsterdam, te rade worden, die *liedekelaers* ende haere onthouders te crenken, ende die cost, dien men daerom doen zoude, weder te neemen ende te gaderen van pondgelde van alle Schepinge en goeden van den Zee,” enz....

Bij de vermelding der krachtige maatregelen, door de Hanse van tijd tot tijd aangewend om de geweldenarijen der zeeroovers te beteugelen, is hiervoren ook de rede geweest van de bloedige teregtstelling der gevangenen, welke naar *Seerovers recht* te Hamburg met den dood waren gestraft. Waarin dat

¹⁾ *Dissertatio de jure maritimo foederati Belgii*, pag. 135 en 136.

strafregt bestond, kan onder anderen uit de vogelvrijverklaring blijken, reeds ten jare 1259 in het gemeen Besluit der Steden Hamburg, Lubeck en Wismar tegen de zeeschuimers en hunne medepligtigen en begunstigers uitgesproken ¹⁾); »Quoniam plerique mercatores cum mercimoniis per maria gratie causa velificantes pace firma et securitate bona prepiratis et predonibus, quemadmodum hactenus fecerunt, gaudere non possunt, communi decreuimus consilio, scriptis presentibus vniuersis declarare, quod omnes illi, qui mercatores spoliant, in ecclesiis, cymeteriis, aquis et campis pace gaudere non possunt, sed *proscripti* ab vniuersis ciuitatibus et mercatoribus tenebuntur. Ad quoscumque vero terminos predones cum spolio peruenerint, que terra aut que Ciuitas eos in spolio confortauerit, eque rea predonibus tenebitur a ciuitatibus et mercatoribus vniuersis et proscripta;” gelijk zich in 1250 de stad Wolgast met genoemd drietal tot de verdelging der zeeroovers (ad destructionem talium predonum) verbonden had ²⁾).

Behalve dit eigenlijk strafregt komen er op het

¹⁾ *Lübeckisches Urkundenbuch*, Lubeck, 1843. S. 229.

²⁾ *Lübeckisches Urkundenbuch*. S. 155.

jaar 1412 verschillende verordeningen voor, op den eersten Zondag na Paaschen uitgevaardigd, die insgelijks kennelijk de bestrijding der zeeroovers ten doel hadden. Zij, die hun de geroofde goederen ont namen, werden met de helft der gemaakte prijzen beschonken, uitgezonderd het geval, dat de herne mers der goederen oorlogsehopen (vredeschepen) waren, welke het Hanseverbond zelf bemand en gewapend ter opsporing der roovers had uitgerust, als wanneer al de hernomen goederen aan de eige naars zonder vergoeding werden teruggegeven ¹⁾;

§ IX. »Oft Zeerouers jenieh Gud nemen und en dat weder genomen worde, is geramet, dat de jenne, de en dat weder nemen und de jenne de de koste stunden, de Helfte dar van hebben und beholden mogen und de Helfte den beschedigeden weder geuen. Weren auer Vrede-Schepe in der See van der gemenen Stede wegen, de dat den Roueren weder nemen, de seholden dat deme Copmanne weder geuen. Ok vor welker Hauene, dat men Zeerouere eruart, dar sehullen de negesten Stede volgen und de vorstoren, und bringen dat uppe de negesten Daehvart; de Koste und Theringe sehullen

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. II, pag. 461 en 462.

en de menen Hense-Stede weder geuen." Deze waren ook de beginselen van het Lubeeker Stadregt ¹⁾.

In de Reeessen der Hanse over de jaren 1447 en 1448, vindt men dezelfde bepalingen als in die van 1442 ²⁾, daarbij is echter (reees van 1447, § 1) ³⁾, een verbod gevoegd om iets van zeeroovers te koopen, »Vortmer, en sehal niemand, gerouet Gûdder sedrifflich Gûd kopen *by Lyue und Gûde*;" terwijl in het bijzonder met straffen worden bedreigd dezulken, die eenige hulp of medestand aan de Virtualiebroeders zouden verleenen (reees van 1448, § 1) ⁴⁾, »Vortmer, en sehal men den Vytalienbroedren neue Stade noch Hulpe dan in Harnsche, in Vitalien, noeh in enigen Dingen; dede dat ok we dat shal men riechten alse sik dat gebored."

De zuiver privaatregtelijke bepalingen, ten aanzien van het deel in de door zeeroovers toegebragte schade te dragen, gelijk die in het handelsregt der genoemde steden, alsmede in het Deensche zeeregt, voorkomen, gaan wij met stilzwijgen voorbij ⁵⁾.

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. III, pag. 420.

²⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. II, pag. 462—471.

³⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. II, pag. 462.

⁴⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. II, pag. 466.

⁵⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. II, pag. 479 en 481, en vol. III, pag. 239.

§ 10.

Tot de merkwaardige gedenkstukken uit hetzelfde tijdperk behoort zeker bevelschrift van Hertog JAN van Beijeren (29 Mei 1425), dewijl daarin de rede is niet zoozeer van roof in volle zee, dan wel op de stroomen hier te lande gepleegd, welke binnenlandsche straatroof blijkbaar met zeeroof werd gelijk gesteld. Het rooven van een schip met goederen, aan een' poorter van Gouda toebehoorende, gaf aanleiding tot het uitvaardigen van het navolgend Placaat ¹⁾: »JOHAN, enz., laten weten allen Heren Bainroidzen, Ridderen, Knapen, Steden, Officieren, Dieneren, ende goede luyden, onsen neven, ende goeden vrienden over all, daer dese onse tegenwoirdige brieve plackairt voir gethoent sall worden, ende elken van u bysonder, hoe dat een, geheten DIRCK, MARTYS ZON, sonder wairnen buten veede, ende enigerhande ontsegge, op onsen vryen stroom gecomen is, ende genomen heeft, ende gerooft een scip met goede, toebehoerende enen onsen Ondersate, ende poirter van der Goude, die dair mede

¹⁾ VAN MIERIS, t. a. p., Dl. IV, bl. 780. — VAN IDSINGA, t. a. p., Dl. II, bl. 206.

geseilt ende gevaren soude hebben in der merct tot Andwerpen, ende is die selve DIREK dair mede *synre straten* gevaren, des wy niet vernemen en kunnen, warwairt hy getogen is. Ende want wy mitten voirnoemden DIREK geene vyandseip, noeh veede uitstaende en hebben, noeh en weten, ende hy hier en boven onsen ondersaten voirsz. dus sonder wairnen verraseht, vereloet, ende *op onsen vryen stroom* berooft heeft. Soo versoecken wy, bidden, ende begeren aen allen Heren Bainroidzen, Ridderen, Knapen, Steden, Offieieren, Dieneren, ende goede luyden voirsz. dair dese voirnoemde DIREK secours, off enigerleye onthout aen versoeekende, off begerende mach wesen, dat sy den selven DIREK mit synen hulperen, om onser lieffden, ende begeerten wille mitten seepe, ende goede voirsz. tot onser behoeff arresteren, vangen, ende houden, als enen *openbaren straetrover*, ende onsen goeden luden op deser saken vervolgende, ende onsen tegenwoirdigen brieve toenende, van den voirsz. seepe ende goede, verrieh-tinge willen doen geschien, ende dair in also doen, gelyek als sy, ende elek van hem wouden dat hem in geliken saken van ons, ende den onsen geschiede, off 't gebuerde, 't welke wy altoes vrientlie gedencen, ende verseulden willen."

§ 44.

Thans zijn wij tot het tijdstip genaderd, sedert hetwelk eene krachtdadige en meer volledige wetgeving ter beteugeling der zeerooverij, allengs in de magtigste Staten van Europa ontstond. Frankrijk gaf het eerste voorbeeld en opende de rij dier verordeningen.

Onder KAREL VI verscheen den 7^{den} December 1400 eene *Ordonnance sur l'amirauté, la piraterie et les prises maritimes* ¹⁾. Van de een en twintig artikelen, waaruit zij is zamengesteld, zijn echter slechts de twee eerste voor ons van belang. Het eerste, dat bepaaldelijk handelt over het straffen der zeeroovers, luidt aldus: »Pour corriger la mauvaise volonté de ceux qui par dampnable convoitise désordonnée, par suggestion d'ennemy, pourroyent estre traittez de commettre seurte contre nos sujets et ceux de nos alliez, meurdres et larrecins, ainsi que l'on dit que fait a esté par cy-devant, nostredit admiral et ses lieutenans en chacune contrée de nostre

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises, depuis l'an 420 jusqu'à la révolution de 1789*, par MM. ISAMBERT, DECRUSY et JOURDAN. Paris 1824, vol. VI, pag. 846—860.

J. C. DE JONGE, t. a. p., Dl. I, bl. 47.

royaume, s'informeront diligemment des cas advenus, et les personnes qu'ils trouveront coupables de tels meffais, les puniront et en *feront justice* sans aucun déport ou délai, *telle qu'elle soit exemple à tous autres.*"

De straf derhalve was willekeurig en moest in den hoogsten graad afschrikwekkend zijn.

Het tweede artikel betreft meer het voorkomen van zeeroverij, en de veiligheid en bescherming der kooplieden. »Et pour plus estroittement continuer la seureté advenir de nos marchands fréquentans la mer, par bonne justice, et garder que lesdits maléfices n'adviennent d'oresnavant, avant commis, quand aucune armée ou entreprinse se fera sur ladite mer par les gens qui sont ou seront à nos gages, nostre admiral fera jurer les chefs de chacun navire, qu'ils le gouverneront bien et à droit, sans porter dommage à nos sujets, amis et alliez, ou bien vueillans, et répondront pour ledit voyage des gens de leur charge; et ainsi jurera le maistre et patron, et ses quatre compagnons de quartier aussi semblablement, et répondront pareillement de leurs gens, attendu que les faits de la mer ne sont point semblables à ceux de la terre, et que quant aucun y meffait, ses compagnons le peuvent savoir; et

après son meffait, ne se peuvent absenter tant qu'il soit tourné à terre."

Belangrijk is daarin de erkenning van den geheel bijzonderen aard der misdrijven, op zee gepleegd, en van de noodzakelijkheid om den schipper en de voornaamste scheepsofficieren aansprakelijk te stellen voor de handelingen der onderhoorigen.

Zoo komen ook meerdere verordeningen der Fransehe Vorsten voor, ten behoeve zoowel van inlandsehe als van vreemde kooplieden, met name de Hanse, en bij welke de vormen en regelen werden vastgesteld, naar welke de kaapvaart tegen zee-roovers werd toegestaan. Daartoe kan men onder anderen brengen eene *Ordonnance rendue sur les doléances des états du Languedoc*, van den 8^{sten} Junij 1456 ¹⁾.

» Et pour ce qui ès lieux dudit pays assez près de la mer, advient souventes fois que quasi ehaeune année pirates et coursaires de mer, avec galées, galiotes, brigantins, lues, earavelles et autres fustes armées, mesmement ceux qui sont de la nation de Cathelogne, envahissent les ports, plages et autres lieux maritimes dudit pays, prennent et ro bent les

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. IX, pag. 278—314.

fustes et autres biens, et emmènent et detiennent les personnes en très-grande détresse, pauvreté et misère, et font plusieurs autres grands maux; qu'il plaise ordonner que nul ne soit si hardy d'armer aucune fuste, sans bailler pleige de satisfaire tous dommages et intérêts qui à l'occasion d'icelles pourroient advenir audit pays; et sur ce octroyer vos lettres appartenans, ainsi qu'à tous les autres estats passez par cy-devant a esté requis et remonstré."

Van gelijke strekking zijn, uit de regering van KAREL VIII (14 Junij 1490), de *déclaration en faveur des marchands de la Hanse d'Allemagne, contre la piraterie* ¹⁾, en (7 Augustus 1493) het *Edit sur l'exécution provisoire, sous caution, des sentences de l'amirauté, rendues en matière de prises maritimes* ²⁾, in welk laatste men leest: »Pourquoy, nous ces choses considerées, voullans obvier auxdits maux pilleries et roberies, et pourveoir à la seureté desdits marchands tant de ce royaume que estrangers, et ad ce que mieulx et plus seurement le fait de

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XI, p. 184—187.

²⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XI, p. 258—260.

la marchandise se puisse conduire et entretenir par la mer doresnavant, à bien proffit et utilité de la chose publique et desdits marchands, avons par l'avis et délibération de plusieurs princes et seigneurs de notre sang et lignaige et gens de notre conseil, de notre plaine puissance et auctorité royale, voulu, statué et ordonné, voulons statuons et ordonnons par *édit* perpétuel et ordonnance irrévocable, que doresnavant les sentences, jugemens et appointemens interlocutoires qui seront donnés par les gens et officiers de ladite admiraulté au prouffit desdits marchands contre lesdits pirates de mer ou autres gens qui les auront empeschés, lesquels jugemens se pourroient réparer en la diffinitive du proces s'il en est appelé, que neantmoins ladite sentence interlocutoire, quant à la restitution des biens, sera exécutée, reaument et de fait, nonobstant ledit appel, opposition ou autres appellations quelconques, et sans préjudice d'icelles, en baillant toutes voyes caution par lesdits marchands, de rendre et restituer ce que par justice par après en sera ordonné."

Uit het tijdperk der regering van FRANÇOIS I trekt, uithoofde der daarin vervatte wreede bijzonderheden, onze aandacht zeker Ediet, ten titel voerende *Reglement sur la course maritime et la jurisdiction de*

l'amiral (Julij, 1517) ¹⁾, bepaaldelijk de artikelen 5 en 22; het eerste behelst geheel onbestemde strafbepalingen tegen misbruik der kaapvaart en dezulken, die het prijsgemaakte vaartuig met man en muis doen vergaan, ten einde alzoo hunne misdaad te verduisteren, of om zich ongeoorloofd voordeel uit den buit toe te eigenen. »Si aucuns desdicts preneurs avoient eommis faute en leur voyage, en spéeial telle qu'ils fussent atteints d'avoir par malice, mauvaiseté ou envie, robé des biens d'une navire de nostre party, et après pour eéler le larrecin, *enfondré ladite navire, et noyées les personnes prisonnières*, pour mieux céler leur larrecin, à ee que soit chose amortie, et dequoy il ne soit jamais mémoire, ou icelles personnes prisonnières descendues à terre en loingtaine eoste, pour eéler, eomme dit est, leurdit larreein, et frauduler le droiet de leurs maistres et le dixiesme de nostredit admiral: ou comme autrefois est advenu et pourroit cy après advenir, quand ils se trouvent les plus forts rançonnant à quelque somme d'argent les navires de nos subjeets, et aussi de nos amis et alliez.

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XII, pag. 137—148.

Nous voulons sans quelque délai, faveur ou dissimulation, que nostredit admiral, ou sondit lieutenant, après avoir de ce bonnes informations, *en face faire telle justice et punition corporelle qu'il verra estre à faire, et de sorte que ce soit exemple à tous autres.*"

Het tweede strekt meer ter voorkoming van zee-rooverij, en houdt de gewone voorwaarde in van het stellen van borgtogt voor de vergoeding der nadeelen door de kapers aan vrienden en bondgenooten onverhoopt te veroorzaken.

Eenige jaren vroeger, was door denzelfden Koning van Frankrijk met HENDRIK VIII een verdrag gesloten (5 April 1515), dat insgelijks tot ons onderwerp betrekking heeft ¹⁾; daarin werd alweder, onverminderd de bedreigde verbeurdverklaring en lijfstraf, bepaald, dat, vóór dat eenig gewapend schip uit de havens van Engeland of Frankrijk zoude mogen zeilen, de reeders zekerheid moesten stellen »de non invadendo, molestando, depraedando, vel offendendo subditos utriusque principis, aut eorum

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XII, pag. 31 en 32. »Traité de paix avec HENRI VIII, roi d'Angleterre, contenant des dispositions sur le commerce maritime des deux nations, et sur la capture des pirates."

alterius, nec eorum alligatos et confocderatos, nec eis injuriam aliquam inferendo, vel quovis quaesito colore inferri procurando, *sub poena publicationis navium et punishmentis corporis*,” enz. Vervolgens werd in gemeld tractaat het toelaten van vreemde roofschepen verboden, alsmede het verleenen van onderstand, hetzij door wapenen, leestogt als anderszins. »Imò omnis favor et commercium eisdem extraneis nautis tanquam piratis seu praedonibus omnino denegetur: et si hujusmodi naves in aliquo portu Franciae vel Angliae, ancoris affixae, vel colligatae fuerint, vel earum nautae eas egrediantur, civitatem, villam, oppidum, vel castrum illi portui proximum praedas vendendi aut victualia emendi gratiâ, vel ex alia quacumque causa intraverint, licebit incolis illius loci, tam naves, quàm eos unâ cum praedis capere, et custodiae mancipare, ac pro commisso justè in eos animadvertere, ut poena eorum sit metus aliis hujusmodi facinora deinceps committendi.”

Nog dient melding te worden gemaakt van een later Edict van denzelfden FRANÇOIS I van 10 Maart 1543, uitgevaardigd onder den titel *Edit sur l'amirauté, la juridiction de l'amiral, le guet de la mer, la course maritime, la manière de traiter les prison-*

niers, enz. ¹⁾). Behalve onderscheidene andere behoedmiddelen, vindt men in het vier en veertigste artikel eene bijzondere bepaling nopens de medeplichtigheid en aansprakelijkheid, wegens de rooverijen door het scheepsvolk met of buiten weten der reeders gepleegd. Daar uit vrees voor moeilijkheden, welke uit het deelgenootschap aan misbruik der kaapvaart konden voortvloeijen, vele eigenaren van schepen zich onthielden van het uitrusten hunner vaartuigen op prijs en buit, hetgeen voor de welvaart en belangen van Frankrijk nadeelig werd geoordeeld, zoo verklaart gemeld artikel »que lesdits bourgeois, victuailleurs et armateurs de navires non complices, participans ne délinquans à faire prises ou déprédations sur noz alliez, ne devoir estre tenus ne subjeets de respondre desdites prises ou déprédations en aucune manière, ne pour estre aucunement vexez ou travaillez, ains voulons qu'ils soient absous: si ce n'est que nos alliez, complaignans desdites déprédations veulent maintenir à l'encontre d'eux, qu'ils ayent esté *présens, participans*

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XII, pag. 854—869. Men vergelijke in het bijzonder de artikelen 22, 24, 26, 30, 32 enz.

ou *complices* à faire lesdites déprédations ou qu'après icelles déprédations faites ils se soient immiseez et ayent prins part esdits biens dépredez," enz.

§ 42.

Onder de regering van den reeds genoemden HENDRIK VIII, kwam in de zitting van het Parlement van den 4^{ten} Februarij 1535, te Westminster gehouden, de eerste Engelsehe wet tegen de zeerooverij (An Acte concnyng Pyrottes & Robbers of the See)¹⁾ tot stand. In den aanhef der wet worden eerst de redenen, waarom zij het licht aansehouwt, ontwikkeld, en onder anderen gezegd, dat het meer malen gebeurd was, dat zulke zeeroovers, dieven en moordenaars ongestraft bleven, vermits de be regting van hunne misdaden, aan den Admiraal of zijnen plaatsvervanger opgedragen, naar de beginselen van het Romeinsehe Regt (civil law) moest gesehieden, en de geest van dat oude regt geene doodvonnissen veroorloofde, dan na verkregen be-

¹⁾ *The Statutes of the Realm*, printed by command of His Majesty King GEORGE the third; in pursuance of an address of the House of Commons of Great-Britain, 1817. vol. III, pag. 533 en 534.

kentenis, of nadat door andere genoegzame bewijzen de waarheid van het feit klaarblijkelijk was aange-toond. Weshalve wel voorcerst de regtsmagt van de Admiraliteiten in de volgende woorden bevestigd wordt: »That all such offences done in or [apon] the See, or in any other havyn ryver or creke where the Admyrall or Admyralles þtende to have jursydiccion, shalbe inquyryd tryed [harde] and determynyd in suche Shyrys and placys in the Real-me as shalbe lymytid by the Kynges cōmyssion to be dyrectid for the same, in lyke forme and con-dicōn as if suche offences had bene done upon the Lande; And that suche Cōmyssions shalbe had un-der the Kyngys greate scale dyrectid to the Lorde Admyrall or Admyrales or to his or theyr lieute-nant Deputie or Deputies and to thre or foure such other substanciall psones as shalbe namyd by the Lorde Chauncello^r for the tyme being, as often as nede shall rcquyre”; aan welke registers daarna wordt voorgeschreven, dezelfde procesorde, als in gemeene strafzaken naar Engelsch regt gebruikelijk, in acht te nemen ¹⁾.

¹⁾ »To here and determyne suche offences *after the cōmen course of the Lawes of the Lande* usid for felonyes done and cōmyttid within the Realme.”

Die procesorde was onafscheidelijk van de gewone regtspleging bij gezworenen, zoowel wat de teregtstelling zelve en de beschuldiging der zeeroovers betrof, als de uitspraak over de waarheid der hun aangetijgde feiten, na welke dezelfde straf als die, naar gemeen regt, op roof en moord, binnenlands bedreven (de doodstraf en verbeurdverklaring) door de Lords der Admiraliteit zoude worden opgelegd. »And be it enaetid by the auctorite aforseid that such psones to whom suehe Comys-sions shalbe direetid, or three of them at the least, shall have full poure and auetorite to inquire of suehe offencys by the othes of *twelve good and lawfull men* inhabited in the Shyre, lymtyed in theyr Comys-sion, in suehe lyke maner and fourme as if suehe offenees had be eomytted upon the land within the same Shyre, and that eÿy indytement founde and p̄sented before such Comys-syonars of any felonyes robberyes murders or manslaughteres done [apon] the sees or in or upon any other havyn ryver ereke shalbe good and effectuall in the lawe. And if any pson or psones happyn to be indyted for any suehe offence done or hereafter to be done or upon the Sees or in any other plaecs above lymtyd, that [than] suehe order pces judge-

ment & execucion shalbe usid had done & made to and agaynst eÿy such pson & psones so being indyted as agaynst felones & murderers for murder or felonye done upon the Lande, as by the Lawes of the Realme is accustomed; And that the triall of suche offence if it be denyed by the offenders shalbe had by twelve men inhabited in the Shyre lymytid within suche Cōmyssion whiche shalbe dyrectid as is aforsaid, and no challenge to be had for the Hundred, and suche a shalbe convict of any suche offence by verdicte confession or pces by auctorite of any such Comysion, shall have and suffre suche paynes of Death losses of Landys Goodys and Catalys as if they had bene convicte of any felonyes or murders done [apon] the Landes".

Die doodstraf werd echter bedreigd als onverbidelijk, met uitsluiting van het benefit of clergy.

In eene Parlementsitting, den 8^{ten} Junij van het volgend jaar, te Westminster gehouden, kwam deze wet nogmaals ter tafel, en werd met eenige geringe wijzigingen, onder den titel, *An Act for punysshement of Pyrotes and Robbers of the See*, hernieuwd ¹⁾.

¹⁾ *Statutes of the Realm*, vol. III, pag. 671 en volg.

Het onbeduidend verschil tusschen deze en de vorige is oorzaak, dat wij het niet noodig vonden, den lezer met eene herhaling lastig te vallen.

Op gelijke wijze, als wij hiervoren zagen, dat tussehen de Koningen van Frankrijk en Engeland maatregelen ter beteugeling der zeerooverij bij verdrag waren verordend, vinden wij bereids in het Groot Tractaat van Entrecours ¹⁾ van den jare 1495 dergelijke middelen beraamd tussehen de gevolmagtigden van HENDRIK VII en van den Nederlandschen Vorst PHILIPS de Schoone, Hertog van Bourgondie (cap. XV, *Piratae non recipiendi* en cap. XVI, *Bona per piratas capta*). Niet alleen werd behoorlijk zorg gedragen voor de vergoeding, over en weder, van de schade aan elkanders onderdanen toegebracht, en hetzij op de zeeroovers persoonlijk, hetzij op hunne medepligtigen of begunstigers te verhalen, maar het tractaat hield bepaaldelijk mede arbitraire strafbedreiging in, naar den aard der zaak tegen de zeeroovers en andere schuldigen ten uitvoer te leggen (*Idemque locorum Officiarii*

¹⁾ J. DU MONT, Baron de Carels-Croon, *Corps universel diplomatique du droit des Gens; contenant un recueil des traites d'alliance, de paix, de neutralité, de commerce enz.*, Amsterdam, 1726. vol. III, partie II, pag. 319—324.

procedent ad correctionem Piratarum et delinquentium in navi repertorum secundum casuum exigentiam”).

§ 13.

Boven hebben wij reeds meermalen aangetoond, dat het euvel der zeerooverij en het onregt door de commissievaarders of kapers bedreven, aan Nederland geenszins vreemd waren. De handel en scheepvaart van onze kooplieden deelden natuurlijk, maar al te dikwerf, in de verliezen, hetzij door eigen landgenooten, hetzij bij wedervergelding en schadeverhaling door den vreemdeling aangerigt. Aan de vrees voor dit kwaad schrijft onder anderen hugo DE GROOT den oorsprong toe van zekere maatschap, onder den naam van *Admiraalschap* bekend, over welke, reeds in het tijdvak der Grafelijke regering meer en meer in zwang gekomen vereenigingen, hij zich aldus uitlaat (§ 3, III^{de} B. 22^{ste} Dl. van de *Inleiding tot de Hollandsche Rechtsgeleerdheid*): »De zwarigheden van oorlog en zee-roverij hebben bij ons deze overkominge zeer gebruikelijk gemaakt. Ja is dikmaal bij wetten geboden, dat de schepen uit deze landen niet reizen mochten zonder zoodanig

Admiraalschap van vijf, tien, twintig, dertig schepen, naar de nood vereischt.”

Tot diezelfde tijden behooren vershillende placaten uit de vijftiende eeuw, in de *Juridique Observatien* van den President van het Hof van Holland, J. DE MAUREGNAULT, uit het Archief van dat collegie medegedeeld, onder anderen, bij gelegenheid van den met de Oosterlingen of Hanzesteden uitgebarsten oorlog ¹⁾, een verbod van den 28^{sten} April 1438 (pag. 229), door den Graaf van Holland en Zeeland uitgevaardigd tegen »het nemen, en roven van eenige goederen, die niet toebehoorden de Onderdaenen van den Hertog van Holsteyn, en van de ses Wendse steden (Lubeck, Hamburg, Wismar, Rostock, Lunenburg en Straalsund), ende oock van Pruysen, die toen ter tyt vyanden van desen Staet waeren, en waer by het oordeel werd gelaten aen den Raed en Hof van Holland over de genomene

¹⁾ *Chronyk van Hoorn*, beschreven door THEODORUS VELIUS, vierde druk, met aanteekeningen vermeerdert door SEBASTIAAN CENTEN, 1740. pag. 56—61.

Historie der vermaerde Zee- en Koop-stadt Enkhuisen, door GEERAERDT BRANDT, den tweeden druk met een vervolg vermeerdert door SEBASTIAAN CENTEN, 1747. pag. 28—30.

J. C. DE JONGE, t. a. p., Dl. I, bl. 40 en volg.

goederen, die twyffelachtig syn, of deselve toebehooren aen Vrienden, of vyanden;" en een dergelyk van den 15^{ten} Mei daaraanvolgende (pag. 239 en 240) tegen »het beschadigen van eenige Vrienden te Water en het Capen sonder Commissie, op poene, dat de Contraventeurs gevangen sullen werden geleverd voor soo veel als Zeeland aengaet, in handen van den Rentmeester Generael van Zeeland, en voor soo veel als Holland en Westvriesland betreft, in handen van den Castelein tot Medenblieq, of den Bailjuw van Muyden ende van Goyland, op het Slot tot Muyden, of in handen van den Bailjuw van Aemsterland ende van Waterlant, op het Slot tot Purmerende."

Meer eechter dan deze gedeeltelijke en tijdelijke voorzieningen van 'slands overheid, of de voorzorg door de belanghebbende reeders zelve genomen in het aangaan der voor eigen rekening uitgeruste Admiraalschappen, moest, tot bedwang van de buitensporigheden der kapers of der misdaad van zee-rooverij, de vaste regeling van eene gewapende zeemagt op kosten van den Staat strekken. Die regeling vond plaats bij het, ten jare 1487, door den Roomsch-Koning MAXIMILIAAN naar het voorbeeld van het buitenland, met name van Frankrijk,

uitgevaardigd bevelschrift, (*Ordonnantie op de Admiraliteit der Nederlanden*, 8 Januarij), over welks inhoud wij het overbodig achten uit te weiden, na het grondig overzicht daarvan door wijlen den geleerden Archivarius DE JONGE gegeven ¹⁾).

Wij merken slechts aan, dat in den tekst en de strekking van deze verordening de analogie en navolging der vroeger medegedeelde ordonnantien van fransche herkomst onmiskenbaar zijn. In de hoofdzak werd dit bevelschrift van MAXIMILIAAN op den 27^{sten} December 1540 door zijn' kleinzoon Keizer KAREL V bevestigd, bij diens *Ordonnantie op de Zeevaart der Nederlanden* ²⁾). Ook bij dit staatstuk oordeelen wij het overbodig stil te staan.

Maar, uit hoofde van de geheel nieuwe voorschriften, die daarin werden aangetroffen, en naar luid van welke de gevallen worden bepaald, waarin zeerooverij zal geacht worden aanwezig te zijn,

¹⁾ *Geschiedenis van het Nederl. Zeewezen*, Dl. I, bl. 54—65.

Recueil van alle de Placaten, Ordonnantien, Resolutien, Instructionen, lasten en Waarschouwingen, betreffende de Admiraliteiten, Convoeyen, Licenten en verdere Zeesaken, Dl. III, bl. 1—22.

²⁾ *Recueil van de Zee-saaken*, Dl. III, bl. 23—32.

meenen wij iets langer te moeten verwijlen bij de Ordonnantie van denzelfden Vorst, in dato 29 Januarij 1549, getiteld *Statut en Edict, op het faict der Zeevaert, Equipagie en toerusting van Schepen, soo Koopvaerders als Visschers en andere, mitsgaders van den geschutte, Munition, Mannen van waerre en meer andere saecken dien aengaende* ¹⁾. Zoo is vooreerst daarin belangrijk de reeks van artikelen (art. 2—art. 6), betreffende de wettelijke erkenning der bij gewoonte in gebruik gekomen vereeniging van meerdere handelschepen, eene en dezelfde reis onder het opperbevel van een' vrijwillig gekozen Admiraal makende, («maakende onder henlieden een Admiraal of meer, na de meenigte en getale van sulke Scheepen»), terwijl de titel van *Assurance* of *Verseeckeringen* merkwaardig is wegens den pligt van kloekmoedige verwerping tegen de zceroovers aan den

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. IV, bl. 1219—1227. — *Recueil van de Zeesaaken*, Dl. III, bl. 33—53. — PARDESSUS, t. a. p., IV, pag. 38—44.

Notitia Juris Belgici, auctore FRANCISCO ZYPAEIO, Antverpiae, 1635. pag. 283. »Sed et mercatorias naues aduersus piratas pacis tempore, seu hostes belli tempore ab armis instructas esse ut tuta nauigent commercia, pridem decretum est E. 29 Jan. 1549. quod late agit de nauigatione, nauium instructione onerariarum,» enz.

schipper en het seheepsvolk opgelegd, door de slechts gedeeltelijk toegelaten verzekering van het sehip en van de te verdienen huur of gagie. Art. XX. »Item. dat niemand van nu voordan en sal mogen teghens de Schotten of andere Zee-rovers doen verseecken voor hemlieden noeh te haren Mede-reeders over de helft van synen sehepe, met der toeredynghe en takelyngen, sulcke als hy daer mede voeren sal eens, soo verde sulek sehip vaert of keerd op ballast alleene, of min gheladen wesende dan tot der helfsehede; maer hebbende sulek sehip meerder ladinge dan van der helft, soo sal de schip-pere mogen verseken den bodem, kiel of 't hol van den Sehepen, oock dat Geschut, Kruyt en Klootten daer toe dienende, maer niet de takelynge, equippagie of xarcia van dien."

Art. XXI. »Item. dat geen Schipper, Sehyps-officier, Stierman, Hoogebootman, Schieman, Temmerman, Busgeschut, Kock, nochte Bootsgeselle of Knecht en sal mogen synen vaerlooon of huere op sulcke Schepen als boven, tegens de voorsz. Schotten of ander Zee-roovers doen verseecken."

Art. XXII. »Item. dat een yegelick Koopman sal ghehouden zyn te laten onversekert, en sonder assureeren tegens de invasie van de voorseyden

Schotten en Zee-rovers het tiende deel van der weerde van syne Koopmanschepe, alsoo die gekoeht es geweest ten eersten koope, ter plaetse van daer sy komende is, noeh en sal mogen versekeren sulke winnynge als hy meent of verhoopt te doene wesende ter plaetsen daer hy se bevracht heeft; en dit tot der tyd toe dat wy op 't stiek van der Asseuran-eien ende verseeckerynge anders sullen geordonneert hebben."

Inzonderheid eelhter verdienen de aandacht de bepalingen over de kaperbrieven, hetzij over het op prijs en buit varen zonder deze vooraf verkregen te hebben, of wel op onechte of op het vertoon van brieven of vlaggen van twee versehillende mogendheden, met elkander in oorlog zijnde, in welke gevallen zeerooverij zal geoordeeld worden gepleegd te zijn.

Art. XXVIII. »Item, wy ordonneren ende statuieren voorts, dat alle Capiteynen, Schippers en andere, wie die zyn, die bevonden sullen wesen gewapenderhandt ter zeewaerts varende, *sonder bestellynge of met valscher bestellynge of met twee diversche bestellyngen van twee diversche Landen, d'eene ons Vyand wesende, ende d'ander Vriendt*, alwaer 't dat sy d'eene over boordt geworpen, of anders af-

hendig gemaekt hadden, als sy onse Ondersaten soudon hebben geware geweest, dat die sullen gehouden en geacht wesen voor Zee-roovers, uitgenomen de Schotten alleene, die onse openbare vianden zyn, of andere, hebbende in Schotlandt dienst en jaerlieks onderhaut.

»Ingelyeks alle de guene die bevonden sullen wesen inhebbende vaentgens, gewapent met de wapenen van twee diversche Princeen of Landen, staende in oorloge met elekander, die sullen oock voor Zee-roovers gehauden werden, ten ware, dat sy bewyzen konden, dat sy suleke Vaentgens an huerlieder vianden, of an de Zee-roovers gewonnen of verkregen hadden, of andersins te wege gebracht, sonder daer mede beschadight te hebben, noch in wille gehadt te beschadegen of bedriegene onse Ondersaten, 't weleke sy sullen gehouden zyn vulkomme-liken, ende soo veel als 't behoorlyck es, te doen blyekene.

»Indien ecnige van sulcke Koopvaerders, uut krachte van heymelieke bestellynge, of onder 't decksele van Schotten of Pyraten, hemlieden onderstonden of vervoorderden onsen Ondersaten te beschadegen of overvallene, of sulcks gedaen hadden, of oock Schotsche Wapenen inne hadden, soo

sullen sy geacht en gehauden werden voor Zee-roovers, ten ware dat sy natuerlieke Schotten waren, of ordinaris traietement in Schotlandt hadden als vooren,” enz.

Ten vervolge van hetgeen wij zoo even aanmerkten omtrent het doel, dat de wetgever zich in die dagen voornamelijk voorstelde, om de zeerooverij door het beleid en de dapperheid der bemanning van de koopvaardischepen zelve te keer te gaan, kan al verder strekken wat in het twee jaren later uitgevaardigd *Placaet ende Ordonnantie, op 't stuk van de Zee-Rechten, ghemaect by Keyserlycke Majesteyt* (19 July 1551) werd verordend ¹⁾.

Zagen wij vroeger, dat door de bepalingen wegens de assurance de lafhartigheid en baatzucht werden beteugeld, hier werden in artikel IV en V zware straffen bedreigd tegen de zeelieden, wier wederspanningheid of afwezigheid van boord het gevaar van te vergaan of in handen van zeeroovers te vallen hadden doen ontstaan. »Item, Ende waer 't alsoo, dat deur de voorsz onghehoorsaemheyt, wederspanningheid, weygeringe of ghebreecke, 't Schip

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. I, bl. 783—795.

PARDESSUS, t. a. p., vol. IV, pag. 44—64.

vergouweloost of eenich oproer of rumoer in den Schepe ghemacckt werde, daeruyt deur versuy-
menisse of anders 't Schip soude gheweest hebben
in dangiere hem te verliesen, te verdrincken, oft
te komen in handen van Zec-Roovers, ende andre
de Navigatie ende Coopvaerdyc van herwaerts-overe
willende verhinderen, Soo willen Wy ende ordon-
neren, dat sonder breeder vertreck noch langer
ophoudt, sulcke Persoonen sonder tusschenscheyt,
met den lyve gerecht, ende van den levende ter doot
ghebrocht werde, ende diergelycke sync Aenhangeren
ende Complicen, na Schips-recht ende gebruycke.”

» Item, ende soo wie 't Schip eer verliete sonder
den oorlof van den Meester, wesende sulck Schip
in avonture of dangier te verderven of ghenomen
te werden van den Zee-Roovers, die sal 't lyf ver-
beuren, ter welcker plaetse hy bevonden wert bin-
nen den lande van onse Jurisdictie, sonder eenige
gratie of misericordie.”

In gelijken gceest als de reeds gemelde verorde-
ningen werd in de *Ordonnantie, Statuyt ende eeuwich*
Edict, op 't faict vander Zee-vaert ¹⁾, in dato 31

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. I, bl. 796—828.

A. VERWER, t. a. p., bl. 61—146.

October 1563, door PHILIPS II de pligt van moedige verdediging tegen het geweld der zeeroovers aan de bemanning der koopvaardijschepen (artikel I van den VI^{den} titel) nader ingescherpt («den schipper haren Meester oock tegens de Vyanden, Zee-Roovers bij te staen”).

Dezelfde strekking op dit punt had de Ordonnantie van 20 Januarij 1570, welke den naam draagt van *Statuyt ende Policie op 't feyt van de Contracten van de Asseurantien ende verseeckeringen* ¹⁾. PHILIPS verbood daarin het in onderhandeling of afkoop en dading treden met zeeroovers op straffe van als helpers en begunstigers te worden vervolgd, en wilde, dat men de beginselen van het Volkenregt of de dienovereenkomstig gemaakte bepalingen in de bestaande tractaten zoude handhaven. Artikel XXVII zeide: »Dat indien de Koopmanschap ghenomen wort op de Zee, oft in de Havenen, Rivieren oft Passagien, te lande, by eenige Pyraten, Zee-Roovers of Dieven van eenige Landen, oft opgehouden by Officiers, oft ter ordonnantie van Princen, Vrienden, Naebuyren oft gheconfedereerde, en sal men mette selve niet mogen composeren, tracteren noch ap-

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. I, bl. 828—838.

poineteren, maer sal daarvan reelt ende reden vervolgt moeten worden, nae uytwysen *juris gentium*, oft der Traetaten daer op ghemaect, soo wel tot reeouvremente van de voorsz. goeden, als tot straff ende punitie van de voorsz. Roovers ende Dieven, op peyne niet alleenlycken van te verliesen 't geene dat daer op gegeven soude wesen, maer in boete ende breuke te vallen, ende gestraft te worden als den voorsz. Roovers oceasie gevende, om in hun rooveryen ende dieveryen te continueren."

Behalve dit verbod, regelregt tegen de zeerooverij gerigt, vindt men in de gemelde Ordonnantie nog eene bepaling, waarbij hij, die in het contract van assurantie sehelmerij pleegt, bedreigd wordt met dezelfde straf als de zeeroovers en met deze alzoo wordt gelijk gesteld (art. XXII). » Ende alsoo dese Contracten van verseekeringen oft assureantien, gehouden ende geestimeert worden voor Contracten van goeder trouwen, daer inne egeen fraude, oft bedroeh en behoorde te intervenieren oft geschieden, indien men bevindt dat van wegen des verseeckerden oft verseeckeraers, Meesters, Schippers, Piloten oft andere, daer inne geschiede eenige fraude, bedroeh oft argelist, en sullen niet alleenlycken met

hun voorseyde bedroeh ende argelist, geensints profyteren, maer sullen gehouden worden (soo voorseyt is) in 't verlies, schade ende interesten, procederende tot harer oecassie, ende aen den lyve exemplarlycken gestraft ende gepunieert worden, tot vreese ende exempel van anderen, jae metter doot, als Zee-Rovers ende openbare Dieven, indien bevonden wort dat sy van eenige merkelieke malversatie, malitie oft argelist gebruyekt hadden."

§ 14.

Nog blijft ons, na deze beschouwing der wetgeving van het midden van Europa, aan het slot dezer historische inleiding overig, een' vluchtigen blik te werpen op de maatregelen tegen de zeerooverij en de onwettige kaapvaart op dat van ouds door die misdrijven geteisterd gebied der Middellandsche Zee, door eene der magtigste zeemogendheden van Italie in de vijftiende en zestiende eeuw uitgevaardigd. Wij bedoelen in de eerste plaats de wetgeving der Republiek van Genua van den jare 1441. In zeker Statuut, getiteld *Officium Gazariae*, wordt (hoofdstuk XCII. » *Ne naves in districtu Januae per*

extraneos construantur.") ¹⁾ onder bedreiging van de daarin uitgedrukte straf aan vreemdelingen het uitrusten van schepen op prijs en buit, gelijk ook aan de ingezetenen van Genua het regt van verkoop van zoodanige vaartuigen en andere voorwerpen tot vrijbuitery bestemd, ontzegd, en in de volgende woorden verboden: »Statuimus et Ordinamus, decretamus, decernimus et affirmamus quod aliqua persona extranea, vel alia cujuscumque conditionis existat non oriunda, non nata in Janua, vel districtu vel in aliqua mundi parte, quae per magistratum Januac distinguatur, non posset, audeat, vel prae-sumat inter dictos confines construere, vel construi facere, vel in mari projicere, vel varare, vel ad hoc dare favorem, consilium vel juvamen, aliquam navem, galcam, aut aliqua earum emere per se vel alium, quo modo aut alio quocunque titulo in se acquirere vel habere, sub paena perditionis ejusmodi navis, galeae vel vasi unius vel plurium, quae sit, vel sint ipso facto effecta communis et ultra sub paena a librarum 1000 usque 2000 januinorum arbitrio D. Ducis, et consilii: nec insuper aliquis civis, vel districtualis possit vendere, alienare, vel

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. IV, pag. 518.

aliquo titulo neessario in alium transferre non oriundum et natum in Janua et distrietu, aliquam navem, galeam seu navigabilia vasa apta ad piraticam exereendam sub eadem paena."

Eene tweede proeve van wetgeving, betrekkelijk dit onderwerp, is van het jaar 1556 ¹⁾ en houdt in hoofdstuk XXVII, dat tot opschrift heeft: »*Quod nemo piraticam exerceat nec furetur in littore maris,*» voor de onstrafbaarheid van het feit bepaaldelijk in, de voorwaarde van bekomen vergunning van de hooge overheid, bij gebreke waarvan de schuldigen met den strop werden gestraft. »*Nemo eivium Genuensium, vel distrietualium, aut subditorum quomodoeunque dominio genuensi, audeat qualeeumque genus navigii ad exereendum piraticam instruere vel armare nec ab aliis armatum vel instruetum conseendere; qui contrafeerit, laqueo suspendatur et ad ablati restitutionem teneatur, nisi probaverit eoactus feeisse, aut Serenissimi Senatus permissione.*»

Het volgend hoofdstuk handelt over hen, die aan roovers onderstand verleenen, hen herbergen, spijsen of op andere wijze begunstigen (*de recipientibus piratas vel praedones*), welke handelingen naar om-

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. IV, pag. 524 en 525.

standigheden strafbaar worden verklaard zelfs aan den lijve. »Nemo genuensium civium vel districtualium cujusvis conditionis. quodcunque genus navigii piratae, vel praedonis quantumvis magni vel parvi, etiam actuarioli, quod *fregatam* vocant, corum in portu, vel littore aut ejus hominum quempiam in terram recipiat, cibaria praestet vel commodet, aut vendi vel commodari permittat, vel opem ferat, aut favorem praestet; qui contrafecerit, si privatus erit, det in paenam quinquaginta libras possitque etiam *corpore plecti*: si municipiorum vel castellorum incolae, centum praestet usque ad quingentas, et amplius *arbitratu magistratus*,” enz.

Eindelijk hield het XXIX^{de} hoofdstuk voorschriften in tegen het verleenen van schuilplaats en vrijgeleide aan zeeroovers (*de praestantibus fidem publicam praedonibus*).

HOOFDSTUK I.

GESCHIEDENIS DER MAATREGELEN TER BETEUGELING
DER ZEEROOVERIJ UIT HET TIJDPERK DER
NEDERLANDSCHE REPUBLIEK.
(1581—1795).

AFDEELING I.

ZEEROOVERIJ IN EUROPA.

Er zijn er, die den oorsprong van de Nederlandsche vrijheid, van ons onafhankelijk volksbestaan met het euvel van zeerooverij besmet achten. Te weten, toen in den aanvang van den opstand tegen Spanje het geluk der wapenen den Prins van Oranje te land was tegen geloopen, wilde hij het, volgens sommigen op raad van den Franschen Admiraal CASPAR, Graaf van Coligny, ter zee beproeven. Hiertoe gaf hij lastbrieven aan verscheidene gevlugte Nederlandsche Edelen en kooplieden, om op vrij-

buit te varen en den Spanjaarden alzoo afbreuk te doen. Deze lasthebbers zijn in de rolle der geschiedenis onder den naam van *Watergeuzen* vermaard en door velen met dien van zeeroovers bestempeld ¹⁾. Met welk regt? Dat het nooit het voornemen van WILLEM I geweest is eene magtiging tot rooven en plunderen te geven, zal voorzeker geen onpartijdig beoordeelaar beweren. In die meening wordt men versterkt, wanneer men den inhoud der verleende kaperbrieven raadpleegt ²⁾; maar dat de Geuzen zich niet altijd aan het gegeven bevel gehouden hebben, heeft, wij moeten het erkennen, de geschiedenis maar al te zeer bewaarheid ³⁾.

¹⁾ WAGENAAR, *Vaderlandsche historie*, Dl. VI, bl. 149.

J. C. DE JONGE, t. a. p., Dl. I, bl. 172 en volg.

²⁾ WAGENAAR, t. a. p., Dl. VI, bl. 308. — Zij hadden last van den Prins »om de steden Plaatsen of Ingesetenen van het Roomsche Ryk, Engeland, Deenemarken, Zweeden, Frankryk en alle anderen, die den woorde Gods en hem waren toegedaan, niet te beschadigen.»

³⁾ M^r. G. GROEN VAN PRINSTERER, *Archives ou correspondance inédite de la maison d'Orange-Nassau*, Leiden, 1836. Première Série, vol. III, 1567—1572, pag. 373—377. Lettre CCCXLIII. »Le Cardinal DE CHÂTILLON au Prince d'Orange. Affaires de France; pirateries des Gueux de mer.»

Het Leven van WILLEM de I, Prins van Oranje enz. Geschreven door., Leyden, 1732, Dl. II, bl. 185, 186, 200 enz.

Zulks echter aan den Prins te wijten zoude onbillijk zijn, daar hij zelfs den Heer VAN DOLHAIN, die geene verantwoording van den behaalden buit deed, in hechtenis hield en later van zijn ambt ontsloeg ¹⁾).

Zij, die een ander oordeel over de handelwijze van den Prins vellen, gelijk gedaan is door eenen schrijver van gering gezag, die van zich heeft kunnen verkrijgen ligtvaardig te stellen, dat de Prins zijne schepen *bemande met de verloopene ambachtsluiden en andere gevlugte Nederlanders*, welke hij *Zeeroovers* noemt ²⁾), doen WILLEM I blijkbaar onregt.

VAN DE SPIEGEL, *Historie van de Satisfactie der Stadt Goes*, 1777, bl. 111.

VELIUS, *Hoorn*, bl. 316, 320, 322, 324, enz.

¹⁾ GROEN VAN PRINSTERER, t. a. p., vol. III, pag. 351—354, Lettre CCCXXXV. »Le Prince d'Orange au Comte *Jean de Nassau*. Inconduite de M. DE DOLHAIN: nouvelles diverses," en pag. 363—365. Lettre CCCXXXIX. »Le prince d'Orange au comte *Jean de Nassau*. Sur les excès des Guenx de mer et l'inconduite du Seigneur DE DOLHAIN."

WAGENAAR, t. a. p., Dl. VI, bl. 311.

²⁾ VAN IDSINGA, (*het Staats-Regt der Vereenigde Nederlanden*, Dl. II, bl. 116), verontwaardigd over den naam van *zeeroovers*, maakt de volgende schampere aanmerkingen: »Eeven of men die naam moest geeven aan menschen, die onrechtvaardig van hunne goederen berooft, uit haar land gedreeven, welker nabestaande ter dood gebragt en waar onder zeer veele van zoo aanzienlyke en hooge geboorte en loffelyke wyze van denken,

Hoewel toch onder de Watergeuzen niet weinigen zich al te dikwerf aan roof en plundering schuldig maakten, zoo mogen wij hunne onsterfelijke en vaderlandlievende heldendaden, door VAN HAREN bezongen, de verovering van den Briel, van Vlissingen en andere bolwerken van den Nederlandschen Staat, nimmer vergeten ¹⁾).

Wat van dit geschilpunt zijn moge, zeker is het, dat, gelijk reeds onder het Grafelijk Bewind de eigenlijke zeerooverij en de buitensporigheden der kapers werden beteugeld, de voorouders spoedig bedacht waren, om den handel en de scheepvaart, die rijke bronnen van 's Lands opkomst en bloei, tegen alle geweld te beveiligen. Een van de oudste

dat VAN DER HOEVEN (de schrijver, die hun den naam van zee-roovers gegeven had), en zyns gelyken, niet weerdig waaren, haare knechts te weezen."

¹⁾ VAN DE SPIEGEL, t. a. p., bl. 111 en 112. Brief in 1572 door de regering van Zierikzee aan die van Goes geschreven: »Op gisteren allen den dag es ghesien brand in den Bryele op diverse plaetsen, men vermoeit, of die Piraaten de Cloesters of andere Kerken, oft Godshuysen in den brande mogen gesteken hebben. Sy vyeren ook alle nachte van den tooren van den Bryele, daer men ook quaet vermoeden op heeft."

WAGENAAR, t. a. p., Dl. VI, bl. 342 en volg. — VELIUS, *Hoorn*, bl. 326, noot 529.

staathuishoudkundigen ¹⁾ meende, »dat de vrye Zeevaart tegen alle Roovers en Vyanden zorgvuldig beschermd behoort te werden.”

Van daar onder anderen, nevens de vroeger gemelde bijzondere reedersvereenigingen of Admiraalschappen, de instelling der vijf *Staats Admiraliteits-Collegien*, die, vroeger zuiver provinciaal, den 13^{den} Augustus 1597 van de Generale Staten afhankelijk werden gemaakt ²⁾.

In artikel 3 der Instructie ³⁾ voor die collegien leest men: »En sullen de selve Raaden kennisse, judicature en jurisdictie hebben over alle Buyten en Prysens, die van de Scheepen van oorloge deeser Lande, of andere by Particulieren toegerust, en op des voorschreeve Admiraals bestellinge uytgevaaren,

¹⁾ *Aanwysing der heilsame politike Gronden en Maximen van de Republike van Holland en West-Vriesland*, 1671, bl. 155—227.

²⁾ I 't Collegie op de Maze, of te Rotterdam. II 't Collegie te Amsterdam. III 't Collegie in Zeeland, wordende gehouden te Middelburg. IV 't Collegie van West-Vriesland in 't Noorder-quartier, dat om de drie Maanden, te beginnen met den eersten December, nu eens te Hoorn en dan te Enkhuisen gehouden werd. V 't Collegie in Vriesland, te Harlingen. Men vergelijke VELIUS, *Hoorn*, bl. 474.

J. C. DE JONGE, t. a. p., Dl. I, bl. 278 en volg.

³⁾ *Reeueil van alle de Zee-saaken*, Dl. I, bl. 1 en volg.

achterhaalt en ingebracht sullen werden; mitsgaders oock van alle questien en geschillen, die tusschen eenige van de voorschreeve Schceepen van oorloge, den Lande dienende, of op de voorschreeve bestellinge uytvaarende, sullen mogen reysen, van alle misbruycken en misdaden, (waarvan de kennisse en straffe den Capiteynen niet en sal competeeren) die by eenige van dien souden mogen werden gecommitteert; mitsgaders over den geenen, die van eenige Zeeroveryen zullen werden betight of achterhaalt."

Daarenboven werd nog in artikel 5 als van ouds bepaald, dat niemand op vrijbuit zoude mogen uitvaren, zonder behoorlijke commissie van den Admiraal. Ook werd het afleggen van cen' eed en het stellen van borgtogt gevorderd op straffe » van gehouden, en gestraft te werden voor Piraten en Zee-roovers, indien sy anders uytgevaaren sullen zyn."

Omtrent de regtspleging hield artikel 18 in, dat » Soo, wanncer eenige Zeeroovers, of andere Vyanden van den Lande, inne gebraght sullen weesen, sal den Lieutenant Admiraal, indien hy by der handt is, soo veele mogelyck, op alle Rechtdagen van de selve, hem present vinden, insonderheydt soo wanneer de Sententie definitive gegeven sal werden."

Het was er nogtans verre af, dat de instel-

ling dier collegien het diep geworteld kwaad eensklaps zoude hebben doen verdwijnen; zelfs beweert DE LA COURT ¹⁾, dat »soo haast deese nieuwe Admiraliteiten waaren opgericht, de Duynkerkers ons geduuriehlyk grooter schaade deden als ooit voor die nieuwe ordre was geschied.”

Belangrijk niettemin was de uitslag van een gevecht in den jare 1605, waarbij de dappere zeeheld MOY LAMBERT van Rotterdam de Duinkerkers dwong zich op genade over te geven, van welke omtrent zestig zoo te Rotterdam als te Enkhuizen gehangen werden ²⁾.

Gedurende het twaalfjarig Bestand, toen men naauwelijks eenige verademing van de langdurige worsteling tegen Spanje genoot, beijverde men zich, alle aanleiding tot nieuwen strijd en staatkundige verwickelingen met vreemde Mogendheden te voorkomen; vandaar het op den 12^{den} Mei 1611 door de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden uitgevaardigd Placaat tegen onwettige kaapvaart »verbiëdende in zee te gaan op commissie van vreemde

¹⁾ *Aanwysing der heilsame politike Gronden en Maximen van de Republike van Holland en West-Vriesland*, bl. 177.

²⁾ VELIUS, *Hoorn*, bl. 525. — BRANDT, *Enkhuizen*, bl. 275 en 276.

Princen op pene van over de contraventie van desen, acn lyf ende goet gestraft te worden 1)."

Iets later, den 25^{sten} Augustus van hetzelfde jaar, verscheen het *Placaet tegen de Zee-Roovers* 2). Deze eerste Nederlandsche verordening regelregt en in het bijzonder tegen de misdaad, welke het onderwerp van onze proeve uitmaakt, vastgesteld, hebben wij gemeend nagenoeg in haar geheel te moeten mededeelen. Zij luidde aldus: »De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden. Doen te weten, alsoo door verscheyden ende menichvuldige klachten ende doleantien onser goede Ingcsetenen tot onse kennisse gekomen is, hoe dat seecker schuym ende gespuis van Boeven, hare cere, trouwe ende behoorlycken plicht gantsch ende t'eenemael vergeten ende besyden gestelt hebbende, alreede in grooten getale zyn vermeerdert, gelyck Wy verstaen dat sy noch dagelycks zyn vermeerderende, de welcke, als *Vyanden van 't Menschelycke gheslachte, tegens alle Recht der Natueren ende Volckeren*, met rooven, plunderen ende pillieren, alle handclinge, trafficque ende frequentatie ter Zee afsnyden, verhinderen ende beletten,

1) *Groot Placaet-Boeck*, Dl. I, bl. 968.

2) *Groot Placaet-Boeck*, Dl. I, 970 en volg.

streckende niet alleen tot groote onuytspreekelyke schade, naedeel ende verlies der goede Ingesetenen deser Landen, maer oock van de nabuyrige Ryeken ende Landen. Ende hoewel soodanieh schuym ende gespuys van Menschen, by alle redelicke Natien ende Volckeren wel te rechte behooren in hact ende vervloekinghe ghehouden te werden, soo zyn Wy nochtans in 't seecker onderricht, dat de selve gevoedet, gestyft ende gesterckt werden, so met verseyden toevoer van Vivres, Amunitien van Oorloge, Schips-ghereetschappen, als andere nooteliekheden, verkoopende, verwisselende ende vermangelende de gestoolen ende geroofde goederen, die onder pretext van goede ende gerechtige koopmanschappen, soo in andere Nabuerige Ryeken ende Landen, als oock hier te Lande inghebracht, verkocht werden, midts weleken 't voorsz. gespuys van Zee-Roovers dagelijcx meerder ende meerder aen wast, ende oversulcx hooch-noodeliex ende op 't allerspoedichste daer tegens dient versien. Soo ist, dat Wij, nae rype deliberatie hier op ghehouden, met advys van den Doorluchtigen Hooch-gebooren Princee MAURITZ, Grave van Nassau etc. als Admirael Generael van de Vereenichde Nederlanden, volkomelyk voorgenomen ende gheresolveert hebben, Ons beneffens

de Nabuerige Koningen, Princen ende Republicquen, met alle uysterste macht ende ghewelt tegens de voornoemde Zee-Roovers ende Piraten te stercken ende te wapenen, de selvige, midtsgaders hunluyder Heelders, Facteurs ende Fauteurs, te doen vervolgen, dempen, straffen ende uytroeyen: Hebben derhalve gheordonneert ende gestatueert, ordonneren ende statueren mits desen dat egeene Ingesetenen ofte Ondersaten van de Vereenichde Nederlanden hun sullen vervorderen ofte vermeten eenige soodanige ofte diergelyeke Rooverye, plunderinge ende Zee-schenderye te plegen ofte henluyden der selviger te onderwinden directelyk ofte indirectelyk eenich part ofte deel daer inne te hebben, oft andersints hun in 't minste daer mede te bemoeyen: Alles op peyne dat de Contraventeurs van dien *aenlyf ende goet* sullen gestraft werden. Interdicierende voorder ende verbiedende eenen yegelyck wel expresselyk de voorsz. Zee-Roovers ende Piraten ofte eenige hunne Adherenten ofte Complicen, die alreede in Zee souden mogen zyn, ofte noch souden mogen komen, soo in 't gemeen, als eenige van dien in 't bysonder, eenige hulpe, bystant ofte assistentie te doen, ofte doen doen, 't zy met toevoer van Vivres, Vietualien, Amunitien van Oorloge, Schips-ghereet-

schappen, diergelyke ofte andere nootelykheden, nochte van hun, ofte den hunnen yetwes te ontfangen, beuren ofte ghenieten, 't zy by gifte, transport, assignatie, koop, permutatie ofte andersints, ende voorders met henluyden, hare Facteurs ofte Fauteurs, eenigen handel, eommereie ofte conversatie te houden, dryven, ofte doen dryven, in 't meeste noch in 't minste, dirccetelick ofte indireetelick, in wat manieren dat het soude mogen zyn ofte konnen geschieden, alles op peyne als boven. Proeederende ende doende proeederen tegens de Contraveurs ende Overtreders van dien, sonder gratie, oehluyckinge, faveur, dissimulatie ofte verdraeh: Want Wy tot welvaren van den Lande suleks bevinden te behooren."

Vraagt men naar de aanleidende oorzaak van deze seherpe wetgeving, zij had haren grond voornamelijk in de door het Bestand met Spanje teweeggebragte staking der vijandelijkheden en gelijktijdige afdanking van een goed deel van het krijgs- en bootsvolk. Vele zeelieden, zoowel der Spanjaarden als van de onzen, buiten dienst geraakt namen het besluit, hun geluk op zee te beproeven en rooverijen te plegen. Tot de meest befaamden behoorden SIMON DE DANSER van Dordrecht, Kapitein ward

en CLAES COMPAËN, welke laatste in den jare 1627 van de Staten kwijtschelding van straf ontving ¹⁾).

Menigvuldig zijn de klagten over de zeerooverijen, in het midden der zeventiende eeuw, niettegenstaande de aanzienlijke hoogte, welke de Nederlandsche zeemagt had bereikt, door zeeschuimers van allerlei natiën ²⁾, inzonderheid Fransche, tot na-deel van onze koopvaarders gepleegd. Uit een schrijven van WILLEM BOREEL, destijds Gezant van den Staat bij het Fransche hof, blijkt, dat de Staten

¹⁾ DE JONGE, t. a. p., Dl. I, bl. 334. — DE LA COURT, t. a. p., bl. 179 en volg.

BRANDT, *Enkhuisen*, vervolg bl. 54. Gevecht tusschen SCHRAM van Enkhuisen en CLAËS COMPAËN bij Sierra Liona.

Jonkheer ROBERT JASPAR VAN DER CAPELLEN, *Gedenkschriften van Jonkheer* A. VAN DER CAPELLEN, Utrecht, 1777, Dl. I, bl. 425. »Compaën, geboortig uit de Veenen omtrent Haerlem, ende uyt dese Landen voor eenighe jaeren uytgeseilt, ende sich tot rooverye op de Zee begeven hebbende, ontfankt syn pardon by de Staten, ende komt met syn Scip in Texel den 12^{en}.»

²⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. I, bl. 79 en volg. — Vre-destractaat met Spanje te Munster, 30 January 1648, art. LXXV, »ende de Zeeën en Rivieren, Navigabel en Seecker, jegens de Incursien van Muyl-maeckers, Zeeroovers, loopers en stroopers, ende, indien sy luyden die konnen apprehenderen, de selve te doen straffen met rigeur.»

Groot Placaet-Boeck, Dl. II, bl. 319. »Placaet, gevende Pardon aen het Zeevarent Volck, die op Zee-Roovers gedient hebben,» (25 Augustus 1651).

van Holland, na herhaalde vruchteloze vertoogen, eindelijk den bevelhebber van 's Lands oorlogschepen, die zich in de Middellandsche Zee bevonden, hadden gelast, om, uit hoofde dier onophoudelijke rooverijen, bij wege van schadeverhaling, alle franse handelschepen aan te houden. In den brief van 21 November 1653 aan den Raadpensionaris J. DE WITT ¹⁾, schrijft hij: »U ED. sal sien uyt myne publyque Brief, wat geruchten tot Marseille lopen, als dat hare Ho. Mog., souden haere Schepen van Oorlog in de Middellandsche-Zee synde, hebben gelast, alle Franse koopvaerdyschepen aen te tasten, ende te vermeesteren, ik versoeke U ED., doe my daer van verwittigen, opdat ik my daerin mach (by occasie) reguleren, dien conform". Het antwoord van DE WITT, in dato 4 December van hetzelfde jaar ²⁾, bevestigt die geruchten, en geeft tevens de beweegreden op, welke den Staat tot dien nadrukkelijken maatregel had doen besluiten. »Aengaende de last by haer Ho. Mog. gegeven,

¹⁾ *Brieven, geschreven ende gewisselt tusschen de Heer J. DE WITT ende de Gevolmachtigden van den Staedt der Vereenigde Nederlanden in Vranckryck, enz.* 's Gravenhage 1725, Dl. I, bl. 44.

²⁾ *Brieven gewisselt tusschen J. DE WITT, enz.* Dl. I, bl. 48.

tegens de Fransehe schepen op de Middellandsche Zee, sal U ED. ontwyffelyck noch bekend syn, hoe dat in den jare 1654, haer Ho. Mog. naer een langhdurige patientie, haer hebben genotsaeckt gevonden, tegens d'enorme Pyrateryen, by de Françoisen op deselve Zee gepleecht werdende, te esquiperen een goed aental van schepen van Oorloge, ende wat instructie doenmaels aen den Lt. Admiraël TROMP, Zalr. gedachtenisse, tot Commandeur over deselve schepen van Oorloge, in de voorsz. Middellandsche Zee gedestineert synde, by haer Ho. Mog. gegeven, ende vervolgens den Commandeur CATS toegesonden is geweest; ook in wat voegen naederhandt van de voorsz. scherpe instructie, met den aenvanek van den jegenwoordigen Oorlogh, tegens de Regeringe van Engelandt, ende op de overkomste van den Commandeur JOHAN VAN GALEN is geresilieert. Edoch hebben haer Ho. Mog. 't sedert ende naer myn beste onthoudt, de voorsz. Pyrateryen, op nieuws merckelyk toenemende; de voorgeroerde eerste instructie, voor soo veel de dispositie tegens deselve Pyrateryen aengaet, wederomme gerenoveert, weleke renovatie de Commandanten van desen Staedt, op de Middellandsche Zee voorsz. naer date van dien noch ver-

scheyden maelen is aengesehreven; ende henlieden geordonneert in conformité van dien jegens de Fransehe schepen aldaer te ageren”.

Indien men zieh over de zoo moeilijk te be- teugelen stoutheid der zeeroovers in die dagen verwondert, vindt men de oplossing van het raad- sel in de straffeloosheid, welke, door de deelne- ming en medepligtigheid van vele hooggeplaatste ambtenaren in Frankrijk, sehaamteloos bevorderd werd. Zij, die zieh welligt verbeelden, dat dit schandelijk bedrijf alleen werd uitgeoefend door dezulken, die niets bezittende ook niets te ver- liezen hadden, en zieh alzoo met het goed en de winst van anderen traechten te verrijken, bedrie- gen zieh zeer. De reeds genoemde Ambassadeur BOREEL meldt in een’ brief ¹⁾, in dato 27 Novem- ber 1654, uitdrukkelijk »dat de Gouverneurs ende de Bevelhebbers, ook bynae alle de Magistraten ende princeipale Luyden van Kalais, ter zee équi- peren op roof; ende haelen aen, ende brengen op tot Kalais, alle Nederlandtsehe ende andere Natien sehepen, die willen na de havenen van

¹⁾ *Brieven gewisselt tusschen J. DE WITT. enz. Dl. I, bl. 180.*

Vlaenderen. Ten kan soo quaed niet voorgesteld werden, of het is nogh erger. Voor desen hebbe gewaersehout, dat d'équipagien op buyt, seer sterck toenemen in Brittaigne, in Poictou, tot Rochelle, ende daer ontrent; ende dat veele vermogende Heeren ende personen daer in part nemen."

Elders en later leest men in de Brieven van den Raadpensionnaris DE WITT (3^e Dl. bl. 349, in dato 20 April, 1657), dat door onze Nederlanders tegen één' enkelen bevelhebber van een fransch kaperschip te vergeefs »over tien distincte roveryen met de *Regine* begaen soo veele Sententien, ofte Arresten waeren geobtineert tot voordeel van de Ingesetenen deser Landen, sonder dat men daervan tot nog toe eenige exeeutie hadde weten te bekomen, ende wat belangt den voornoemden Kapiteyn DE LA LANDE die niet alleenlyk met het voorsehreve schip, maer ook met verseheyde anderen Scheepen heeft gepyrateert, dat tot syne laste laegen wel vyf-en-twintigh gelyeke Sententien, ofte Arresten".

Het is uit de zoo even medegedeelde diplomatische brieven niet regt duidelyk, of wij ons hier op het gebied der onwettige kaapvaart, dan wel der eigenlijke zeerooverij bevinden. Wat hiervan zij,

nadat den 27^{sten} April 1653 een Placaat was afgekondigd, *Waerby strictelycken verboden wert, dat niemant op vreemde Commissien in Zee mach gaen of blyven* ¹⁾, kwam den 29^{sten} Januarij 1658 eene Publicatie, *tegens de geene die met dubbele Commissie in Zee zyn* tot stand, krachtens welke dezulken met zeeroovers werden gelijk gesteld ²⁾. »De Staten Generael der Vereenichde Nederlanden, Alsoo Wy bericht werden, oock by experientie hebben bevonden, datter verscheydene Commissie-vaerders in Zee grasseren, selfs die dubbelde Commissien hebben, ende de gemeene Commercie ende Trafficque, zynde de zenuen van alle Staten ende Republycquen, seer groote schade ende afbreuck doen, waer tegens dan nootsaeckelick dient te werden versien. Soo ist, dat Wy goet-ghevonden hebben midts desen te verklaren, dat alle degeenen de welcke bevonden sullen werden als vooren te varen met tweederley of dubbelde Commissien, van we-

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. II, bl. 311.

²⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. II, bl. 499. — Zie hiervoren bl. 65.

Vergelyk over de beteekenis van dubbele zeebrieven A. KLUIT, *Iets over den laatsten Engelschen Oorlog met de Republiek*, Amsterdam, 1794, bl. 19.

gen desen Staet voor Piraten gehouden, ende als soodanige ghetracteert sullen werden,” enz.

Wij vinden eene soortgelijke oneigenlijke zeerooverij met straf bedreigd in het Placaat van 29 Julij 1661 (*tegens de Equipagien van uytheemsche Natien op Portugysche Commissien, mitsgaders verbodt aen deser Landen Ingesetenen op soodanige Schepen dienende*) ¹⁾, gedurende den oorlog wegens het bezit van Brazilië uitgevaardigd, en by hetwelk »alle ingesetenen ende Ondersaten van de Naburige Coningen, Princken ende Potentaten, Vrunden ofte Geallieerden, gewaerschouwd werden, ende gemaend van eenige der voornoemde Commissien aen te nemen, om uyt krachte van dien eenige Equipagie buyten het meerhoogh-gemelte Ryck van Portugael, tegens desen Staet te doen, ofte daer op in Zee te gaen, op poene van daar over achterhaelt ende geattrappeert wordende, als Zee-roovers ghetracteert ende gestraft te werden.” — In het kort daarna met dat Ryk gesloten Traetaat van vrede ²⁾ (6 Augustus 1661) werd in artikel XX bepaald, dat »den Coningh ende het Ryck van Portugael, als mede de Staten

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. III, bl. 2663 en volg.

²⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. II, bl. 2850 en volg.

der Vereenighde Nederlanden en sullen geensints toelaten, dat de Schepen, Koopmanschappen ende goederen van d'een ofte d'ander parthye door Vyanden en Zee-rovers genomen werden."

Dergelijke voorzieningen en gelijkstelling van onwettige kaapvaart met Zeeroovers treft men aeltercenvolgens aan in onderscheidene verdragen met andere Staten door de Nederlandsche Republiek gesloten, als in het Tractaat van 27 April 1662 met Frankrijk en van 14 September 1662 met Groot-Britannie ¹⁾. Gedurende den tweeden Engel-

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. II, bl. 2910 en volgg. Tractaat van Vrede met Frankryk. Art. XLV. »Syne Majesteyt ende de ghemelde Heeren Staten Generaal, en sullen in gene Landen onder hare gehoorsaemheyt eenige Zee-roovers ende Stroopers ontfangen, noch gedooogen, datse hare Onderdanen ontfangen, wiese oock souden mogen wesen, maer sullen de selve doen vervolgen ende straffen, ofte haer Havenen doen ruymen."

Groot Placaet-Boeck, Dl. II, bl. 2868 en volg. Tractaat van Vriendschap met Engeland. Art. XI, » maer sal sich beneerstigen, ten eynde de voorseyde Piraten ende Roovers, mitsgaders hare Complicen, Heelders ende Mede-hulpers tot schrik van andere werden vervolght, gevangen ende naer verdienste ghestraft."

Zie een' dergelijken maatregel, reeds eene eeuw vroeger, in den jare 1598, door HENDRIK IV genomen («Car je ne veux pas, que telz Escumeurs de mer comme est celluy, qui a esté favorisé en ceste occasion, Car ce seroit favoriser la pyratérie, au lieu du trafficq; au préjudice du publicq, et contre la raison

schen oorlog werd de maatregel voor eenige jaren ten aanzien van Portugesche kaperbrieven genomen, thans tegen die van den Koning van Engeland hernieuwd en den 11^{den} Maart 1665 een Placaat ¹⁾ uitgevaardigd, waarbij verboden werd commissien van KAREL II aan te nemen, »op poene van daer over achterhaelt ende geattrappeert wordende, als Zee-rovers getracteert ende gestraft te werden.”

Nevens deze krachtdadige verordeningen tegen onwettige kaapvaart, vinden wij in den loop der zeventiende eeuw andere maatregelen ter beteugeling van het misbruik, niet zelden van de ook door de bevoegde magt verleende kaperbrieven gemaakt, hetwelk mede nu en dan met de straf der zee-rooverij werd bedreigd. Zoo verscheen gedurende den oorlog, na de verheffing van WILLEM III tot Koning van Engeland, op den 23^{sten} October 1690 een Placaat ²⁾ (*omtrent het verleenen van Commissien aan particuliere Commissie-vaerders*), waarbij voor nul en van onwaarde werden verklaard »alle Com-

de justice”), bij VREEDE, *Lettres et Négociations de* PAUL CHOART, *Seigneur de Buzanval, et de* FRANÇOIS D'AERSSSEN, Leiden, 1846, pag. 12—14.

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. III, bl. 229 en volg.

²⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. IV, bl. 211 en volg.

missien tot nu toe verleendt, soo lange de Eeden door de Boeck-houders en Reeders van de Schepen, daer die aenhooren, niet effectivelyk afgeleyt sullen syn.....; bevelen verders aen alle Capiteynen en Officieren der commissie-Vaerders, die haer in het Canael en op de Fransehe en Vlaemsche Kust bevinden, binnen ses weecken in te komen, om den voorschreven Eed, haer aengaende, af te leggen, op poene van te vervallen, van 't Recht der voorschreve Commissie, en als Zee-roovers geconsidereerd te sullen werden."

Op gelijke wijze ging men in het tijdperk van dien krijg de buitensporigheden van vermetele Fransche kapers te keer, die zich meermalen in de onmiddellijke nabijheid van Nederland, ja zelfs op de stroomen binnen de tonnen waagden en de stoutheid hadden, aldaar te rooven (*Placaet, houdende straffe voor de Vyandelycke Kapers, die buyten storm sich komen te begeven op de Stroomen van den Staet, of binnen de Tonnen van dien*, in dato 24 February 1696) ¹⁾. Zij, die tegen den inhoud van deze verordening handelden, zouden »sonder eenige de minste conniventie of dissimulatie, met de doodt ge-

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. IV, bl. 216 en volg.

strafte werden, ten ware evidentelyck bleecke, dat sy door Storm en quaet Weer binnē gejaeght, of aen Strant geworpen waren geworden.”

Een soortgelijk Placaat werd in het midden der volgende eeuw gedurende een' nieuwen oorlog met Frankrijk uitgevaardigd ¹⁾, houdende *Doodstraffe teegens die geenen, die met Fransche Scheepen ter Kaap uitgerust op de stroomen van den Staat binnen eenige Tonnen genomen, of op de Stranden gevangen sullen worden* (den 11^{den} December 1747); gelyk ook tijdens den Engelsch-Amrikaanschen oorlog in 1783 een verbod der Staten Generaal uitging (den 4^{den} Februarij) ²⁾, dat geene Engelsche Kapers de Zeegaten en Binnenstroomen van den Staat zouden aandoen, »nog ook op de stranden of op de vaste wal langs de zee, geweld bedrijven.”

Uit het tijdvak van den zevenjarigen oorlog gedurende welken de Republiek onzijdig bleef, maar inzonderheid van de zijde der Engelsche kapers groote verliezen leed, is, uit hoofde van ecne andere gelijkstelling met zeerooverij, der melding waardig het Placaat van 3 November 1756, houdende ver-

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. VII, bl. 485 en volg.

²⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. VII, bl. 485 en volg.

scheidene ordres met opzigt tot de vreemde Commissie-vaerders ¹⁾. — Ten einde de gruwelijke rooverijen te voorkomen, welke maar al te dikwerf gepleegd werden, werd aan die kapers bevolen om, bij het aandoen van onze havens en het binnenvaren van onze stroomen, de vlag te hijschen van de natie, tot welke het schip behoorde, en niet zonder toestemming van de Admiraliteit de rivieren verder op te zeilen dan daar, waar zij zich veilig tegen de stormen des hemels konden bergen » op poene, dat deselve ter contrarie doende, geen de minste assistentie sullen hebben te verwagten en ook met geweld verdreeven werden, en dat in gevalle het gewapende vaartuig, hetwelk sonder vlag te verthoonen, zal ingekomen zyn of zonder permissie van de Admiraliteit van het District op de Rivieren of Stroomen zal gevonden worden, met een commissie van re-torsie mogte weezen voorsien, de Equipage als Zee-roovers zullen worden gestraft.”

Eene zonderlinge uitbreiding eindelijk, aan het begrip en de benaming van zeerooverij gegeven, komt voor, als blijk der hooggaande en noodlottige partijschappen, welke het Vaderland destijds ver-

¹⁾ *Groot Placaet-Boeck*, Dl. VIII, bl. 219.

deelden, in zekere Resolutie der Staten van Holland en West-Vriesland in dato 25 Augustus 1787 (wegens Zeeroveryen op de Zuider-Zee) ¹⁾.

AFDEELING II.

ZEEROOVERYJ BUITEN EUROPA.

Werd op die wijze in het Moederland voor de beveiliging van onze stroomen en van den zeehandel zorg gedragen, zien wij thans, hoe in de Kolonien en overzeesehe Bezittingen van den Staat, de behartiging van de belangen, aan welke de bloei en welvaart van Nederland zoo naauw verknocht zijn, destijds plaats vond.

Welke de aanleidende oorzaken tot de oprigting der Oost- en West-Indisehe Compagnieen geweest zijn, op welke wijze die groote instellingen tot stand

¹⁾ J. A. DE CHALNOT, *Verzameling van Placaaten, Resolutien en andere authentyke stukken, betrekking hebbende tot de gewigtige gebeurtenissen, in de maand September 1787, bevooren en vervolgens, in het Gemeenebest der Vereenigde Nederlanden voorgevallen*, Campen, 1793, Dl. 48, bl. 263 en volg. N^o. 3410.

kwamen, welke moeilijkheden en hinderpalen de Nederlanders in het bereiken van hunne oogmerken van de zijde der Portugezen en Spanjaarden, die uitgestrekte landen in Azië en Amerika bezaten, ondervonden, alle deze vragen gaan wij met stilzwijgen voorbij.

De kostbare waren, welke wij tot dusverre zijdelings en zelfs nog lang na den opstand tegen PHILIPS II van den vijand ontvangen hadden, werden nu door onze eigene schepen regtstreeks aangevoerd. De rijke ladingen ontgingen het roofzuchtig oog van menig gelukzoeker niet; ook hebben wij gezien, wat de Staten Generaal in Nederland ter beteugeling van hunnen overmoed, schoon veelal vruchteloos, verordenden.

De Oost-Indische Compagnie dagteekent van het jaar 1602, en bij het eerste Octrooi der Staten Generaal van 20 Maart ¹⁾, werd in artikel 35 aan het Bewind van die Maatschappij de magt verleend, om in Indie »Gouverneurs, volk van oorlog en officieren van justitie, en tot andere noodelyke dien-

¹⁾ Mr. P. MYER, *Verzameling van Instructien, Ordonnancien en Reglementen voor de Regering van Nederlandsch Indië, enz.* Batavia, 1848, bl. 1.

Groot Placaet-Boeck, Dl. I, bl. 530 en volg.

sten te stellen, behoudens evenwel, dat voorz. Gouverneurs enz. den eed van getrouwigheid zouden doen aan de Staten-Generaal of de Hooge Overigheid en aan de Compagnie, soo veel de neeringe en trafique aangaat.”

In de twee eerste Instructien nu voor den Gouverneur-Generaal en de Raden van Indie, werd met geen enkel woord van zeerooverij melding gemaakt; eerst in die van den 17^{den} Maart 1632, voor den Gouverneur-Generaal HENDRIK BROUWER en de Raden van Indie vervaardigd, komt eene bepaling van dien aard voor. In artikel 56 van gemeld Berigtschrift werd gezegd, dat de handel met China met demping van de zeeroovers moest verkregen worden ¹⁾.

Zoo ging men toen reeds uit van het beginsel, dat tot bestaan van een' geregelden handel het weren van dien gruwel op den voorgrond moest staan. Dit beginsel werd eerlang nader toegepast en ontwikkeld. Te weten, onder de regering van den Gouverneur Generaal ANTONIO VAN DIEMEN werd het plan gevormd tot de zamenstelling van een wetboek, waarin alle Plaeaten en Ordonnantien door de Indische Regering achtereenvolgens afgekondigd, zouden

¹⁾ MYER, l. a. p., bl 61.

worden bijeengebragt. Zulks werd, bij eene Resolutie van den 23^{sten} April 1644, aan den bekwamen JOAN MAETSUYKER opgedragen. Hij had last »om de successivelijk geëmaneerde en door de Plakkaatboeken confusievelijk wijd en zijd verspreide Ordonnantiën, welke moeilijk en fastidieus te lezen waren, te verzamelen, en ieder onderwerp onder zijn hoofd, traataatsgewijze bij een te brengen, het superflue te emputeren en het noodige daarbij te voegen, zoodanig, als hij het, naar zijne wetenschap en verkregen ondervinding van de gelegenheid der Regering, zoude bevinden te behooren.”

Den eersten Julij 1642 werd het werk van MAETSUYKER in Rade van Indie met het gezag der Regering bekrachtigd, en daarop, bij Resolutie van den vijfden dier maand, door den Raad van Justitie des Kasteels te Batavia afgekondigd onder den titel van *Ordonnantiën en Statuten van Batavia, om voortaan in de plaats der hierboven genoemde Plakkaatboeken, gebruikt te worden.*

In den zeven en veertigsten titel nu van deze algemeene verzameling werd gehandeld over *Zeerooverij*. Die Statuten van Batavia, onder welken naam zij meer bekend zijn, bestaan evenwel alleen in handschrift, terwijl sedert de afkondiging dier oude

verordeningen telkens weder nieuwe Ordonnantiën of Placaten werden uitgevaardigd, hetgeen natuurlijk groote verwarring te weeg bragt, zoodat bij verloop van tijd en gedurigen aanwas van bouwstoffen, eene nadere bewerking der Statuten noodig werd gekeurd. Den 10^{den} September 1764 volbragt de tot dat einde benoemde Commissie hare taak, en leverde aan de Regering een *Alphabetisch Recueil van alle vigerende Plakaten, Ordonnantiën, Reglementen en verdere permanente Orders; met aanteekening van de perioden, die men door uitlatingen of byvoegingen zou dienen te rectifieren*.

Deze vermeerderde verzameling is nooit, gelijk die van 1642, door het Bewind der Compagnie in Europa bekrachtigd. Ook bestaat zij niet in druk ¹⁾. In deze nieuwe Statuten van Batavia vindt men onder den titel *Zeevarende en Zee-zaaken* eene strafbepaling ²⁾, luidende: »Iemand bevonden werdende

¹⁾ MYER, *Bijdrage tot de geschiedenis der Codificatie in Nederlandsch Indie*, opgenomen in de *Nederlandsche Jaarboeken voor Regtsgeleerdheid en Wetgeving*, Amsterdam, 1841, Dl. III, bl. 36—69.

²⁾ Deze verzameling bestaat in handschrift groot 3 boekdeelen in folio, en is te vinden in het *Archief van het Ministerie van Kolonien*. Dl. III, O—Z.

eenige zeeroveryen gepleegt te hebben, zal zonder genade aan 't Leven gestraft en alle zyne middelen verbeurt verklaart worden."

Dat niettemin, gedurende het bestaan der oude Compagnie, de bedreigde straffen tot uitroeiing van het inheemseh kwaad, zoowel door het groot aantal eilanden van den Indisehen Archipel, als door de baatzucht en vijandelijke gezindheid der Vorsten en andere hoofden van de inlandsche bevolking begunstigd, vaak te kort sehoten en, bij gebrek aan ernstige en onafgebroken handhaving dier wettelijke bepalingen, ongenoegzaam waren, blijkt uit de historische schets van den Heer CORNETS DE GROOT ¹⁾. Merkwaardig zijn uit dat tijdperk de klagten tegen de Sultans van *Johor* en *Pahang* geuit. Bij besluit van 18 Junij 1773 werd hun aangekondigd, »dat vermits gebleken was dat zij het zijn, die de zee-roovers ondersteunen, en in den buit deelen, zij, door vernietiging van alle vaartuigen en het stellen

¹⁾ *Notices historiques sur les pirateries commises dans l'Archipel Indien-Oriental, et sur les mesures, prises pour les réprimer par le Gouvernement Néerlandais, dans les trente dernières années*, opgenomen in den *Moniteur des Indes-Orientales et Occidentales*, 1846—1847, La Haye et Batavia, pag. 158 en 159.

uit hunne dienst van al die dieven en moordenaars welke zij dusver gebezigd hadden, ten eerste alle zeerooverijen die langs de kust van Java en elders door dat gespuis zijn ondernomen, zullen moeten doen ophouden, nadien men anders vast besloten had met eene genoegzame magt de rijken van Johor en Pahang in te dringen en door vuur en zwaard alles te vernielen wat men oordeelen zal tot de bereiking van het oogmerk in deze te zullen strekken."

Geen wonder, dat tegen een euvel van zoo wijden omvang en met de zeden en geaardheid van de bewoners dier gewesten zoo naauw verknocht, maatregelen, welke niet altijd even nadrukkelijk en stelselmatig werden toegepast, ontoereikend werden bevonden.

Had de Compagnie, naar eene opmerking van den scherpzinnigen VAN ALPHEN ¹⁾, honderd vijftig jaren noodig om het Nederlansch gebied op Java te regelen en stellig te vestigen, nog in onze eeuw beweerde hij, dat de regering nog eens zoo langen tijd behoeven zoude, »om onmetelijke uitgebreide

¹⁾ *Redevoering over het ontwerp van wet der geldleening ten behoeve van de Overzeesche Bezittingen*, uitgesproken in de zitting der Staten Generaal van den 27 Februarij 1826, Leyden, Bl. 150.

eilanden, door wilde zee-rooveren of volken, in karakter en gewoonten verschillende, aan een geregeld bestuur te onderwerpen.”

Werden de overzeesche Bezittingen vroeger en nog in onze dagen aldus in Oost-Indie door zee-rooverijen verontrust, de Nieuwe Wereld, West-Indie, was in de zeventiende eeuw het tooneel van velerlei gruwelen, maar ook van heldendaden, door de befaamde *Flibustiers* (Friboutiers) en *Boeeaniers* bedreven ¹⁾. De eerste kiemen tot deze zeerooverij werden in den jare 1630 tot 1632 gelegd, en wel door Fransche en Engelsehe avonturiers, die met twee schepen, het eene onder bevel van een Normandisch edelman, d'ENAMBUC genaamd, het ander,

¹⁾ PRÉVOST, *Histoire Générale des voyages*, Paris, 1746—1761 vol. XV, pag. 374—390.

G. T. RAYNAL, *Histoire philosophique et politique des Etablissemens et du Commerce des Européens dans les deux Indes*, Genève 1780, vol. III, pag. 25—54.

De naam van *Boeeaniers* is ontleend aan hun dagelijksch bedrijf, dewijl zij zich telkens vereenigd hadden om te gaan *boeeaneren* (kookken), naar de gewoonte der Wilden. Het gekookte vleesch heette ook daarnaar *Boeean*.

Men heeft daarentegen den naam van *Flibustiers* (Friboutiers) afgeleid nu eens van het Engelsche *Freebooter* (vrijbuiters), dan weder van *flyboat* (vlug schip).

H. A. MEIJER, *de Boekanier*, Amsterdam, 1848.

onder aanvoering van den ridder THOMAS WARNER, hun vaderland verlieten en toevallig een der Antilles, St. Christophe, aandeden. Het eiland, dat zij slechts door Caraïben bewoond vonden, die geenen weêrstand boden, verdeelden zij onder elkander. Zij bleven aldaar, totdat de Spanjaarden hen verdreven en noodzaakten andere oorden te bezoeken. Sommige dier lieden besloten zich op de bijna verlaten Noordelijke kust van Hispaniola of St. Domingo te vestigen, en werden, naar men beweert, door de Hollanders, die toen een gedeelte van Brazilië bezaten, begunstigd. De meeste waren Normandiers. Zeker is het overigens, dat zich onder de Boecaniers, toen of later, slechts weinige Nederlanders bevonden; onder deze eehter een zeer merkwaardig man, JAN ERASMUS REINING, geboortig van Vlissingen, wiens levensloop de Archivarius DE JONGE heeft aange-stipt, en wien hij van de dapperen een' der dapperste aanvoorders noemt, die eene plaats kan innemen naast de befaamde PIERRE LE GRAND of PIETER DE GROOT, FRANÇOIS LOLONOIS en HENRI MORGAN ¹⁾.

¹⁾ *Historie der Americaansche Boecaniers of Vrybuiters van America*, beschreven door iemand, die zelf het bedrijf van zeeroover van het jaar 1666—1672 in Amerika heeft uitgeoefend, Amsterdam, 1700, bl. 31, 44—65, en 65—120.

Vermits zij uit hunne bijna ontoegankelijke wijk-plaatsen, van welke eene der voornaamste het eiland Tortuga was, gedurig strooptogten met voorbeelde-looze stouthheid ondernamen, en overal de kusten van Cumana, Porto-Bello, Panama, Cuba en andere bestookten, waren zij de schrik van de inwoners en handelaren in West-Indie.

Heeft men in de nieuwste tijden aangedrongen op eene grootere magt ter beteugeling der gruwelen, zoo in Oost- als in West-Indie gepleegd, reeds aan het einde der vorige eeuw meende de schrandere DIRK VAN HOGENDORP, dat »wat de zeerooverijen en andere baldaadigheden van die volkeren aangaat, men onder een goed bestuur, door onderhouding eener geduchte zeemagt, ligt in staat zal zijn zeerooverijen te bestraffen en door vreeze te beletten, zoo wel als alle slegte behandelingen van kooplieden en anderen; wanneer die onder onze bescherming, handel drijven” ¹⁾.

Geschiedenis van het Nederl. Zeewezen, Dl. IV, bl. 120 en volg.

¹⁾ *Berigt van den tegenwoordigen toestand der Cataafsche Bezittingen in Oost-Indien en den Handel op dezelve*. Delft, 1799, bl. 163.

HOOFDSTUK II.

GELIJKTIJDIGE MAATREGELEN VAN VREEMDE REGERINGEN.

§ 1.

FRANKRIJK.

Elders bleef men gedurende dit tijdperk, in de wering en beteugeling van zeerooverij niet achterlijk. In Frankrijk kwam onder de regering van HENDRIK III, in Maart 1584, het bekend *Edit sur la jurisdiction de l'amiral, le droit de prise, la pêche du hareng, l'entretien des navires*, enz. tot stand ¹⁾. Behalve verschillende artikelen, die maatregelen van voorzorg tegen het plegen dier misdaad en van onwettige kaapvaart bevatten ²⁾, vonden wij er meer-

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XIV, pag. 556—590.

²⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XIV,

dere gelijk aan vroegere, door ons in den loop dezer proeve vermeld ¹⁾). Nieuw daarentegen is het voorschrift, volgens hetwelk in artikel 48 aan alle handelaren het koopen of verkrijgen onder welken titel ook van geroofde goederen, in de volgende bewoordingen verboden werd: »Avons défendu et défendons sur peine de prison et confiscation de biens à tous marehans de quelque estat, qualité ou eondition qu'ils soyent, d'acheter, eschanger, permuter ou prendre par don ou autre eouleur ou eondition que ce soit, ne de celer ou occulter par eux ou autres directement ou indirectement les marehandises dépredez et amenez de la mer, avant que ledit Admiral ou sondit Lieutenant ait déclaré les prises estre justes et de bon et licite gain."

Eindelijk staat in artikel 52 eene bepaling omtrent de voorloopige tenuitvoerlegging der vonnissen, bijna overeenstemmende met die van het Edict des jaars 1493 ²⁾).

pag. 556—590, de artikelen 29, 31, 37, 40, 45, 50, 60, 75, enz.

¹⁾ Zoo is art. 35 van dit Edict gelijk aan art. 5 van dat van FRANÇOIS I, des jaars 1517, bl. 50 hiervoren; alsmede art. 71 gelijk aan art. 44 van het Edict des jaars 1543, bl. 53 hiervoren.

²⁾ Bl. 48 en 49 hiervoren.

Met voorbijgang van de privaatrechtelijke voorschriften der fransehe regtsbron, onder den naam van *Guidon de la mer* ¹⁾ vermaard, in welke de avarij wordt begroot ter zake van de schade door zeeroovers (pillars ou cseumeurs de mer, soy disans amis, confédérés ou ennemis déclarés) veroorzaakt, vermelden wij naar tijdsorde het door HENDRIK IV in 1599 gelast onderzoek nopens de mishandelingen, over welke de onderdanen van Koningin ELIZABETH hadden geklaagd (*Lettres-patentes qui instituent une commission pour connaître des déprédations faites sur mer à l'égard des sujets de la reine d'Angleterre*, 19 Julij 1599) ²⁾. In den aanhef wordt aan de Commissie bevolen het »congnoistre des différends qui pourroient doresnavant survenir sur les plaintes que feront les subjects de nostredite bonne soeur et eousine la royne d'Angleterre, tant contre les autres qui les auront volés et déprédés que contre leurs complices, et autres personnes quel-

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p. vol. II, pag. 377—432.

II. WHEATON, *Histoire des progrès du droit des Gens en Europe et en Amérique*, enz. Leipzig, 1846, vol. I, pag. 83—86.

²⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XV, pag. 224—226.

conques qui se trouveront saisis des biens pris et déprédés."

Hier werd dus tot meer krachtdadig bedwång cene buitengewone regtbank ingesteld. Vervolgens werd in artikel 2 alle hooger beroep uitgesloten en bepaald »que les jugemens que vous (de commissie) donnerez pour ce qui concernera les plaintes des subjects de nostredite bonne soeur la royne d'Angleterre ayent force et vertu d'arrêts, comme s'ils étaient donnés en cour souveraine, et soient exécutés comme tous jugemens donnés en dernier ressort."

De regters zouden zich overal kunnen begeven waar dit gevorderd mogt worden, naar de gelegenheid der zaak, en de klagten over zeerooverij zouden wederkeerig langs den diplomatischen weg, door tusschenkomst van den Franschen Ambassadeur, aan de Engelsche regering ter geregtelijke vervolging medegedeeld worden.

In weerwil van die voorziening bleven de klagten over de aanranding der schippers en de storing van den zeehandel tusschen de beide landen aanhouden, die over en weder tot maatregelen van weerwraak en schadeverhaling aanleiding gaven. Van daar het Tractaat van 24 Februarij 1606 *pour la liberté du*

commerce entre les deux nations ¹⁾. Er werd bepaald, dat, in afwachting der beregting van de gepleegde misdrijven van zeerooverij, de verleende brieven van represaille geschorst zouden worden en voor het vervolg geene meer afgegeven. Het uitreiken van diergelijke brieven was, gelijk wij reeds vroeger gezien hebben, een algemeen kwaal dier tijden.

Tot de verordeningen uit de regering van LODEWIJK XIII behoort die van 22 September 1638, bij welke verboden werd *d'apporter et de vendre en France les biens et marchandises prises en mer sur des Français* ²⁾.

Nu beklom zijn zoon, de hooghartige LODEWIJK XIV, den franschen troon. Hij was niet de man, om de belangen van zijne onderdanen te verwaarloozen. Ook de wetgeving in het algemeen, en het zeeregt in het bijzonder, werd onder zijn bewind behartigd en ontwikkeld. Men herinnert zich echter, dat die Vorst geruimen tijd als minderjarig

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XV, pag. 294—301.

²⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XVI, pag. 486—488.

de kroon droeg, onder de leiding van den Kardinaal MAZARIN en het regentschap van ANNA VAN OOSTENRIJK. Tot dien tijd behoort de *déclaration portant règlement sur le fait de la navigation, armement de vaisseaux et des prises qui se font en mer*, van den eersten Februarij 1650 ¹⁾. Wij behoeven bij den inhoud dier verordening niet in bijzonderheden te verwijlen, waarbij veelal bevestigd en nader ingescherpt werd, wat wij hiervoren, zoo wegens eigenlijke zeerooverij, als wegens onwettige kaapvaart door de voorzaten van LODEWIJK XIV beteugeld zagen; maar artikel 4 schijnt ons der vermelding waardig. Het verbiedt aan alle scheepsbevelhebbers (capitaines), onderzaten van den Fransehen Koning, „de prendre commission d'aucuns rois, princes ou républiques étrangers, ni arborer autre bannière, que la nôtre pour faire la guerre; à peine qu'il leur soit couru sus par nos capitaines, gardes-côtes, et autres nos sujets: voulant aussi que leur procès leur soit fait et parfait comme pirates, jusqu'à sentence definitive inclusivement.”

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XVII, pag. 194—201. Men vergelijke in het bijzonder de artikelen 1, 2, 3, 5, 7 enz.

Nadat den 23^{sten} Februarij 1674 eene verordening portant *que les armateurs en course donneront caution et certificateurs, et en cas qu'ils se trouvent saisis de plusieurs pavillons, seront traités comme forbans*, was tot stand gebragt ¹⁾, werd op meer duurzame wijze het regt der nationale vlag gehandhaafd in de beroemde *Ordonnance de la marine* ²⁾ van Augustus des jaars 1681, welke wetgeving overigens insgelijks vele oudere regelen van het privaat zee-regt bekrachtigde; van dien aard was de bepaling (art. 6, tit. VII, B. III), dat onder *avary grosse* zoude worden gebragt hetgeen men » *par composition pour le rachat du navire et des marchandises*,” aan zeeroovers zoude betaald hebben.

Tot het strafregt en alzoo meer bepaald tot ons onderwerp, behoorden de voorschriften van den negenden titel (*des prises*) van het derde Boek, alwaar tot zeerooverij gebragt werd, hetgeen vervat was in de volgende artikelen:

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XIX, pag. 127.

²⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XIX, pag. 282—366.

MERLIN, *Répertoire universel et raisonné de Jurisprudence*, Paris, 1813, vol. IX, pag. 298, voce pirate.

Art. 3. » Défendons à tous nos sujets de prendre commission d'aucuns rois, princes, ou états étrangers, pour armer des vaisseaux en guerre et courir la mer sous leur bannière, si ce n'est par *notre permission*, à peine d'être traités comme pirates."

Art. 5. » Tout vaisseau combattant sous autre pavillon que celui de l'état dont il a commission, ou ayant commissions de deux différens princes ou états, sera aussi de bonne prise, et s'il est armé en guerre, les capitaines et officiers seront punis comme pirates."

In het vierde artikel werden de schepen, » commandés par des pirates, fourbans et autres gens courant la mer sans commissions d'aucun prince, ou état souverain," verbeurd verklaard.

De beregting der zeerooverij was, in artikel 10 van den tweeden titel van het eerste Boek opgedragen aan de Admiraliteiten (» les juges de l'Amirauté").

Nog vaardigde dezelfde Koning in Julij 1691 een Edict uit *portant que les corsaires qui seront pris dans les rivières du royaume seront condamnés aux galères, tant capitaines qu'équipage, qu'ils aient commission ou non* ¹⁾, waarin hij tot afschrik der on-

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XX, pag. 136 en 137.

gewone stoutheid van die kapers verklaarde, »de ne plus traiter ces corsaires qui naviguent tous sans commission, comme prisonniers de guerre, mais comme pirates et forbans, pour les empêcher, par la crainte d'une peine sévère, de continuer les désordres qu'ils y causent depuis quelque temps, à quoi nous aurons été excités par l'exemple même de nos ennemis, qui les punissent de mort ¹⁾».

Bij MERLIN (*Répertoire de Jurisprudence*, voce pirate), en, waarschijnlijk op diens gezag, bij VAN INGEN (de *crimine piraticae*, pag. 27) wordt van de, bij de Ordonnantie van 3 September 1718, tegen de zeeroovers bedreigde doodstraf melding gemaakt, welke verordening echter wij noch in de verzameling van ISAMBERT, DECRUSY en JOURDAN noch bij JOUSSE (*Traité de la Justice Criminelle de France*, vol. IV, pag. 233) hebben aangetroffen.

Dezelfde beginselen, in het beteugelen der onwettige kaapvaart en in het weren uit de fransche havens van alle zeeschuimers, zien wij ongeveer eene eeuw later door LODEWIJK XVI erkend, voor eerst in het merkwaardig verdrag, met de Noord-

MERLIN, *Répertoire de Jurisprudence*, vol. IX, pag. 298, voce pirate.

¹⁾ Vergelijk het *Placaat der Nederlandsche Staten Generaal*, hiervoren, bl. 95.

Amerikaanſe opſtandelingen geſloten (*Traité d'amitié et de commerce conclu entre le roi et les Etats-Unis de l'Amérique ſeptentrionale*, 6 Februarij 1778) ¹⁾, ten andere in het verdrag van handel en ſcheepvaart met Groot-Britannie van den 26^{ſten} September 1786 (*Traité de navigation et de commerce entre la France et la Grande-Bretagne*) ²⁾. In artikel 39 werd gezegd, dat » ni le roi très-chrétien, ni le roi de la Grande-Bretagne, non-seulement ne recevront dans aucunes de leurs rades, ports, villes ou places, des pirates ou des forbans quels qu'ils puissent être, et ne souffriront qu'aucun de leurs sujets, citoyens, et habitants de part et d'autre, les reçoivent et protègent dans ces mêmes ports, les retirent dans leurs maisons ou les aident en façon quelconque; mais encore ils feront arrêter et punir toutes ces sortes de pirates et de forbans, et tous ceux qui les auront reçus, cachés ou aidés, des peines qu'ils auront méritées pour inspirer de la crainte et servir d'exemple aux autres," enz.

¹⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XXV, pag. 196—209. Men vergelijke in het bijzonder de artikelen 8, 16, 21, enz.

²⁾ *Recueil général des anciennes lois françaises*, vol. XXVIII, pag. 248—268.

§ 2.

ENGELAND.

Onder de proeven van Engelsche wetgeving betreffend ons onderwerp, maken wij melding van de, in de zitting van het Parlement van 3 November 1640, bekrachtigde *Act for the releife of the Captives taken by Turkish Moorish and other Pirates and to prevent the taking of others in time to come* ¹⁾. De geheel buitengewone strekking van deze verordening maakt het overbodig bij den inhoud nader stil te staan.

Van meer beteekenis komt ons voor te zijn de maatregel tot aanwakkering van den moed der sehopelingen bij de Aete van 8 Mei 1664 (*Act to prevent the delivering up of Merchants Shipps*), onder de regering van KAREL II uitgevaardigd ²⁾; naar luid van welke de verdediging van een vaartuig, ter grootte van minstens 200 ton, tegen zeeroovers, in overeenstemming met de beginselen van het oud Nederlandsche zeerecht, vroeger door ons bespro-

¹⁾ *Statutes of the Realm*, vol. V, pag. 134—135.

²⁾ *Statutes of the Realm*, vol. V, pag. 521—522.

ken ¹⁾, den bevelhebbers onder bedreiging van straf ten pligt werd gesteld. In § I wordt namelijk bepaald, dat, bijaldien een zoodanig schip zich aan zeeroovers zonder voorafgaand gevecht zoude hebben overgegeven, »in such case the Master shall (upon prooffe thereof made in the High Court of Admiralty) be from thenceforth incapable of taking charge of any English Shipp or Vessell as Master or Commander thereof,” enz.

Vervolgens leest men in § II het verbod van het schip lafhartig te verlaten, indien de bevelhebber in de verte zeeroovers mogt bespeuren, vermits het hem niet kon vrijstaan het behoud van zijn schip in de waagschaal te stellen. Dat verbod luidt aldus: »Noe Master of any such Englisch Shipp as aforesaid being at Sea and having discovered any Ship to be a Turkish Shipp Pirate or Sea-Rover shall depart out of his Shipp upon any pretence whatsoever least by his detention on board any such Shipp the safety of his owne Shipp be hazarded.”

In de derde paragraaf wordt de pligt van verdediging uitgestrekt tot schepen beneden de 200 ton, mits de zeeroovers geene dubbele strijdkraacht bezaten.

¹⁾ Zie hiervoren, bl. 67 en 68.

In § VI vindt men nog tegen de zeelieden, welke weigeren te vechten of de overigen er van terughouden, als straf bedreigd, »that he shall lose all his Wages due to him together with such Goods as he hath in the Shipp, and suffer imprisonment not exceeding the space of six Monethes and shall dureing such time be kept to hard labour for his or their maintenance”; terwijl de VIII^{te} paragraaf met de doodstraf bedreigt dezulken, die hunnen kapitein gewelddadig beletten zijn’ pligt te doen. »That every Marriner who shall have laid violent hands on his Commander whereby to hinder him from fighting in defence of his Ship and Goods comitted to his Trust shall suffer death as a Felon.”

Wij gaan andere voorschriften van dit Statuut niet stilzwijgen voorbij; maar achten het noodig opmerkzaam te maken op de XI^{de} paragraaf, waarbij het doen vergaan van eigen vaartuig den schipper als eene daad van zcerooverij wordt toegerekend. Hier heeft dus eene gelijkstelling plaats, welke wij in de nieuwste wetgevingen of ontwerpen van wet op het stuk van zeeroof later zullen terugvinden. »If any Captaine Master Mariner or other Officer belonging to any Shipp shall wilfully cast away burne or otherwise destroy the Shipp unto which

he belongeth or procure the same to be done he shall suffer death as a Felon."

Niettegenstaande al deze wettelijke voorzieningen, bleven de klagten over de onveiligheid der zee aanhouden, en werd onder de regering van WILLEM III eene nog kraehtdadiger beteugeling van het euvel noodig gekeurd. Dit geschiedde bij de *Act for the more effectuall Suppression of Piracy*, welke in de zitting van het Parlement, van 24 April 1698 tot 16 November 1699 gehouden, tot stand kwam ¹⁾.

Nadat in § I was uiteengezet, dat deze acte voornamelijk het bedwang der zeerooverij in Oost- en West-Indie op het oog had, werd de beregting dier misdaad aan de Admiraliteiten, minstens uit zeven registers zamengesteld, in de volgende bewoordingen opgedragen: »That all Piracies Felonies and Robberies committed in or upon the Sea, or in any Haven River Creeke or Place where the Admirall or Admiralls have Power Authority or Jurisdiction may be examined inquired or tryed heard and determined and adjudged according to the Directions of this Act in any Place at Sea or upon the Land in any of His Majesties Islands Plantations Colonies

¹⁾ *Statutes of the Realm*, vol. VII, pag. 590—594.

Dominions Forts or Factories to be appointed for that Purpose by the Kings Commission or Commissions under the Great Seale of England or the Seale of the Admiralty of England directed to all or any of the Admiralls Vice-Admiralls Reer-Admiralls Judges of Vice-Admiralties or Commanders of any of His Majesties Ships of Warr and alsoe to all or any such Person or Persons Officer or Officers by Name or for the time being as His Majesty shall thinke fitt to appoint which said Commissioners shall have full Power joyntly or severally by Warrant under the Hand and Seale of them or any one of them to commit to safe Custody any Person or Persons against whom Information of Piracy Robbery or Felony upon the Sea shall be given upon Oath (which Oath they or any one of them shall have full Power and are hereby required to administer) and to call assemble a Court of Admiralty on Shipboard or upon the Land when and as often as occasion shall require, which Court shall consist of Seaven Persons at the least."

Vervolgens wordt in vijf achtereenvolgende paragrafen gehandeld over de bevoegdheid, magt en pligten van dat collegie, alsmede over de blijken van onschuld, welke de misdadiger mogt aanvoeren.

Hierna verklaart § VII zeeroovers hen, die zich schuldig zouden maken aan onwettige kaapvaart tegen engelsche onderdanen («shall committ any Piracy or Rolbery or any Aet of Hostility against other His Majesties subjects upon the Sea under Colour of any Commission from any Forreigne Prince or State»), voorts § VIII de scheepsbevelhebbers of zeelieden, die met zeeroovers heulen of anderszins verraad plegen en den vijand begunstigen. »If any Commander or Master of any Shipp or any Seaman or Marriner shall in any Place where the Admirall hath Jurisdiction betray his Trust and turne Pirate Enemy or Rebell and *piratically* and *feloniously* run away with his or their Shipp or Shippes or any Barge Boate Ordnance Ammunition Goods or Merchandizes or yield them up voluntarily to any Pirate or shall bring any seduceeing Messages from any Pirate Enemy or Rebell or consult combine or confederate with or attempt or endeavour to corrupt any Commander Master Officer or Marriner to yield up or run away with any Shipp Goods or Merchandizes or turne Pirate or goe over to Pirates», enz.

In de paragrafen IX en X wordt gesproken van medepligtigheid en verleenden bijstand of huisvesting, te water of te lande, aan zeeroovers, gelijk ook

over het bergen en helen van de geroofde goederen, en tegen dezulken de dood bedreigd. »He, who shall either on the Land or upon the Seas wittingly or knowingly sett forth any Pirate or aid and assist or maintaine procure command counsell or advise,” enz....

Deze wet zoude slechts gedurende den tijd van zeven jaren verbindend zijn, na verloop van welke zij echter op nieuw onder de regering van ANNA in de zitting van het Parlement, van 14 Junij 1703 tot 8 April 1706 gehouden, voor zeven jaren bevestigd werd bij eene *Act for continuing the Laws therein mentioned relating to the Poor and to the buying and selling of Cattle in Smithfield and for suppressing of Piracy* ¹⁾).

§ 3.

DUITSCHÉ, NOORDSCHE EN SPAANSCHÉ WETGEVING.

Het Stad-Regtboek van Lubeck van het jaar 1586 bevat vijf artikelen, toepasselijk op onze stof; maar voornamelijk van privaatregtelijken inhoud. In het

¹⁾ *Statutes of the Realm*, vol. VIII, pag. 632—633.

VI^{de} boek, vijfde titel, welke tot opschrift heeft *Von Schiff und Gut, welches von Seeraubern genommen* ¹⁾, wordt over den omslag der schade tussehen de verschillende kooplieden, over het hernemen der geroofde goederen, en over het regt van bezit van deze gehandeld.

Het derde artikel echter handhaaft het verbod, om willens en wetens iets van zeeroovers te koopen, met de straf des doods ²⁾. »Niemand soll seetriffig oder geraubt Gut kaufen, an sich bringen oder verhandeln, bey seinem freyen Höhesten; und das Gut ist verfallen der Stadt," enz.

In het Stad-Regtboek van Hamburg des jaars 1603 hebben wij insgelijks vele privaatregtelijke bepalingen aangetroffen ³⁾, maar tevens, in overeenstemming met het herkomelijk regt hiervoren aangehaald ⁴⁾, eene zware straf bedreigd tegen dezulken, die zeeroof plegen, (Partis IV, *Von peinlichen Sachen, Injurien, und andern zugefügten Schäden, auch Strafe und Busse*, art. 10, *Strafe der*

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. III, pag. 447 en 448.

²⁾ Zie hiervoren, bl. 42.

³⁾ *Der Stadt Hamburg Gerichts-Ordnung und Statuta*, Hamburg, 1842, S. 503, Partis II, tit. XIX. *Vom See-Raube*.

⁴⁾ Zie hiervoren bl. 37.

Seeräuber). Gemelde plaats luidt: »Ein Seeräuber, der mit eigenthätlicher Zunöthigung, anderer Seefahrenden Schiffe, oder auch Kaufleute auf der freyen See, oder auf freyen Haven und Strömen, gewaltsamer Weise anfällt, dieselben oder ihre Güter beraubet, und entweder sonst an Leib oder an Gut beschädiget und beleidiget, und solehes Angriffs oder Beleidigung wie Recht wird überweiset, soll mit dem Schwerdt gerichtet werden ¹⁾».

Bepalingen van privaatregtelijken aard treft men nog achtereenvolgens aan in eene Pruisische verordening van 1620, alsmede in het Zweedsehe wetboek van KAREL XI van 1667 en in de Deensche wetgeving van CHRISTIAAN V van 23 Junij 1683 ²⁾;

¹⁾ *Der Stadt Hamburg Gerichts-Ordnung und Statuta*, S. 524; aldaar vindt men melding gemaakt van eene aantekening van het jaar 1607 (13 Nov.), welke dus luidt: »JOHANN LENERS et LORENTZ ADRIANSZEN, Belgae, capitis supplicio affecti, quod pyratice exercuissent et navim NICOLAUS PETERSEN et JOHANN SCHRÖDERS in mari spoliassent, et nonnullorum Gallorum naves expugnassent»; — alsmede van eene van het jaar 1624 (10 Dec.), »Tres piratae, unus Anglus, circumcisis apostata, alter Turca ex Alger, tertius Maurus ex Salem, qui per TIETCKEN SCHAPER navarchum huc advecti et in diversis proeliis navalibus prope Capo Finis terrae capti fuerant, capitis damnati.»

²⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. III, pag. 479—488. — vol. III, pag. 268—308. — vol. III, pag. 134—204.

maar in het algemeen Reces van het Hanseverbond van den jare 1614 ¹⁾ vinden wij, even als in het Nederlandsche en later in het Engelsche Zeeregt ²⁾, aan den schipper en het scheepsvolk den pligt van verdediging tegen de zeeroovers, op straffe van eerloos-verklaring, of zooverre de bemanning betrof van lichamelijke schavotstraf, ingescherpt. »Begeb sich, zegt § XII van den derden titel, das dem Schiffer ein Freybeuter an Borth käme, dessen sich der Schiffer mit seinem Volck, vermittelt der Hülffe des Allmächtigen, verhoffentlich zu erwehren und zu entschütten und das Volck were willig dazu, der Schiffer aber, wolt nicht seehten, so soll derselbiger Schiffer, nach der zeit, einig Schiff zu führen, nicht beglaubt, sondern seiner Ehren entsetzt seyn, und für keinen redlichen Mann gehalten, noch in einiger Hanse Stadt geleidet und gelitten werden.”

§ XXVIII van den IV^{den} titel : »Thet jemandt weiniger und das Schiff wurde darüber genommen, er soll offenbahr mit Ruthen auf dem Block gehawen werden”.

In de algemeene Spaansche Ordonnantie van den

¹⁾ PARDESSUS, t. a. p., vol. II, pag. 528—558.

²⁾ Vergelijk hiervoren, bl. 64 en 120.

eersten Januarij 1751 (art. 109, tit. 3, trat. 10, *de las ordenanzas generales de la Armada*) wordt bepaald, dat, zoo zeeroovers gevangen worden genomen, zonder uitstel het strafgeding tegen hen zal worden belcgd, en de bewijsmiddelen en informatie ingewonnen (recibiendo las pruebas y informaciones conducentes a la verificacion de la pirateria o levantamiento); voorts dat, wanneer de Assessor verklaart, dat zij op genoegzame gronden voor zee-roovers moeten worden gehouden, de zoodanigen naar de hoofdstad van het gewest zullen worden opgezonden, of, zoo daartoe de gelegenheid mogt ontbreken, aan den gewonen regter overgelaten, om door dezen tot de doodstraf te worden verwezen («à fin de que por esta sean castigados con el ultimo suplicio, como enemigos comunes del género humano y de su legitimo natural comercio»). ¹⁾

¹⁾ *Los Codigos Españoles concordados y anotados*, Madrid, 1850, tomo 8. *Novisima Recopilacion de las leyes de España*, tomo II, que contiene los libros quinto, sexto y septimo, pag. 220.

§ 4.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

Tot de meest uitgewerkte en in allerlei bijzonderheden afdalende proeven van wetgeving op het stuk van zeerooverij, behoort de Aete van het Amerikaansch Congres van 30 April 1790. Te weten, niet aan de zorg van ieder der Staten van het Amerikaansche bondgenootschap, maar aan de algemeene vertegenwoordiging der vrijgevochten Republiek had artikel 74 der Staatsregeling de magt, om die inbreuk op het Volkenregt bij eene wet te beteugelen, bij uitsluiting opgedragen ¹⁾. En geen wonder, de tot het plegen van die misdaad zoo uitnemend geschikte geographische ligging van het pas geboren Gemeenebest, welke, door het aantal grootere of kleinere zeeboezems, stroomen en rivieren, kreeken en eilanden, de rooverijen en straffeloosheid blijkbaar begunstigde, vorderde van de zijde van eenen Staat, die met vreemde Mogendheden een welwillend ver-

¹⁾ THOMAS F. GORDON, *A Digest of the Laws of the United States*, Philadelphia, 1827, art. 74. »Congress shall have power to define and punish piracies and felonies committed on the high seas, and offences against the law of nations.»

keer wenschte te onderhouden, nadrukkelijke middelen van bedwang; te meer, dewijl gedurende den oorlog de toen geoorloofde kaapvaart sterk door de Noord-Amerikanen was gedreven.

De wetgevers der Republiek begrepen niet wel te kunnen volstaan met de min of meer onbestemde bepaling van zeerooverij, gelijk die in de wetenschap van het Volkenregt was aangenomen; zij achtten zich verplicht duidelijk en achtereenvolgens de feiten op te sommen, welke bij de strafwet voor zeerooverij zouden gelden («The true intent of the Constitution in this part, was not merely to define piracy as known to the law of nations, but to enumerate what crimes in the national Code should be deemed piracies”) ¹⁾. Niettemin werden die gewelddadigheden niet gerangschikt onder de misdrijven tegen den Staat, maar onder die tegen bijzondere personen gepleegd, en dezulken zeeroovers verklaard en als zoodanig met den dood bedreigd, die eenige vijandelijkheden op zee zouden plegen tegen de Vereenigde Staten of dezer onderdanen, uit kracht der kaperbrieven door

¹⁾ STORY, *Commentaries on the Constitution of the United States*, Boston and Cambridge, 1833, vol. III, § 1154.

P. M. C. VAN INGEN, *de crimine piraticae*, Utrecht, 1841, pag. 17.

vreemde Mogendheden verleend («under Commission from any foreign princee or State, or in pretence of authority from any person”).

Behalve deze bepaling, waarbij de onwettige kaapvaart met zeerooverij werd gelijk gesteld, treft men er nog eenige aan, omtrent het verleenen van hulp, te water of te lande, het willens en wetens geven van raad, bijstand, huisvesting of andere nooddelijkheden aan zoodanige zeeschuimers, bij welke tegen de medepligtigen de straffe des doods, en tegen de heeleren of begunstigers in het algemeen eene gevangenisstraf van ten hoogste 3 jaren en eene boete van niet boven de 500 dollars werden vastgesteld ¹⁾.

Ten slotte komt er nog in seet. 12 eene strafbedreiging voor tegen *piratical Misdemeanors*, namelijk, tegen het verleiden van den bevelhebber tot het in onderhandeling treden met zeeroovers, tegen het maken van oproer aan boord van eenig schip en tegen andere diergelijke misdrijven (If any seaman or other person shall commit manslaughter upon the high seas, or confederate, or attempt or endeavour to corrupt any commander, master to yield up, or to run away with any vessel to turn pi-

¹⁾ GORDON, t. a. p., *Criminal Code*, pag. 717 en 718.

rate, or to go over to or confederate with pirates, or in any wise trade with any pirate shall be imprisoned not exceeding three years, and fined not exceeding one thousand dollars") ¹⁾.

¹⁾ GORDON, t. a. p., *Criminal Code*, pag. 720.

HOOFDSTUK III.

NIEUWERE BUITENLANDSCHE WETGEVING EN VERDRAGEN.

§ 1.

ZEEROOVERRIJ.

Gelijk de groote fransche omwenteling van 1789, met haren geweldigen sehok en in hare geduechte gevolgen, zich verre buiten de grenzen van het Rijk deed gevoelen, welks instellingen en vormen zij eensklaps had omgekeerd of verzwolgen, zoo bleven ook de veeljarige oorlogen door die buitengewone gebeurtenissen uitgelokt en met onafgebroken hevigheid en weerwraak, zoowel te water als te lande, gevoerd, niet zonder uitwerking op het onderwerp, welks geschiedenis wij dusverre hebben gesehetst.

Als naar gewoonte ontstonden weldra sehromelijke verwikkelingen uit de over en weder geboden en aangemoedigde kaapvaart, welke het regt van de

neutrale vlag, in het bijzonder der kleinere handel-drijvende Mogendheden, weigerde te eerbiedigen ¹⁾. Naauwelijks was de oorlog tegen de leden der Coa-litie uitgebarsten, of eene gewetenlooze winzucht maakte van de verwarring gebruik en plunderde meermalen onder den naam van kapers de sehepen van vriend of vijand, zonder onderscheid. Hoe groote nadeelen in dat tijdperk de seheepvaart troffen, kan onder anderen blijken uit zeker berigt, in het officiële blad der fransehe Republiek met welgevallen vermeld, »que depuis le commencement de la guerre jusqu'à la fin de 1795 le nombre des prises faites par les Français excède de 1494 celles faites par les Anglais" ²⁾. Welke mate van geloof men aan die bewering gelieve te schenken, zeker is het, dat

¹⁾ M. ARENDT. *Essai sur la neutralité de la Belgique*, enz. Bruxelles et Leipzig, 1845. Appendix (*Traités et Régle-ments de neutralité*).

F. J. JACOBSON, *Handbuch über das Practische Seerecht der Engländer und Franzosen in Hinsicht auf das von ihnen in Kriegszeiten angehaltene neutrale Eigenthum, mit Rück-sicht auf die englischen Assecuranz-Grundsätze über diesen Ge-genstand*. Hamburg. 1805. Th. I, S. 50, 153, 176, 207, 221, 246, 255, 314, 355, 452 enz.

²⁾ *Réimpression de l'ancien Moniteur. Directoire an IV—V.* (1796—1797) 1 *Germinal*—30 *Fructidor* (21 Maart—20 Sep-tember). Vol. XXVIII, p. 294.

de genoemde verzameling krielt van feiten, welke de klagten over die aanhoudende rooverijen bevestigen ¹⁾, en de zeer juiste opmerking, bij gelegenheid der onwettige of onregelmatige kaapvaart der Grieken gemaakt, » On commence par être corsaire, on finit par être flibustier, » allezins staven ²⁾.

Het lag in den geest van het mannelijk bewind van den eersten Consul, welhaast Keizer, eenige maatregelen te beramen, om aan de willekeur en eigenrigting der kapers door voorname gezaghebbers, die met hen den buit deelden, begunstigd, zekere perken te stellen. Wij bedoelen het Arrêté

¹⁾ *Réimpression de l'ancien Moniteur*, Vol. XIII, p. 331; vol. XV, p. 140, 323, 360, 501, 586, 693, 802; vol. XVI, p. 17, 90, 91, 265, 326, 482; vol. XVII, p. 78, 192, 329; vol. XX, p. 31, 66, 108, 144, 151, 168, 183; vol. XXI, p. 8, 11, 23, 26, 117, 403, 434, 625, 693, 711; vol. XXII, p. 66, 69, 132, 244, 337, enz.

SOUVENIRS de M. Berryer, *Doyen des avocats de Paris, de 1774—1838*. vol. II, pag. 20. » Les pavillons amis, aux années 5 et 6, étaient devenus coup sur coup, à raison de leurs riches chargements, l'objet de la convoitise de nos corsaires français. Ceux-ci impitoyablement faisaient main basse sur tous les neutres sans exception. » en pag. 36. » Ce fut une vraie curée de pirates qui n'exigea pas même un coup de main de la part des pillards, tous les bâtimens neutres étaient sans défense. »

²⁾ BERG VAN MIDDELBURGH, t. a. p., bl. 44, welke die regelen uit den *Courrier Français* van 29 Julij 1826 heeft overgenomen.

van 22 Mci 1803 (2 prairial an XI) *contenant règlement pour les Armemens en course* ¹⁾, bij hetwelk in art. 34 werd bepaald: »tout capitaine convaincu d'avoir fait la course sous plusieurs pavillons, sera ainsi que ses fauteurs et complices poursuivi et jugé comme pirate,” zonder uitdrukking der op te leggen straf.

In hetzelfde besluit werd nog (art. 51 en 52) voor godden prijs verklaard, het vaartuig »commandé par des pirates, ou combattant sous autre pavillon que celui de l'Etat dont il a commission ou ayant commission de deux puissances différentes,” terwijl de bevelhebber en officieren in laatstgemeld geval als zee-roovers aangemerkt zouden worden, indien het schip gewapend was.

Tot verbetering en aanvulling van de vroeger besproken Noord-Amerikaansche wet, werd den 3^{den} Maart 1819 eene *Act to protect the commerce of the United States and punish the crime of Piracy* bekrachtigd ²⁾, en daarbij de doodstraf hernieuwd tegen

¹⁾ L. RONDONNEAU, *Collection des lois françaises constitutionnelles* enz. Paris, 1811. vol. V, pag. 96—146. — Men vergelijkte hiervoren bl. 114.

²⁾ L. HERTSLET, *A complete collection of the Treaties and Conventions and reciprocal regulations at present subsisting between Great Britain and foreign powers, and of the laws,*

»any person or persons whatsoever, who shall on the high Seas ¹⁾, commit the crime of Piracy, as defined *bij the law of nations*,” welke bepalingen reeds het volgende jaar werden herhaald door eene Acte van het Congres *to continue in force An Act to protect the Commerce of the United States, and punish the crime of Piracy, and also to make further provision for punishing the crime of Piracy* (15 Mei 1820) ²⁾.

Niettegenstaande de in 1814 en 1815 gesloten algemeene vrede aan het vaste land van Europa rust en verademing schonk, werd de Middellandsche zee nogmaals het tooneel der geweldenarijen van de Barbarijsehe Staten. Vandaar de tuchting der Algerijnen door de vereenigde zeemagt van Groot-Britannie en Nederland; vandaar het Traetaat, van 10 Augustus 1816 te Aleala de Henares tusschen

decrees, and orders in council concerning the same; so far as they relate to Commerce and Navigation, to the repression and abolition of the Slave Trade, enz. London. 1840—1851 vol. III, pag. 482.

¹⁾ »High seas comprehend an open roadstead, though vessels lie in it under the shelter of the land, at a season when the course of the wind is invariable”, enz. Vergelijk GORDON, *Criminal Code*, art. 3649.

²⁾ HERTSLET, t. a. p., vol. III, pag. 482.

Nederland en Spanje gesloten; vandaar het voorstel tot het aangaan van eene bestendige alliantie in den geest van dat tractaat en tot meer krachtdadig bedwang van den overmoed dier stelselmatig geordende zeeroovers ¹⁾; vandaar almede de voorslag op den 9^{den} April 1816 in de kamer der Pairs door den beroemden CHATEAUBRIAND gedaan *relative aux puissances Barbaresques* ²⁾, en eindelijk de in Julij 1830 met het het gelukkigst gevolg bekroonde krijgstogt tegen den Dey van Algiers.

Inmiddels was op den 10^{den} April 1825 op het verslag van den regtsgeleerde PARDESSUS, de fransche wet *pour la sûreté de la navigation et du commerce maritime* tot stand gekomen, welker eerste titel bepaaldelijk over de misdaad van zeeroof (*crime de piraterie*) handelde ³⁾.

¹⁾ C. W. VANE, MARQUESS OF LONDONDERRY, *Correspondence, despatches, and other papers of Viscount Castlereagh, second Marquess of Londonderry*. London, 1853, vol. IV, pag. 138, 358—341 («Precis of Russian Memoir on the Conferences in London, on the Slave Trade and the Barbary Powers”).

²⁾ *Oeuvres complètes de M. le Vicomte de CHATEAUBRIAND, Bruxelles*, 1827, vol. XXIII, pag. 153—156.

³⁾ J. B. J. PAILLIET, *Manuel du droit français*, Paris, 1826, pag. 1686—1687.

J. B. DUVERGIER, *Collection complète des Lois, Décrets, Or-*

Art. 1 zeide » Seront poursuivis et jugés comme pirates:

1° Tout individu faisant partie de l'équipage d'un navire ou bâtiment de mer quelconque, armé et naviguant sans être ou avoir été muni pour le voyage de passeport, rôle d'équipage, commissions ou autres actes constatant la légitimité de l'expédition (art. 5, les commandans, chefs et officiers seront punis de la peine des travaux forcés à perpétuité, et les autres hommes de l'équipage de celle des travaux forcés à temps);

2° Tout commandant d'un navire ou bâtiment de mer armé et porteur de commissions délivrées par deux ou plusieurs puissances ou Etats différens (art. 5, il sera puni des travaux forcés à perpétuité)."

Aan welke bezwaren de toepassing van dit artikel onderhevig kan zijn, hiervan zal men zich overtuigen door de debatten te raadplegen, te dier zake in de kamer der Gedeputeerden gehouden ¹⁾, met name door de overweging van de seherpzinnige bedenkingen van BENJAMIN CONSTANT, en vooral van die

donnances, Règlemens et Avis du Conseil-d'Etat depuis 1788 jusqu'à 1830, Paris, 1838, vol. XXV, pag. 63—69.

¹⁾ *Journal des Débats*, 6 April 1821.

van den Hertog DE BROGLIE, Lid van de kamer der Pairs ¹⁾, bedenkingen, niet lang daarna, door verschillende regterlijke uitspraken bevestigd ²⁾).

In het bijzonder werd gegispst de gelijkstelling met zeeroof, zonder eenige voorafgaande daad van geweld, van het gemis van een' zeebrief en van het bezit van dubbele of meerdere zeebrieven, welke omstandigheden, nu en dan toevallig, men oordeelde dat hoogstens eenige aanwijzing of vermoeden van zoodanige misdaad te willen plegen, konden doen rijzen, maar geenszins op zich zelf het bewijs te leveren van zeerooverij; ook maakte men de opmerking, dat zeer dikwijls de onderhoorige bemanning onkundig zoude zijn van het gemis van zulke of van het bestaan van meerdere zeebrieven.

Ofschoon de woorden *méchamment ou dans une intention frauduleuse* in den tekst der wet niet voorkomen, heeft men van de zijde der Regering niet

¹⁾ *Journal des Débats*, 23 Februarij 1825, later door hem herhaald in de fraaije en meer breedvoerige verhandeling, *Documents relatifs a l'état présent de la Grèce*, opgenomen in de *Revue française*, Janvier, 1828, Paris, pag. 150—187. Zie hiervoren bl. 3 en 4, *Examen critique de la loi* enz.

²⁾ Men vergelijke de aanteekeningen van DUVERGIER, t. a. p. op de fransebe wet van 10 April 1825 gemaakt, vol. XXV, pag. 63—69.

ontkend, dat van het misdadig opzet blijken moest. Teregt mogt men vragen, of het niet voorzien zijn van eene reispas den struikroover moest doen onderstellen, en zoo neen, waarom zulk eene omstandigheid dan op zee als misdadig aangemerkt werd? Teregt ook deed men het gevaar uitkomen met opzigt tot vreemde Mogendheden, van eene zoo ver gedreven qualificatie van zeerooverij, die van de meer enge bepaling van die misdaad in buitenlandsehe wetgevingen of, naar de beginselen van het Volkenregt, afwijkende, al ligt aanleiding tot onaangename internationale geschillen en wedervergelding zoude kunnen geven, indien men de onderdanen van een' vreemden Staat aan het gezag van eene zoo wijd strekkende wet onderwierp. Zeker is het, dat men, in de jongste ontwerpen van wet in Groot-Britannie, en door den Hoogen Raad der Nederlanden vervaardigd, het gewaagde van die leer bevroedende, zich van zoodanige gelijkstelling zorgvuldig heeft onthouden.

Voorts zeide artikel 2 der fransehe wet: »Seront poursuivis et jugés comme pirates:

1° Tout individu faisant partie de l'équipage d'un navire ou bâtiment de mer français, lequel commettrait, à main armée, des actes de déprédation ou

de violence, soit envers des navires français ou des navires d'une puissance avec laquelle la France ne serait pas en état de guerre, soit envers les équipages ou chargemens de ces navires;

2° Tout individu faisant partie de l'équipage d'un navire ou bâtiment de mer étranger, lequel, hors l'état de guerre et sans être pourvu de lettres de marque ou de commissions régulières, commettrait lesdits actes envers des navires français, leurs équipages ou chargemens; tegen die handelingen in de beide paragrafen omschreven, werd in art. 6 de volgende straf bedreigd: »S'il a été commis des déprédations et violences sans homicide ni blessures, les commandans, chefs et officiers seront punis de mort, et les autres hommes de l'équipage seront punis des travaux forcés à perpétuité. Et si ces déprédations ou violences ont été précédées, accompagnées ou suivies d'homicide ou de blessures, la peine de mort sera indistinctement prononcée contre les officiers et les autres hommes de l'équipage"; deze laatste straf bedreiging is blijkbaar ontleend aan het geval van zamenloop, in art. 304 van den Code Pénal vermeld.

3° Le capitaine et les officiers de tout navire ou bâtiment de mer quelconque qui aurait commis des actes d'hostilité sous un pavillon autre que celui

de l'Etat dont il aurait commission, (art. 6, ce crime sera puni des travaux forcés a perpétuité)";

Ten aanzien van dit feit heeft men opgemerkt, dat men van ouds aan de van 's lands wege erkende kapers of commissievaarders nooit de bevoegdheid heeft betwist, om zich, ter ontkoming van den vijand, des noods van eene andere vlag te bedienen ¹⁾.

Voorts vermeldt de fransehe wet de volgende gevallen van onwettige kaapvaart met zeerooverij gelijk gesteld, schoon in enkele gevallen zachter gestraft: Art. 3, 1° » Tout Français ou naturalisé Français qui, sans l'autorisation du Roi, prendrait commission d'une puissance étrangère pour commander un navire ou bâtiment de mer armé en course (art. 7, réclusion) ;

2° Tout Français ou naturalisé Français qui, ayant obtenu, même avec l'autorisation du Roi, commission d'une puissance étrangère pour commander un navire ou bâtiment de mer armé commettrait des actes d'hostilité envers des navires français, leurs équipages ou chargemens, (art. 7, peine de mort)". Men schijnt hier ten overvloede

¹⁾ DUVERGIER, t. a. p. vol. XXV, pag. 64, noot 6.

het beginsel te hebben willen handhaven, in art. 75 van den Code Pénal uitgedrukt, omtrent dezulken, die tegen hun vaderland de wapenen hadden gevoerd.

Eindelijk worden als zeeroovers aangemerkt (art. 4):

1° » Tout individu faisant partie de l'équipage d'un navire ou bâtiment de mer français, qui, par fraude ou violence envers le capitaine ou commandant, s'emparerait dudit bâtiment, (art. 8, la peine sera celle de mort contre les chefs et contre les officiers, et celle des travaux forcés à perpétuité contre les autres hommes de l'équipage, et si le fait a été précédé, accompagné ou suivi d'homicide ou de blessures, la peine de mort sera indistinctement prononcée contre tous les hommes de l'équipage);

2° Tout individu faisant partie de l'équipage d'un navire ou bâtiment de mer français qui le livrerait à des pirates ou à l'ennemi (art. 7, peine de mort)".

Het kenmerk van de misdaad van zeerooverij is het plegen van roof, en wel zonder onderscheid van de vaartuigen of personen, tegen welke de feiten worden gepleegd, zoodat, naar de algemeen erkende beginselen van het Volkenregt, alle natien als aan hetzelfde gevaar blootgesteld, bij de beteugeling van dit kwaad hetzelfde belang hebben, en daartoe gelijkelyk bevoegd zijn. Naar onze meening komt in

het eerst omschreven geval van dit artikel geene spoor voor van de eigenlijke zeerooverij. Wel is waar, zal men ons tegenwerpen, dat uit die misdadige handelingen, zeeroof kan en bijna onvermijdelijk zal voortspruiten, en dat derhalve eene voorziening noodig is, om dat euvel te voorkomen. Wij willen dit niet ontkennen, maar het dunkt ons onjuist en onredelijk eene daad met den naam van zeerooverij te bestempelen, alleen uit hoofde van het doel, dat de wetgever zich voorstelt. Wij betwisten hem het regt niet zoodanig misdrijf te straffen, maar wij gelooven, dat het hier de plaats niet was tot invlechting van een feit, hetwelk men veeleer zoude kunnen brengen tot de rij van andere strafbare handelingen, meest door de zeevarenden ter koopvaardij gepleegd; dat feit strookt meer in aard met datgene, hetwelk in het ontwerp van wijlen den te vroeg aan de wetenschap ontrukten M^r. J VAN DE POLL ¹⁾, onder de misdrijven van zoodanige

¹⁾ *Proeve eener strafwet voor zeevarenden ter koopvaardij, alsmede van een reglement op de vervolging en de bestraffing der misdrijven door zoodanige schepelingen gepleegd* (door den Heer M^r. G. C. J. VAN REENEN uitgegeven), Amsterdam, 1842, 21. Art. G. »Die als schipper, of in deszelfs plaats met het bestuur van een schip belast zijnde, het schip, met opzet en

sehepelingen is gerangschikt. Misschien heeft de erkenning der bestaande behoefte aan eene straf tegen die misdaad, de leden der Commissie uit den Hoogen Raad der Nederlanden, belast met de vervaardiging van het Ontwerp van wet op *de misdaad van zeeroof*, bewogen hetzelfde feit daarin (art. 11) met straf te bedreigen.

Terwijl in den tweeden titel der fransehe wet over de schelmerij van den schipper (*du crime de baraterie*) werd gehandeld, regelde de derde de wijze van onderzoek en beregting der eigenlijke en oneigenlijke zeerooverij door de exceptionele regtspraak der *Tribunaux maritimes*.

De aanmerking, welke wij zoo even in het midden bragten, ten aanzien van de min gepaste rangschikking der misdaden door sehepelingen ter koopvaardij tegen hunnen schipper of anderen bevelhebber gepleegd onder de qualificatie van zeerooverij, geldt ook met betrekking tot de bepalingen van het Braziliaansehe strafwetboek, den 25^{sten} November 1833 uitgevaardigd ¹⁾; in deze wetgeving heeft men blijk-

bedriegelijk, op eenigerhande wijze doet vergaan, zal met den dood gestraft worden."

¹⁾ *Code Criminel de l'Empire du Brésil*, enz., traduit par M. VICTOR FOUCHER, Paris, 1834, pag. 31—33.

baar in die gelijkstelling van ongelijksoortige feiten de straks besproken fransche wet tot model genomen ¹⁾. Men vindt, bij voorbeeld, ook in de Braziliaanse wet de fransche gelijkstelling terug, in geval de scheepspapieren geheel ontbreken, of integendeel, meerdere zeebrieven aan boord worden gevonden.

Voor het overige wordt de eigenlijke zeerooverij aldaar in art. 82 [het tweede gedeelte (*des crimes publics*), eerste titel (*des crimes contre l'existence politique de l'empire*)] gerekend tot de misdaden *contre l'indépendance, l'intégrité et la dignité de la nation*, en zal naar luid der door een kundig fransch regtsgeleerde bezorgde vertaling, zeerooverij geacht worden te bestaan: 1° »En commettant en mer quelque acte de déprédation ou de violence ou contre les Brésiliens ou contre les étrangers avec lesquels le Brésil n'est pas en guerre;”

2° »En abusant des lettres de marque légitimement concédées, pour commettre des hostilités soit contre les navires brésiliens, soit contre ceux d'autres

¹⁾ (Art. 82, 3°) »Lorsque quelqu'un, faisant partie de l'équipage se sera emparé du navire en employant des moyens de fraude ou de violence contre le commandant;”

(Art. 82, 4°) Lorsque quelqu'un remettra le navire dont il fait partie à des pirates ou à un ennemi.”

nations, vis-à-vis desquelles il n'y a pas d'autorisation pour commettre de pareilles actes”;

6° » En acceptant des lettres de marque d'un gouvernement étranger sans l'autorisation compétente.”

Voorts is de Braziliaanse wet opmerkelijk door de gelijkstelling met zeeroof van een feit, ons reeds vroeger uit de leer van het voorouderlijk Europeesche zeeregts kenbaar geworden, namelijk wanneer de bevelhebber en het scheepsvolk in de vervulling van den pligt tot verdediging van het schip tegen zeeroovers of vijandelijke magt mogten verhinderd zijn geworden ¹⁾. 5° » Lorsque quelqu'un par menaces ou violence s'opposera à ce que le commandant ou l'équipage défende le navire prêt à être attaqué par des pirates ou par l'ennemi.”

Voor den hoogsten graad van strafbaarheid worden in de vijf eerste gevallen van art. 84 bedreigd » les galères perpétuelles,” voor mindere strafbaarheid » la prison avec travail pendant vingt ans,” en bij zeer verzaachtende omstandigheden, » pendant dix ans.” Voor het zesde geval is de straf » la prison avec travail de deux à huit ans.”

In artikel 83 worden de gevallen van n° 4—5

¹⁾ Men vergelijke hiervoren bl. 68 en 120.

ook toepasselijk gemaakt: 1° » Aux étrangers qui commettront, contre des navires brésiliens, des déprédations ou des violences, hors le temps de guerre, ou pendant ce temps s'ils ne sont pas munis de lettres de marque”;

2°. » A tout commandant de navire qui commettra des hostilités sous des bannières autres que celles de la nation dont il a des lettres de marque.”

Men treft eindelijk hier, insgelijks op het voorbeeld van het oudere Europeesche zeeregt ¹⁾, een opsomming van feiten aan, die tot aanduiding van medepligtigheid of bijstand van zeeroovers moeten dienen en afzonderlijk strafbaar worden verklaard (art. 84):

2°. » Celui qui, résidant dans l'empire, trafiquera avec des pirates connus pour tels ou leur fournira des embarcations, des provisions, des munitions ou quelque autre secours, ou entretiendra avec eux des intelligences dont le but est de porter préjudice au pays (la prison avec travail de deux à douze ans).”

Naar chronologische orde volgt nu de vermelding der bepaling tegen zeeroof in het algemeen in het Grieksche strafwetboek van 18 (30) December 1833

¹⁾ Zie hiervoren, bl. 42, 73, 84 en 123.

met de doodstraf bedreigd ¹⁾, welke nadrukkelijke beteugeling was uitgelokt door de, gedurende den heldhaftigen kamp tegen de Turken, door de opstandelingen te meermalen gepleegde gewelddadigheden tegen de sehopen en onderdanen van bevriende Mogendheden. Verder de bepaling in het wetboek van Noorwegen van 20 Augustus 1842 voorkomende, in welks twintigste hoofdstuk (*Von dem Raube*) § 2 als zwaarste straf tegen zeeroof werd vastgesteld de levenslange dwangarbeid. »Wer des Raubes sich schuldig maeht, wird mit Strafarbeit ersten oder zweyten Grades belegt (der erste Grad auf Lebenszeit, der zweyte Grad auf eine Zeit von über neun, aber nicht über zwölf Jahren), so fern der Thäter: *e* in offner See Seefahrer überfällt, um in den Besitz ihres Fahrzeuges oder Gutes zu kommen ²⁾»."

Thans voegt het ons stil te staan bij het ontwerp van een algemeen strafwetboek, door den be-

¹⁾ Mr. P. J. TEDING VAN BERKHOUT, *Over het strafwetboek van het Koninkrijk Griekenland*, te vinden in de *Bijdragen tot rechtsgeleerdheid en wetgeving*, Amsterdam, 1835, Dl. IX, bl. 257—316.

²⁾ *Das Strafgesetzbuch für das Königreich Norwegen*, uebersetzt von F. THAULOW, Christiania, 1843, S. 66.

roemden Lord BROUGHAM in het Engelsch Parlement ter tafel gebragt, en gedrukt onder den titel *A Bill (as amended in committee) intituled An Act to amend and consolidate the Criminal Law of England, so far as relates to the Definition of indictable Offences and the Punishment thereof*, Ordered to be printed 23d May 1844.

Het negentiende hoofdstuk van dien veelomvattenden arbeid handelt over *Piracy and Offences connected with the Slave Trade*. Art. 877 bedreigt tegen hem, die zich schuldig maakt aan zeeroof, the Penalties of the Seventh Class (art. 995, Transportation for Life or for any other Term not less than Seven Years, or Imprisonment for any Term not exceeding Three Years).

Art. 878 vangt aan met de beschrijving van hetgeen voor zeeroof gehouden zal worden, dat is, van de eigenlijke met dien naam bestempelde misdaad, naar de beginselen van het hedendaagsehe Volkenregt. De tekst luidt aldus: »Whosoever, being a Subject of this Realm, or a Foreigner belonging to any State or People in amity with this Realm, shall commit the Crime of Robbery upon the High Seas, the Party robbed being a Subject of this Realm, or a Foreigner belonging to some State or People in

amity therewith, shall be deemed to be guilty of Piracy."

Alleen tegen zeer verzwarende omstandigheden, welke de zeerooverij vergezelden, voorafgingen en opvolgden, of juist tegen den samenloop van zeeroof met voorbedachtelijken of moedwilligen doodslag of doodelijke verwonding, wordt de doodstraf bepaald: Art. 889. »Whosoever, with Intent to commit, or at the Time of or immediately before or immediately after committing the Crime of Piracy in respect of any Ship or Vessel, shall assault with Intent to murder any Person being on board of or belonging to such Ship or Vessel, or shall stab, cut or wound any such Person, or shall unlawfully do any Act by which the Life of such Person may be endangered, shall suffer Death".

Met de gewone straf van zeerooverij wordt gestraft de onwettige kaapvaart, in tijd van vrede gepleegd door Engelschen of daarmede gelijkgestellten tegen Engelsche onderdanen. Van geweldensdaden, tegen uitheemschen bedreven, zelfs tegen die van eene bevriende magt, wordt geene melding gemaakt. Art. 884. »Whosoever, being a natural-born Subject of Her Majesty, or a Denizen of this Kingdom, shall commit any Robbery or any Act

of Hostility against others Her Majesty's Subjects upon the Sea, under colour of any Commission from any Foreign Prince or State, or pretence of Authority from any Person whatsoever, shall be deemed to be guilty of Piracy." In art. 885 daarentegen is de rede van zoodanige kaapvaart, gedurende den oorlog en uit krachte van kaapbrieven door eene vijandelijke magt verleend, (« shall during any War commit any Hostilities upon the Sea, or in any Haven, River, Creek, or Place where the Admiral has Jurisdiction, against Her Majesty's Subjects, by virtue or under colour of any Commission from any of Her Majesty's Enemies, or shall by any other Ways be adherent or giving Aid or Comfort to Her Majesty's Enemies upon the Sea, or in any Haven, River, Creek, or Place where the Admiral has Jurisdiction, shall be deemed to be guilty of Piracy").

In art. 882 vinden wij gedeeltelijk de vereeniging van zoodanige feiten, als in de Fransche en Braziliaansche wetten door ons werden aangetroffen, en wier invlechting onder de bepalingen tegen de eigenlijke zeerooverij bedenkelijk scheen; deels ook de herinnering aan de voorzieningen van het oudere zeeregt op het stuk der

pligtmatige en gewelddadig verhinderde verwerping tegen zeeroovers ¹⁾. »Whosoever, being the Commander or Master of any Ship, or being a Seaman or Mariner, shall, in any Place where the Admiral hath Jurisdiction, betray his Trust, and turn Pirate, Enemy, or Rebel, and shall, with such piratical, hostile, or rebellious Intention, run away with his or their Ship or Ships, or any Barge, Boat, Ordnance, Ammunition, Goods, or Merchandizes, or yield them up voluntarily to any Pirate, Enemy, or Rebel, or consult, combine, or confederate with, or attempt or endeavour to corrupt, any Commander, Master, Officer, or Mariner, to yield up or to run away with any Ship or shall lay violent Hands on his Commander, whereby to hinder him from fighting in Defence of his Ship and Goods committed to his Trust, or shall confine his Master, or make or endeavour to make a Revolt in the Ship, shall be deemed to be guilty of Piracy.”

Lafhartige overgave van een koopvaardijship aan zeeroovers wordt in art. 888 wel niet met zeerooverij gelijkgesteld, maar gestraft in den persoon van de officieren en scheepsgezellen, naar den aard

¹⁾ Vergelijk hiervoren bl. 64 en 120.

der omstandigheden, en boven en behalve de verbeurte van het loon of de gagien, met de straffen in de 33^{ste} klasse omschreven. »In case any Commander, Master, or other Officer, or any Seaman or Mariner, of any Merchant Ship or Vessel which carries Guns and Arms, shall not, when they are attacked by any Pirate, or by any Ship or Vessel on which any such Pirate is on board, fight and endeavour to defend themselves and their Ship or Vessel from being taken by the said Pirate, or shall utter any Words to discourage the other Mariners from defending the Ship, and by reason thereof the said Ship or Vessel shall fall into the Hands of such Pirate, then and in every such case every such Commander or Master or other Officer, and every Seaman or Mariner, who shall not fight and endeavour to defend and save the said Ship or Vessel, or shall utter any such Words as aforesaid, shall lose and forfeit all and every Part of the Wages due to him and them respectively to the Owner and Owners of the said Ship or Vessel, and shall not be permitted to sue for and recover the same or any Part thereof in any Court either of Law or Equity, and as a further Punishment shall incur the Penalties of the Thirty-third Class."

Het Engelsehe ontwerp bedreigt eindelijk dezelfde straf tegen de medepligtigen, als tegen den zeeroof zelven, en is zeer uitvoerig, zoowel in de beschrijving der daad, als in de herhaaldelijk uitgedrukte vereischte van den strafbaren wil en de bewustheid der vershillende deelnemers. De medepligtigheid openbaart zich in het, willens en wetens, heulen, handelen, raadplegen, in het helpen, ondersteunen, voorzien van leeftogt, enz. De artikelen 886 en 887 luiden aldus: »Whosoever shall any wise trade with any Pirate, by Truck, Barter, Exchange or in any other Manner, or shall furnish any Pirate or Felon upon the Seas with any Ammunition, Provision, or Stores of any Kind, or shall fit out any Ship or Vessel, knowingly and with Design to trade with or supply or correspond with any Pirate or Felon on the Seas, knowing him to be guilty of any such Piracy or Felony, or shall anywise consult, combine, confederate or correspond with any Pirate or Felon on the High Seas, knowing him to be guilty of any such Piracy or Felony, or whatsoever, belonging to any Ship or Vessel, upon meeting any Merchant Ship or Vessel on the High Seas, or in any Port, Haven, or Creek, shall forcibly board or enter into any such Ship or Vessel, and, though

they do not seize and carry off such Ship or Vessel, shall throw overboard or destroy any Part of the Goods or Merchandize belonging to such Ship or Vessel.

Whosoever, either on the Land or upon the Seas, shall knowingly or wittingly set forth any Pirate, or aid and assist, or maintain, procure, command, counsel, or advise, any Person, to do or commit any Piracies, and such Person shall thereupon do or commit any such Piracy, and whosoever, after any Piracy is or shall be committed by any Pirate, shall (knowing that such Pirate has done or committed such Piracy), on the Land or upon the Sea, receive, entertain, or conceal any such Pirate, or receive or take into his Custody any Ship, Vessel, Goods, or Chattels which have been by any such Pirate piratically and feloniously taken."

Zcer bcknopt, daarentegen, handelt over onze misdaad het wetboek door Keizer NICOLAAS voor Rusland den 15^{den} Augustus 1845 afgekondigd, doch eerst in Mei van het daaraanvolgende jaar in werking getreden. Het bevat in § 2132 [Erste Unterabtheilung (*von dem Raubanfall*), Dritte Abtheilung (*von dem Verbrechen der Entwendung*), Zwölfter

Abschnitt (*Verletzung der Rechte des Privateigenthums*)] eene bepaling, aldus luidende: »Wer einen Raubanfall auf der Gasse auf hoher See, in einem Hafen auf einem Landsee oder auf einem befahrenen Fluss oder Kanal verübt, onderlijt der peinliche Strafe zweiter Klasse, funften Grades (VI Der von Leibesstrafe *eximirte* Verbrecher wird aller Standesrechte verlustig erklärt, zu 8 bis 10 jähriger Festungsarbeit deportirt, und dann auf Lebenszeit in Siberien angesiedelt. — Den *Nicht-Eximirten* treffen dieselben Strafen; er erhält aber vorher, öffentlich, 50 bis 60 Peitschenhiebe von Henkershand und wird gebrandmarkt)” ¹⁾.

Eindelijk vindt men nog in het Spaansche wetboek van 19 Maart 1848, in het hoofdstuk van *misdrifven tegen het regt der Volken*, ook strafbepalingen tegen zeerooverij ²⁾.

¹⁾ *Strafgesetzbuch des Russischen Reichs, promulgirt im Jahr 1845.* Nach der Russischen original ausgabe Deutsch bearbeitet von C. S., Carlsruhe und Baden, 1847. S. 404 en 430.

²⁾ Zie de beoordeeling van dit wetboek in MITTERMAIER, R. MOHL en WARNKÖNIG, *Kritische Zeitschrift*, enz. Heidelberg, 1849, Dl. XXI, bl. 231—149. (*Das neue Spanische Strafgesetzbuch von 1848, dargestellt von MITTERMAIER*).

§ 2.

SLAVENHANDEL.

Toen, na de edele pogingen gedurende eene reeks van jaren door CLARKSON, WILBERFORCE en andere onvermoeide voorstanders van de zaak der verdrukte menschheid in het werk gesteld, de verfoeijelijke slavenhandel door het Britsche Parlement werd verboden, werd hij, tot meer krachtadige beteugeling, met zeerooverij gelijk gesteld ¹⁾. De goede beginselen, waaruit deze bepaling voortvloeide, wonnen later meer algemeen veld en de afschaffing des slavenhandels, alsmede de even gemelde gelijkstelling, werden ook buiten Engeland, hetzij door verdragen, hetzij in de bijzondere strafwetgeving van enkele Staten, bevestigd.

Zoo werd dat stelsel in de hiervoren aangehaalde Noord-Amerikaansche wet van 1820 in Sect. V nagevolgd, en daarbij vastgesteld »that if any citizen of the United States, shall forcibly confine or detain, or aid and abet in forcibly confining or detaining, on board a ship or vessel engaged in

¹⁾ »An act passed for the more speedy trial of offences committed in distant parts upon the seas," bij HERTSLET, t. a. p. vol. III, pag. 183.

the Slave Trade, any negro or mulatto, with intent to make such negro or mulatto a slave such citizen or person shall be adjudged a *pirate*; and, on conviction thereof before the Circuit Court of the United States for the district wherein he shall be brought or found, shall suffer death" ¹⁾).

Wat de toepassing dier leer betreft, uit kraecht der Britsche wetgeving, vaardigde de Gouverneur van Malta, in den jare 1823 (21 Maart), eene Proclamatie uit *for the Prevention of Slave Trade* ²⁾, in welke hij wegens de teregtstelling van dezulken, die van die misdaad verdaecht werden gehouden, verordende: »All offencees of this Kind committed within the Ports or Harbours of these Islands, or upon the high seas, or any parts within the jurisdiction of the Admiralty, will be tried before the Court established in this Island for the trial of piratical offencees."

Bij eene Act »to amend and consolidate the laws relating to the abolition of the Slave Trade" and to carry into effect certain Treaties with Spain,

¹⁾ HERTSLET, t. a. p., vol. III, pag. 484. — GORDON, *Criminal Code*, art. 3668.

²⁾ HERTSLET, t. a. p., vol. V, pag. 109 en 110.

Portugal and the Netherlands van den 24^{sten} Junij 1824 ¹⁾, bleef het Parlement zich in dat middel van beteugeling van den slavenhandel gelijk door nogmaals te bepalen, dat zij, die zich aan den slavenhandel schuldig zouden maken, »shall be deemed and adjudged guilty of piracy, felony, and robbery, and being convicted thereof shall suffer death without benefit of clergy, and loss of lands, goods, and chattels, as pirates, felons, and robbers upon the seas ought to suffer.”

Het was gewis de staatkundige invloed van Engeland, die in hetzelfde jaar te weeg bracht, dat de nieuwe Regering van het vrij verklaarde Buenos Ayres, den 15^{den} November 1824, in gelijken zin eene wet *declaring the Slave Trade to be Piracy* uitvaardigde ²⁾.

Op dezelfde wijze breidde zich de gelijkstelling van den slavenhandel met zeeroof uit tot den onafhankelijken negerstaat, de Republiek van Haïti, in welke, den 19^{den} November 1839, eene wet tot stand kwam ³⁾, waarbij in art. 4 bepaald werd, »La Traite

¹⁾ HERTSLET, t. a. p., vol. III, pag. 152—199. Men vergelijke de art. 9, 48, 49, enz.

²⁾ HERTSLET, t. a. p., vol. IV, pag. 69.

³⁾ HERTSLET, t. a. p., vol. VII, pag. 791 en 792.

est assimilée à la piraterie", terwijl in art. 3 tegen hen, die er zich aan schuldig zouden maken, de doodstraf werd vastgesteld.

Het zoude ons te verre leiden, afzonderlijk stil te staan bij den inhoud der onderscheidene Traetaten op dit stuk en bij de wettelijke maatregelen, die tot uitvoering daarvan door het Parlement werden bekraehtigd. Wij bepalen ons tot de enkele vermelding ¹⁾, met verwijzing echter voornamelijk

¹⁾ *Treaty for the abolition of the Traffic in Slaves, concluded between Her Majesty the Queen of Great Britain and Ireland and the Republic of Venezuela*, 15 Maart 1830, (art. II, death) bij HERTSLET, vol. V, pag. 564—570.

Act of the British Parliament, to amend an Act »for the Suppression of the Slave Trade", 10 Aug. 1842, bij HERTSLET, vol. VI, pag. 483—486.

Decree of the Queen of Portugal, declaring Slave Trade Piracy, 25 Julij 1842, (3 years confinement), bij HERTSLET, vol. VI, pag. 693.

Act of the British Parliament, »for the more effectual Suppression of the Slave Trade", 24 Aug. 1843, bij HERTSLET, Vol. VI, pag. 506—511.

Act of the British Parliament, »for carrying into effect the Treaty between Her Majesty and the Queen of Portugal for the Suppression of the Traffic in Slaves," 10 Aug. 1843, bij HERTSLET, Vol. VI, pag. 713—725.

Law of Bolivia, for the Punishment of Slave-Traders as Pirates, 9 Nov. 1844 (ten years imprisonment, as pirates), bij HERTSLET, Vol. VII, pag. 147 en 148.

tot het merkwaardig Traetaat van 20 December 1841, tusschen Engeland, Frankrijk, Oostenrijk, Rusland en Pruissen, onder den naam van *Quintuple Treaty for the Suppression of the African Slave Trade*, gesloten ¹⁾. Het is evenwel bekend, dat de ratifi

Act of the British Parliament, to amend an Act intituled »An Act to carry into execution a Convention between His Majesty and the Emperor of Brazil, for the Regulation and final Abolition of the African Slave Trade», 8 Aug. 1845, bij HERTSLET, Vol. VII, pag. 148—153.

Treaty of Friendship and Commerce between Her Majesty and the Sultan of Borneo, 27 Mei 1847, (art. XI), bij HERTSLET, vol. VIII, pag. 86—90.

Treaty between Great-Britain, Austria, Prussia, and Russia, on the one part, and Belgium on the other, containing the Accession of Belgium to the Treaty signed at London, December 20, 1841, for the Suppression of the African Slave Trade, 24 Feb. 1848, bij HERTSLET, vol. VIII, pag. 61—64.

Act of British Parliament, for encouraging the Capture or Destruction of Piratical Ships and Vessels, afloat or on shore, in all Parts of the World, 25 Junij 1850, bij HERTSLET, vol. VIII, pag. 477—480.

Brazilian Law for the more effectual punishment of parties engaged in the Slave Trade, 20 Julij 1850 (art. 1, shall be considered piracy), in den Anti-Slavery Reporter, Aug. 1851.

¹⁾ HERTSLET, t. a. p., vol. VI. pag. 2—20, 339—342.

HERTSLET, t. a. p., vol. VI, pag. 40—48. *Act of the British Parliament »for carrying into execution a Treaty signed at London for the Suppression of the Slave Trade, so far as the same relates to Great Britain, Austria, Prussia, and Russia,» 10 Aug. 1843.*

catie van dit verdrag van de zijde van Frankrijk achter bleef.

In den geest van de sinds lang in de Engelsehe wetgeving en internationale overeenkomsten erkende gelijkstelling van slavenhandel met zeeroof, houdt ook het vroeger besproken ontwerp van Lord BROUGHAM, in den vermelden titel van de *Criminal Law Consolidation Bill* van 1844 (art. 884, 890—896), menigvuldige strafbepalingen tegen die oneigenlijke zeerooverij in, welke wij het niettemin overbodig achten mede te deelen.

In hoeverre dat stelsel van gelijkstelling van zoo ongelijksoortige bedrijven, als zeeroof en handel in menschen, naar regt te verdedigen zij en al dan niet doeltreffend kunne geacht worden, voegt ons niet hier te onderzoeken; de zaak zelve heeft aan de verwachting niet beantwoord en is in Engeland in de laatste jaren niet vrij van bedenking geoordeeld; wij mogen nogtans niet met stilzwijgen voorbijgaan, dat het in de regtspleging aldaar niet bij klanken is gebleven; dat, onder anderen, in den jare 1845 tien zeeroovers, alle vreemdelingen, te Exeter (Western Circuit) voor een Jury *de medietate*, en alzoo voor de helft uit vreemdelingen gevormd, werden teregt gesteld. Het verdiet der schuldigverklaring

werd tegen zeven der gevangenen uitgesproken en de veroordeelden tot de galg verwezen ¹⁾).

¹⁾ *Trial of the Pirates for the murder of Mr. PALMER*, 24—26 Julij, te vinden in den *Anti-Slavery Reporter* van 6 Aug. 1845. »Mr. Baron PLAT ruled that those vessels were clearly engaged in the Slave-Trade; that their being so made them guilty of an act of piracy; and that they were, therefore, legally captured.»

HOOFDSTUK IV.

ONTWERPEN VAN NEDERLANDSCHE WETGEVING OP DE
ZEEROVERIJ EN KOLONIALE MAATREGELEN,
SEDERT DEN JARE 1795.

§ 1.

NEDERLAND.

Tot de plannen van Staatshervorming, welke het uitvloeisel der omwenteling van 1795 zoude zijn, behoorde de invoering van eene algemeene burgerlijke en straf-wetgeving voor geheel Nederland. In den strijd der meeningen echter over de beginselen, die daaraan ten grondslag zouden liggen, volgde welhaast de eene proeve de andere op, naarmate deze of gene partij de overhand behield. De Constitutie, in 1796 ter tafel gebragt, en door de eerste Nationale Vergadering in Junij 1797 goedgekeurd, werd in Augustus daaraanvolgende met overgroote meerderheid in de grondvergaderingen

afgestemd ¹⁾. Eerst na de gewelddadige gebeurtenissen van 22 Januarij 1798 gelukte het den 23^{sten} April van dat jaar, door de zoogenaamde zuivering der grondvergaderingen, de nieuw voorgedragene Staatsregeling te doen bekrachtigen.

Wat het bestuur van het Staats-zeewezen betreft, het is bekend, hoe de ommekeer van zaken ook de vernietiging van de vijf voormalige Admiraliteits-Collegien ten gevolge had. Zulks geschiedde bij Resolutie van de Staten Generaal in dato 14 Maart 1795. Hiervoor trad in de plaats een Committé tot de zaken van de Marine, dat in stand bleef tot 19 Februarij 1798, als wanneer die collegiale inrigting vervangen werd door een' Minister, onder den naam van Agent der Marine, welke instelling behouden bleef bij de Constitutie van 23 April ²⁾.

Inmiddels duurde, uit hoofde der naauwe Allian-

¹⁾ In den VII^{den} titel van het afgekeurd Plan, *over de Rechterlijke magt*, tweede afdeeling, welke *over het Hoog Nationaal Gerechtshof* handelde, werd in art. 688 aan dit Hof, bij uitsluiting van alle andere regters, opgedragen te oordeelen »over *Piraterie en Zeerooverijen*." Vergelijk *Dagverhaal der Nationale Vergadering*, Dl. VI, bl. 509, en *Jaarboeken der Bataafsche Republiek*, Amsterdam, 1797, Dl. XI, bl. 200.

²⁾ *Codex Novus Batavus*, enz. Amsterdam, 1803, Dl. I, bl. 8, voce *Admiraliteit*.

tie van de Bataafsehe Republiek met de Fransche, de staat van oorlog tussehen ons vaderland en Engeland voort, gedurende welken, als naar gewoonte, de zeeroovers het hoofd opstaken, of liever de kapers, die, door het te buiten gaan van hunne lastbrieven, den handel en de scheepvaart gevoelig benadeelden.

Weldra was men, wegens de onlijdelijke rooverijen, zoowel der Fransche als der Engelsche kapers, van welke wij vroeger gewag maakten ¹⁾, genoodzaakt wettelijke maatregelen te beramen tot stuiting van dat kwaad. Van hier de *Publicatie van het Intermediair Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek, betreffende het neemen van Neutrale Schepen, op de Stroomen en in de Havens van dit Gemeenebest, door Fransche en andere Kaperschepen* (12 Augustus 1798) ²⁾.

In art. 4 werd gezegd: »dat het aan geen Kaper, of zoogenaamde Kaper, noeh aan eenig Vaartuig hoe ook genaamd, en tot welke Mogendheid dezelve ook zoude mogen behooren, geëorloofd zal zijn, om

¹⁾ Zie hiervoren bl. 134 en 135.

²⁾ Mr. J. VAN DE POLL, *Verzameling van Vaderlandsche wetten en Besluiten uitgevaardigd sedert 22 Januarij 1798—10 Julij 1810*, Amsterdam, 1810, bl. 96—99.

op de Stroomen en de Wateren of op het Grondgebied der Bataafsehe Republiek, te hinderen of neemen eenig Schip of Vaartuig, vaarende onder Neutraale Vlag, en toebehoorende aan de Ingezetenen eener Neutrale, of, met dit Gemeenebest in goede verstandhouding leevende Mogendheid, enz. op poene van te zullen worden verweezen in eene boete van Drieduizend Guldens; bijaldien er mishandelingen hebben plaats gehad of zij zich schuldig hebben gemaakt aan andere misdaden en aggraveerende Omstandigheden, zullen zij aan den lijve als anderzins worden gestraft."

Naar luid van art. 4 zoude de judicature over alle zaken, hiervoren gespecificeerd, alleen en bij uitsluiting competeren aan het Bureau ter judicature der Convoijen en Lieenten »als, ten deezen opzichte, vervangende het bevoorens gesubsisteerd hebbende Committé tot de zaaken van Marine."

Vermits de klagten der kooplieden en schippers bleven aanhouden, werd de evengemelde Publicatie onder den veelbeteekenenden titel *tegen de rooverijen van Kapers, en gewapende Vaartuigen*, den 7^{den} September 1801 vernieuwd ¹⁾.

¹⁾ J. VAN DE POLL, t. a. p., bl. 204 en 205.

Kort daarna verving de Staatsregeling van October 1801 de Constitutie, drie jaren vroeger aangenomen, en werden, uit kracht van art. 32, de Agenten of Ministers opgevolgd door Raden, bestaande uit drie leden voor elk departement ¹⁾. In de Instructie voor den Raad van Marine werd, behalve hetgeen men bij de artikelen 14 en 15 over het eerbiedigen van de neutrale scheepvaart, handel en vlag vindt voorgeschreven, nog in art. 16 vastgesteld, dat de Raad onder anderen verplicht zoude zijn, acht te geven »dat de Commissievaart geëxerceerd worde in conformiteit der Wetten en Placaten van den Lande, en dat onder voorwendsel van deze Vaart geene Vexatiën of Roveryen gepleegd, of aan eenige vrye vaart het minste nadeel of hinder worden toegebracht.” —

De aan de Admiraliteits-Collegien weleer opgedragen regtsmagt werd, bij deereet van het Wetgevend Ligehaam, in dato 22 Februarij 1802, aan een' *Zeeraad* toevertrouwd, die uit zeven leden zoude bestaan, en de wijze van beregting, met name der zeerooverij, naar luid van art. 64 der Instructie van 2 April daaraanvolgende, in deze bewoordingen

¹⁾ *Codex Novus Batavus*, Dl. I, pag. 296, voce *Marine*.

uiteengezet ¹⁾. »Ten aanzien van Zee-roverij, en degeenen, die zich daaraan schuldig maaken, of daarin medewerken, mitsgaders ter zaake van alle *Berooving, Uitplundering* of *Dieverij* aan Schepen of Ladingen, in *volle zee* gepleegd, zal de Raad, na behoorlijk onderzoek, recht spreken, en vonnissen *op de gronden van het Recht der Volken*, en overeenkomstig het aangenomen Staats-Recht in Europa in het algemeen, en dat deezer Republiek in het bijzonder, mitsgaders zoo als volgenden 's Lands vastgestelde Wetten en wel herbragte Usantiën zal bevonden worden te behooren.”

Gedurende het tijdperk van het Staatsbewind, ging de Commissie, benoemd tot het ontwerpen van een algemeen burgerlijk en lijfstraffelijk wetboek, met den haar opgedragen veelzijdigen arbeid voort, en een gedeelte van hare taak volbragt hebbende, bood zij, den 3^{den} October 1804, daarvan de vruchten aan onder den titel: *Stukken door de Commissie tot het ontwerpen van een algemeen Burgerlijk en Lijfstraffelijk Wetboek, overgegeven aan het Staats-Bewind der Bataafsche Republiek, enz.*

¹⁾ *Volledige Verzameling der Publicatien voor de Ingezetenen der Bataafsche Republiek van 22 Augustus 1801 tot 25 Junij 1802, Leijden, 1803, Dl. XVI, bl. 20.*

In het tweede Bock, *Van misdaden tegen den Staat, en deszelfs Leden in het algemeen*, tweede hoofdstuk, *Van Misdaden tegen de uitwendige veiligheid van den Staat*, tweede afdeeling, *Van Staats-schennis*, leest men. Art. 39. »Tot Staats-schennis behoort ook Zee-roverij, welke bestaat in het geweldadig aanranden, vervoeren, of berooven van Inlandsche of Vreemde Schepen of Vaartuigen in openbare Zeeën, Rivieren, en andere Wateren buiten's Lands.”

Art. 40. »Ongewettigde Kaapvaart op 's Lands Vijand, zonder daartoe behoorlijk te zijn gewettigd, is Staats-schennis.”

Art. 54. »De straf van Staats-schennis in het algemeen is Gevangenis, en Verbanning uit de geheele Republiek.”

Art. 53. »Zee-roverij moet gestraft worden met den strop.”

In de aan Koning LODEWIJK ingediende Memorie van het Hoog Nationaal Gerechtshof ¹⁾, aan hetwelk

¹⁾ *Memorie, vervattende de bijzondere Consideratiën van het Hoog Nationaal Gerechtshof op de Stukken, door de Commissie tot het ontwerpen van een algemeen Burgerlijk en Lijfstraffelijk Wetboek aan het Staats-Bewind overgegeven; dienende tot bijlagen der Missive, door het gemelde Gerechtshof, aan Zijne Majesteit den Koning geschreven den 24^{sten} October 1806.*

die Stukken tot het uitbrengen van berigt voorlang waren overgegeven, werd op art. 39 beweerd, dat de zeerooverij of *Piraterij*, zoo als zij door het Volkenregt omschreven is, hier niet zoozeer bedoeld werd, en ook in dit wetboek minder in aanmerking kwam. Het Geregtschhof liet op die stelling nog twee opmerkelijke onderscheidingen, en eene eigene theorie van het vraagstuk volgen. »Zeerooverij, in eenen anderen zin, door Ingezeten van dezen Staat of door Vreemden, aan Inlandsehe Schepen gepleegd wordende, zoude dikwijls onder de misdaden tegen *bijzondere Personen* moeten gerangschikt worden; en als een bijzonder soort van *Diefstal, Inbraak, Roof*, te beschouwen zijn.

Zeerooverij, eindelijk, door Ingezeten van dezen Staat aan vreemde Schepen gepleegd, zoude dan eerst voor een *Staatsmisdad* kunnen gehouden worden wanneer die wierd gepleegd *op naam van den Staat*, of in schijn, *ten behoeve van den Staat*, en als dan behoord dezelve tot het zoo even opgegeven derde soort van *inwendige Staatsschennis*, omdat een bijzonder en onbevoegd Persoon zich aanmatigd zoodanige daden van Vijandelijkheid te plegen, waartoe niemand kan bevoegd zijn, als de Hooge Overheid van den Staat, of die van denzelve daar toe

verlof heeft bekomen. Met één woord, deze misdaad verschilt dan weinig van ongewettigde Kaapvaart.”

Wat de ongewettigde Kaapvaart betreft, zoo men in onzen tijd te regt, om hare onvermijdelijke misbruiken, de geoorloofde Commissievaart wenscht afgeschaft te zien, zal men zich nog minder met het gevoelen van het Hof op dit stuk kunnen vereenigen. Op art. 40 toeh maakte men geen bezwaar te verklaren, dat de onwettige kaapvaart niet de uitwendige veiligheid van den Staat *onmiddellijk benadeelde*, maar integendeel *onmiddellijk bevoordeelde*.

Later werd het ontwerp ter overweging aan het oordeel van den Staats-Raad van het Koninkrijk Holland onderworpen. In de twintigste zitting van den Raad, gehouden op den 8^{sten} Julij 1807, onder leiding van den Voorzitter, den Minister VAN DER HEIM, kwam het tweede hoofdstuk van het tweede boek er tafel. Uit de aantekeningen van wijlen den Minister VAN MAANEN, destijds Advocaat Fiscaal en Procureur Generaal over Holland, blijkt ¹⁾, dat

¹⁾ Door de welwillendheid van den Heer M^r. G. A. G. VAN MAANEN, Procureur Generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden, is mij de inzage van die belangrijke stukken verleend.

na deliberatie besloten is, »dat Zee-Roverij gestraft zal worden in het algemeen met den dood.

Dat ongewettigde Kaapvaart (welke door zoodanigen begaan wordt, die zonder lettres de marque, voorbedachtelijk in zee zeilen, alleen met oogmerk om, onder de Vlag van den Staat, schepen te nemen) gestraft zal worden met gevangenis en confiscaeie van het schip, waarmede de Kaapvaart is geschied.

Sommige Heeren meenden, dat de ongewettigde Kaapvaart met gevangenis en beboeting in de dubbele waarde van den gemaakten prijs moest gestraft worden.

Een lid meende, dat de aanvoerder van den Zee-roof moest gestraft worden met den strop, doch deszelfs complices of ondergeschikten met den dood, gevangenis en verbanning, naar exigentie van zaken."

Bij het Crimineel Wetboek van 31 December 1808 bleef eene nieuwe strafbepaling tegen onwettige kaapvaart achter, omtrent welke in art. 7, N°. 5 alleen werd gezegd, dat door dit wetboek de vroegere wetten, reglementen of voorzieningen op dit stuk, voor zoo veel die ten tijde van deszelfs invoering nog in gebruik waren, niet afgeschaft werden ¹⁾.

¹⁾ J. M. KEMPER, *Inleiding tot het Crimineel Wetboek voor het Koninkrijk Holland*, Amsterdam, 1809, bl. 128. »Men

Wat de zeerooverij aangaat, bij het Wetboek op de *Regterlijke Instellingen en Regtspleging* van 11 Julij 1809 werd in art. 8, N°. 3 de judicature »over sehuldigen aan zeerooverijen *in volle zee*” voorbehouden aan de destijds daarmede bekleede eollegiën.

Na de afschudding van het fransehe juk hebben versehillende omstandigheden de invoering van eene nieuwe algemeene wetgeving en regterlijke organisatie zeer vertraagd. Inmiddels herleeften in de eerste jaren na de omwenteling van 1813, onder gewijzigde benaming en vormen, vele inrigtingen van de voormalige Republiek. — Zoo werd op den 4^{den} Januarij 1814, bij de vaststelling van eene *Manier van Procederen in Zaken, rakende Middelen te Water en te Lande* (Stbl. N°. 4), bij art. 7, Lit. e,

had namelijk begrepen niet te moeten behandelen de misdaden en overtredingen, bijzonderlijk aan zekere standen eigen, uit afzonderlijke stelsels van wetten voortspruitende, of te veel van tijdelijke of plaatselijke omstandigheden afhangende, zooals, bij voorbeeld, de misdaden en overtredingen van het volk van oorlog, de onwettige kaapvaart,” enz.

VAN INGEN, *de Crimine piraticae*, pag. 60. Vergelijk aldaar de vermelde zinsnede uit het *Précis des discussions et des délibérations du Conseil d'Etat sur le Code Criminel*, Amsterdam, 1810, pag. 25.

de judicature » over degenen, die, wegens eenige zee-rooverij mogten worden beticht en achterhaald” opgedragen aan het daarbij ingestelde Hooge Gerechtshof voor de Finantien en Zeezaken. Bij de opheffing van dat regterlijk Collegie, uit kracht der wet van 24 December 1819 (Stbl. N°. 59), werd bepaald, dat de beregting en behandeling van de aan hetzelfde toevertrouwde zaken aan den gewonen regter zouden overgaan.

Toen eindelijk, na het veeljarig uitstel, door de gebeurtenissen en nasleep van den Belgischen opstand veroorzaakt, de lang gewenschte regterlijke inrigting weldra haar beslag zoude krijgen, ontving de Hooge Raad der Nederlanden, bij Koninklijk Besluit van 10 April 1838 (Stbl. N°. 12) den last, een ontwerp van wet op de misdaad van zeeroof te vervaardigen. Die misdaad toch zoude, ingevolge art. 93 der wet op de Regterlijke Organisatie van 38 April 1835, in het eerste en hoogste ressort tot het regtsgebied van dat Collegie behooren.

De Hooge Raad volbragt welhaast zijne taak, en leverde aan den Raad van State het ontwerp, hetwelk wij, als bijlage tot deze Proeve, zullen mededeelen; waartoe wij in staat zijn gesteld door de heusche bereidvaardigheid van dat aanzienlijk lig-

chaam, voor welke wij openlijk onzen dank betuigen, en met name door de welwillende tusschenkomst van de Hoog Edel Achtbare Heeren Mrs. J. OP DEN HOOFF, G. A. G. VAN MAANEN EN B. VAN DEN VELDEN.

§ 2.

KOLONIEN.

Nadat op den 24^{sten} December 1795 een *Committé tot de zaken van den Oost-Indischen handel en Bezittingen* was ingesteld ¹⁾ en het Octrooi der Oost-Indische Compagnie door de Nationale Vergadering op den 20^{sten} Januarij 1798, voor het laatst verlengd ²⁾, ging vervolgens het Bestuur der Nederlandsche volkplantingen, krachtens art. 232 der Constitutie van 23 April 1798, over aan twee onderscheidene Raden, onder den titel: *Raad der Asiatische Bezittingen en Etablissements*, en *Raad der Amerikaansche Colonien en Bezittingen*.

Eene Commissie tot de Oost-Indische zaken, bij

¹⁾ *Codex Novus Batavus* Dl. I, bl. 357, voce *Oost- en West-Indiën*.

²⁾ *Jaarboeken der Bataafsche Republiek*, Dl. XII, bl. 400.

Besluit van het Staatsbewind van 41 November 1802, N°. 41 benoemd, gaf, bij haar uitvoerig en lezenswaardig Rapport van 31 Augustus 1803, te kennen, dat de *Nieuwe Statuten van Batavia* vele heilzame voorschriften behelsden, maar niettemin eene herziening wenschelijk was. Op grond hiervan werd aan den Gouverneur Generaal, bij art. 38 der door haar geconcepioneerde Instructie, de verplichting opgelegd eenige deskundigen aan te stellen » ten einde de Plaatselijke Wetten van Indiën, bekend onder den naam van *Nieuwe Statuten van Batavia*, te revidereen,” enz. ¹⁾.

De staatkundige verwikkelingen vrijdelden dit voornemen, en eerst bij de verheffing van den Maarschalk DAENDELS tot Gouverneur Generaal, werd de draad van den arbeid weder opgevat ²⁾.

De bepalingen in die wetgeving vervat, waren echter niet voldoende om de onuitroeibare neiging der bevolking van de Indische eilanden tot zeerooverij te beteugelen. De voornaamste stammen, welke er zich aan schuldig maken, zijn verspreid langs

¹⁾ MIJER, t. a. p., bl. 214 en 283.

²⁾ MIJER, t. a. p., in de *Nederlandsche Jaarboeken voor Regtsgeleerdheid en Wetgeving*. Dl. III, bl. 69—81.

de Zuid- en Oostkust van Sumatra, langs die van Borneo, van eenige der Molukken en Philippijnsche eilanden en anderen. Eenige kleine eilanden langs de kust van Java dienen hun tot schuilplaats, en heeten *Badjak*. Hunne prauwen of vaartuigen, met kleine kanonnen of *Lilla* gewapend, zijn bekend onder den naam van *Penjapap*, *Kakap*, *Balloor* en *Binta*. Voor de bemanning rekt men 40 tot 60 koppen, voorzien van picken en sabels of *Klewang*; doorgaans varen die zeeschuimers vereenigd ten getale van 6 of 8, somtijds van 20 en 30, en in enkele gevallen van 100 vaartuigen.

Hoe bevreesd men voor dat gespuis was, blijkt uit eene Publicatie van het jaar 1806 (16 Mei), waarbij vastgesteld werd, dat men geene paspoorten aan de gezaghebbers, bevrachters of eigenaars der Penjapaps, Kakaps, Balloors of van eenige dergelijke schepen zoude verleen, maar ze, bijaldien zij zich in eenige haven vertoonden, aanhouden als vaartuigen, toebehoorende aan zeeroovers ¹⁾.

Tot aanwakking van den ijver in het bestrijden

¹⁾ *Le Moniteur des Indes-Orientales et Occidentales*, 1846—1847, pag. 159—162.

van dien gevaarlijken vijand, kende de Gouverneur Generaal JANSSENS, bij Besluit van 6 Junij 1811, een gedeelte der buitgemaakte goederen toe aan diegenen, die ze hadden ontweldigd ¹⁾).

De maatregelen door het Engelsch Bestuur, dat gedurende eenige jaren onze heerschappij verdrong, genomen, waren niet toereikende, daar het zich vergenoegde met de zeeroovers in volle zee aan te randen. Dat men hiermede niet kon volstaan, heeft de uitkomst geleerd, maar tevens hoe bezwaarlijk het zij, geheele stammen, wier Vorsten de zeerooverij bij oogluiking gedoogen, ja wel verre van die te onderdrukken, veeleer uit baatzucht aanmoedigen, tot rustige onderwerping aan het Europeesche gezag te bewegen.

In het *Reglement op het beleid van de Regering, het Justitiewezen, de Cultuur, en den Handel in 's Lands Aziatische Bezittingen*, door den Souvereinen Vorst der Vereenigde Nederlanden den 3^{den} Januarij 1815 bekrachtigd, werd in art. 61 gezegd, dat het Hooge Geregtschhof van Nederlandsch Indië insgelijks bij wege van hooger beroep oordeelen

¹⁾ *Le Moniteur des Indes-Orientales et Occidentales.*
1816 — 1817, pag. 163.

zoude » over alle kwestien, rakende buiten en prijzen. voorts over alle kwestien, rakende zeerooverijen, beroovingen, uitplunderingen of dievo-rijen aan sehopen of ladingen in volle zee of op de reeden en in de havenen gepleegd ¹⁾.”

De judicature over al deze geschillen werd ter eerste instantie opgedragen » aan de kollegien van justitie te Batavia en op de onderhoorige bezittingen van den Staat in Azie, volgens een afzonderlijk reglement daar toe specterende ²⁾”.

Voorts werd met de herstelling van het Nederlandsch gezag in Indie aan de Commissarissen-Generaal, even als vroeger, bevolen, de *Nieuwe Statuten van Batavia* te herzien en daarin de vereisehte wijzigingen en aanvullingen te brengen.

In het *Reglement op het Beleid van de Regering*, enz., door Commissarissen Generaal, in dato 22 December 1818 vastgesteld, werd in art. 36 bepaald, dat de Gouverneur Generaal zorg moet dragen voor het beveiligen » van der ingezetenen personen en goederen, tegen de zeerooverijen van sommige

¹⁾ Zie hiervoren de Instructie van den Zeeraad, bl. 171 en MIJER, t. a. p., bl. 248.

²⁾ MIJER, t. a. p., bl. 388.

Indisehe vorsten en volken" ¹⁾). Hetzelfde voorschrift vindt men herhaald in art. 36 van het later Reglement van 30 Augustus 1827 ²⁾). Geen wonder, want het behoorde tot de bedingen van het gewigtig Tractaat, den 17^{den} Maart 1824 tusschen de Nederlandsche en Engelsehe Regeringen wegens de Oost-Indische bezittingen gesloten, dat men over en weder de zeerooverij kraehtdadig zoude te keer gaan.

Art. 5. »Hunne Nederlandse en Groot-Brittanische Majesteiten verbinden zich, in gelijker voege, om krachtdadig bij te dragen tot het beteugelen der zeerooverij in die Zeeën. Zij zullen geene schuilplaats of beseherming verleenen aan vaartuigen, met welken zeeroof bedreven wordt, en zullen, in geen geval, veroorlooven dat schepen of goederen, door zulke vaartuigen buit gemaakt, in eenige van hunne bezittingen ingevoerd, bewaard of verkocht worden" ³⁾).

Bij toenemende magt en stoutheid dier misdadi-

¹⁾ MIJER, t. a. p., bl. 407. — *Le Moniteur des Indes-Orientales et Occidentales*, 1846—1847, pag. 194.

²⁾ MIJER, t. a. p., bl. 441.

³⁾ G. K. VAN HOGENDORP, *Bijdragen tot de huishouding van Staat in het Koninkrijk der Nederlanden*, enz. 's Gravenhage, 1825, bl. 309 en 310.

HERTSLET, t. a. p., vol. III, pag. 286.

gers, werd, onder de regering van den Gouverneur Generaal Baron VAN DER CAPELLEN, op den 11^{den} October 1821 een besluit genomen »om het aantal inlandsehe gewapende vaartuigen langs de kusten van Java te vermeerderen, en eene afscheiding daar te stellen tusschen deze en de regelmatige oorlogsvaartuigen der koloniale Marine” 1).

Dien overeenkomstig zouden 34 inlandsehe vaartuigen langs de kusten van Java kruisen, waartoe men prauwen zoude nemen, die *mayang trengano* heetten en onder de bevelen der Residenten stonden. Die maatregel had het goede gevolg, dat de hoofden van het eiland Biliton, een zeerooversnest, in October 1821 onze regering erkende, en zich verbonden geene zeerooverij meer te plegen. In het volgend jaar ondernam men eenen togt tegen de zeeroovers van Tontoli. — Voorts werd in 1824 een Tractaat met de Sultans van Ternate in Tidor geteekend, waarbij deze afzagen van het plegen van dergelijke gruwelen, en beloofden de regering behulpzaam te zijn om hen te onderdrukken 2).

1) *Le Moniteur des Indes-Orientales et Occidentales*, 1846—1847, pag. 199.

2) *Ibid.* pag. 199—202 en 230.

Onder de regering van den Burggraaf DUBUS DE GUISIGNIES, werd, den 8^{sten} Augustus 1828, een *Reglement op den invoer, den verkoop en het bezit van Vuurwapenen en Buskruid* uitgevaardigd ¹⁾, welks derde artikel aldus luidde: »Bijaldien een vaartuig, onbekend met de wetten van deze landen, eenige reede of haven van Java of Madura mogt binnenloopen, meerdere schietgeweren of buskruid aan boord hebbende dan tot de uitrusting noodzakelijk is, moet gezorgd worden, dat niets daarvan aan land kome.» Verder: »Indien er termen mogten bestaan, om een zoodanig vaartuig van zeerooverij of andere kwade oogmerken verdacht te houden, zal hetzelfde aangehouden en de zaak ter kennisse gebragt worden van den plaatselijken Officier van justitie, ten einde zijn ambt en plicht waar te nemen.»

Reeds het volgend jaar behartigde men op nieuw deze aangelegenheid door het afkondigen van een *Reglement omtrent de Iudicature over de prijzen en den buit, welke door Zijner Majesteits Schepen van Oorlog, of door Schepen bij particulieren uitgerust en op bekomen commissien, of Lettres de Marque uitge-*

¹⁾ *Staatsblad van Nederlandsch Indie*, 1828, N^o 58.

varen, zullen worden genomen en gemaakt, en naar eenige der Nederlandsche Bezittingen in Indie opgebracht; omtrent Zeerooverijen," enz. (26 Junij ¹).

Tot de merkwaardige bepalingen van dat Reglement behoort die van artikel 13, welks redaetie aan de proeven van wetgeving in het moederland uit het begin van deze eeuw herinnert ²). »Ten aanzien van zeerooverij, zal, met opzigt tot degenen, die zich daaraan schuldig maken, of daarin medewerken, mitsgaders ter zake van alle berooving, uitplundering of dieverij aan sehopen of ladingen, in volle zee gepleegd, onversehillig of zij al vechtende op heeterdaad, dan wel later, of bij verrassing zijn genomen, achterhaald en als voren opgebracht, tegen dezulken bij de Raden van justitie worden geproeedeerd, volgens het Reglement op de Regtsvordering in criminele zaken, alleen met dit onderscheid, dat door den Fiscaal, op de ontvangene kennis wegens den opbrengst tot het beleggen der inquesten, afzonderlijk eene Commissie of een of meer leden van het eollegie zal worden verzoekt, ten einde dezelve ook te gelijk omtrent de opgebragte vaar-

¹) *Staatsblad van Nederlandsch Indie*, 1829, N^o 54.

²) Zie hiervoren bl. 171.

tuigen, met het zich daarop en in bevindende, de inventarisatie, onttakeling en ontlossing bewerkstellige, in voege als bij de artikelen 3, 4, 5, 6 en 7 is voorgeschreven, om vervolgens door gedachte Raden van justitie, nopens dezelve gevangenen regt te spreken, en te vonnissen, volgens 's lands vastgestelde wetten, en anderzins op gronden van het Regt der Volken, en overeenkomstig het aangenomen Staatsregt in Europa in het algemeen, en dat van het Rijk der Nederlanden in het bijzonder."

Deze regtsmagt op het stuk van zeeroof van de Raden van justitie is bij het onlangs vastgestelde *Reglement op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie in Nederlandsch Indie*, althans in *eersten aanleg* en zonder ondersheid van den landaard der beklaagden, in artikel 129, N^o 2 bekrachtigd ¹⁾.

Ten aanzien der regtspleging in dergelijke zaken te houden, en met name als leiddraad tot het ontdekken der waarheid van de aangetijgde feiten, alsmede tot aanwijzing van de omstandigheden, welke dit misdrijf plegen te vergezellen, verdient de aandacht het Besluit van den Gouverneur Generaal ad interim J. C. BAUD omtrent de *Verklaringen*, af te

¹⁾ De Indische wetboeken, 1847.

nemen van personen, den zeeroovers ontkomen (17 Augustus 1835) ¹⁾.

Aan dezulken, die aan de zeesehuimers waren ontvlugt, zouden de navolgende vragen, behalve zoodanige andere, als de omstandigheden verder noodzakelijk konden maken, bij voorkomende gelegenheid, door of van wege de betrokkene Autoriteiten worden voorgehouden, als: »Hoe is uw naam?

Wat is uw geboorteplaats?

Wat is uw beroep?

Van waar komt gij nu laatstelijk?

Op welke wijze zijt gij uit de handen der zeeroovers ontvlugt?

Werwaarts wenseht gij thans te vertrekken?

Waar zijt gij in de magt der zeeroovers gekomen?

Op welke wijze?

Hoe lang is dit geleden?

Hoe vele personen zijn met u gevangen genomen?

¹⁾ *Staatsblad van Nederlandsch Indie*, 1835, N^o 39. *Le Monteur des Indes-Orientales et Occidentales*, 1846—1847 pag. 322—330. Vergelijk nog verder dien van 1847—1848, pag. 11—21 en 33—45.

Met welk soort van vaartuigen zijt gij genomen
en hoe groot was derzelver getal?

Hoe waren de rooversvaartuigen bemand?

Hoedanig gewapend?

Hoe is de naam van den *Panglima* of Gezagvoer-
der der rooversprauw?

Waar behoorden de rooversprauwen te huis?

Door welke personen waren de rooversvaartuigen
uitgerust?

Hoe heeft men u behandeld, toen men u op de
rooversprauw overnam?

Waar en hoe lang hebben de rooversvaartuigen,
na uwe gevangenneming, nog gezworven?

Welke waren hunne verrigtingen gedurende
dien tijd?

Hebben zich geene andere vaartuigen met dat,
op hetwelk gij aan boord waart, vereenigd?

Wanneer de zeeroovers elkander ontmoeten, hoe
is dan hunne verhouding tot elkander?

Op welke plaatsen voorzag men zich van water?

Waar werden de prauwen schoon gemaakt en
gekalkt?

Welke plaatsen werden, op de te huisreis, door
de roovers aangedaan?

Wat werd daar door hen verrigt?

Waar hebben de roovers u ontscheept?

Aan wien heeft men u verkocht?

Welke werkzaamheden zijn, gedurende uwe gevangenneming, van u gevergd geworden?

Welke Vorst oefent daar ter plaatse het gezag uit?

Hoe is die plaats gelegen?

Wat is het voorname middel van bestaan der bewoners aldaar?

Op welke tijdstip gaan de rooversvaartuigen van daar naar zee?

Waar worden de wapenen geborgen, gedurende den tijd, dat de rooversvaartuigen op strand worden gehaald?

Welke verhouding bestaat er tusschen het Hoofd der zeeroovers en de Vorsten of Gezagvoerders der plaats, alwaar zij te huis behooren?

Wat is u meer bekend van de zeeroovers die u gevangen genomen hebben, en van de volken, tot welke men u heeft gebragt?"

Eindelijk is voor ons nog van belang het Koninklijk Besluit van 15 Januarij 1839, *omtrent het bergloon voor vaartuigen op zeeroovers hernomen* ¹⁾. Den hernemer, die zoodanig een' buit binnen eene

¹⁾ Staatsblad, 1839, N^o 1.

der West-Indische Bezittingen opbrengt, wordt een bergloon van ten minste een tiende en ten hoogste een vijfde der waarde van het hernomen vaartuig toegekend. Dat besluit is overigens der melding waardig, ook uit hoofde van het daarbij in den aanhef geopend uitzigt op eene aanstaande wettelijke regeling van het geheele onderwerp ¹⁾).

Inderdaad, de behoefte aan eene ontzagwekkende zeemagt, zoowel in het Moederland, als in onze overzeesche Gewesten, eensdeels tot 's lands verdediging, anderdeels tot beveiliging van den handel en de scheepvaart, zal allermint in den zorgelijken tijd, welken wij beleven en waarin de oorlogsvlam alreeds tot de voornaamste Staten van Europa is overgeslagen, worden geloofhend. Maar ook eene stellige strafwetgeving en eene regelmatige proeessorde op het stuk van zeerooverij, met name om de moeilijkheden omtrent het verhoor van getuigen zooveel doenlijk af te snijden ²⁾); eene juiste, volledige, schoon niet te wijd strekkende, bepaling van

¹⁾ »Willende, in afwachting van meer algemeene wettelijke verordeningen, eenige bepalingen ter zake voorschreven maken; hebben besloten,” enz.

²⁾ DE BOSCH KEMPER, *Wetboek van strafvordering ontwikkeld*, Dl. I, bl. 84 en volg.

hetgeen men onder die misdaad, zorgvuldig van die van onwettige kaapvaart en van de misdrijven der zeevarenden ter koopvaardij te onderkennen, te verstaan hebbe, dit een en ander, hopen wij, dat, met terugblik op het verledene en na de beschouwing inzonderheid der nieuwere Europese en Amerikaansche wetten betrekkelijk de eigenlijke en oneigenlijke zeerooverij, in onze Proeve met genoegzame duidelijkheid, als eene wezenlijke vereishte, zal aangetoond zijn. Wij verheugen ons daarom, ons geschrift met den verdienstelijken arbeid van ons hoogste regterlijk Collegie te hebben mogen versieren en verrijken, en koesteren het vertrouwen, dat de uitgave van dit Ontwerp krachtig zal bijdragen, om de opmerkzaamheid van den Nederlandschen wetgever op de zoo noodige aanvulling van eene te lang bestaan hebbende leemte te vestigen ¹⁾.

Wat ons eigen werk betreft, een eersteling, met welken wij onze Aeademische studien hebben willen besluiten, wij roepen voor dezen het toegevend oordeel van den kundigen lezer in.

¹⁾ Reeds is de aandacht der Regering op de zeerooverij bepaald, blijkens de Circulaire van 15 April jl. door de Ministers van Buitenlandsche zaken, Justitie en Marine uitgevaardigd.

BIJLAGE.

OVER DE MISDAAD VAN ZEEROOF.

ART. 4.

Al wie zich schuldig maakt aan eene der misdaden, bij art. 2 tot 7 ingesloten der tegenwoordige Wet omschreven, zal als *Zeeroover* in regten worden vervolgd en gestraft met de straffen, bij die artikelen bedreigd.

ART. 2.

Al wie behoort tot de equipage van een gewapend zeeschip of zeevaartuig, hetwelk, zonder door eenige Mogendheid te zijn voorzien geworden, hetzij van commissie, lettres de marque of van andere scheepspapieren, de wettigheid der onderneming aantoonende, daden van roof of geweld pleegt tegen

schepen of vaartuigen derzelver equipagien of ladingen, zal gestraft worden, en wel de bevelhebber met de straf des doods, de andere leden der equipage met tuchthuisstraf gedurende den tijd van niet minder dan vijf en niet meer dan dertig jaren, voorafgegaan door openbare te pronkstelling van den veroordeelde op een sehavot gedurende den tijd en op eene der wijzen bij de algemeene wet uitgedrukt. Indien de daden van roof of van geweld, in dit artikel vermeld, zijn voorafgegaan of vergezeld door moord of door moedwilligen doodslag, zware verwonding of verregaande mishandeling, zullen al de leden der equipage, zonder onderscheid, met den dood worden gestraft.

ART. 3.

Indien er daden van roof of van geweld op het grondgebied van dit Rijk zijn gepleegd door de equipage van schepen of vaartuigen, in het vorige art. vermeld, of door een gedeelte daarvan, met het doel om dezelve te begaan naar wal gezonden, zal de straf tegen den bevelhebber en al de leden der equipage van die schepen of vaartuigen dezelfde zijn, als in dit artikel is bedreigd.

ART. 4.

Met dezelfde straffen, als in art. 2 zijn bedreigd, en met gelijke onderscheiding, als in dat artikel is uitgedrukt, zal gestraft worden al wie behoort tot de equipage van een gewapend *Nederlandsch* zeeschip of zeevaartuig, hetwelk daden van roof begaat tegen Nederlandse schepen of vaartuigen of tegen derzelver ladingen.

ART. 5.

Ieder bevelhebber of scheepsofficier van een gewapend zeeschip of zeevaartuig, hetwelk zich aan de daden in artikel 2 vermeld schuldig maakt, voorzien van commissie of lettres de marque, door twee of meer verschillende en met elkander oorlogvoerende Mogendheden uitgegeven, zal met den dood gestraft worden.

ART. 6.

Ieder Nederlander, die het bevel op zich neemt van eenig zeeschip of zeevaartuig, door eene vreemde Mogendheid van commissie of lettres de marque voorzien, zal, indien een zoodanig zeeschip of zeevaartuig daden van roof of van geweld pleegt tegen

Nederlandsehe schepen of vaartuigen of tegen derzelver equipagien of ladingen, met den dood worden gestraft, en zulks, al mogt hij, krachtens de bepaling van art. 9 N° 2 van het Burgerlijk Wetboek, zijne hoedanigheid van Nederlander hierdoor hebben verloren.

ART. 7.

Al wie behoort tot de equipage van een zeeschip of zeevaartuig, hetwelk door eene vreemde Mogendheid, met welke Nederland in oorlog is, van commissie of lettres de marque voorzien zich binnen de zeegaten of op de binnenstroomen van den Staat zal hebben begeven, zal gestraft worden, en wel de bevelhebber met tuchthuisstraf gedurende den tijd van niet minder dan vijf en niet meer dan tien jaren en met eerloosverklaring, en de overige leden der equipage met correctionele gevangenis voor gelijken tijd, ten ware het blijken mogt, dat hetzelfde schip of vaartuig door storm of kwaad weder was binnen gejaagd, en zich op de eerste ontmoeting van eenig schip van den Staat binnen de tonnen had overgegeven.

Met gelijke straf en met gelijke onderscheiding zal gestraft worden al wie, behoorende tot de equi-

page van een zoo even genoemd schip of vaartuig, aan de stranden van dezen Staat of aan den vasten wal langs de zee zal worden gevonden, ten ware het blijken mogt, dat hij door storm of kwaad weder was aan strand geworpen en zich op de eerste aanvraag dadelijk had overgegeven.

ART. 8.

Met zeeroover zal worden gelijk gesteld ieder, die zich schuldig maakt aan de overtreding van art. 9 tot 12 ingesloten der tegenwoordige wet, en gestraft worden met de straffen, bij die artikelen bedreigd.

ART. 9.

Al wie, behoorende tot de equipage van een Nederlandsch zeeschip of zeevaartuig, zich daarvan door list of door geweld meester maakt, zal gestraft worden, en wel de bevelhebber met de straffe des doods, de andere leden der equipage met tuchthuisstraf gedurende den tijd van niet minder dan vijf en niet meer dan dertig jaren, voorafgegaan door openbare te pronkstelling van den veroordeelde op een schavot gedurende den tijd en op eene der wijzen bij de algemeene wet uitgedrukt.

Indien de misdaad, in dit artikel vermeld, is

voorafgegaan of vergezeld door moord of moedwilligen doodslag, zware verwonding of verregaande mishandeling, zullen al de leden der equipage, welke zich aan die misdaad hebben schuldig gemaakt, zonder onderscheid, met den dood worden gestraft.

ART. 10.

Met dezelfde straffen, als in het vorige artikel zijn bedreigd, en met gelijke onderscheiding, als in dat artikel staat uitgedrukt, zal gestraft worden al wie, behorende tot de equipage van een Nederlandsch zeeschip of zeevaartuig, hetzelfde aan den vijand of aan zeeroovers verraderlijk overlevert.

ART. 11.

Ieder scheepsbevelhebber, schipper, scheepsofficier, stuurman of loods, die, belast met het voeren van een Nederlandsch schip, hetzelfde met opzet verzeilt of doet vergaan, zal met den dood gestraft worden. Met gelijke straf zal gestraft worden de Nederlandsche loods, die, belast met het voeren van een vreemd schip, zich ten opzichte daarvan aan dezelfde daad schuldig maakt.

ART. 12.

Ieder Nederlander, welke deelneemt in eene uitrusting ter kaapvaart, in een vreemd land opgerigt, en ten doel hebbende om ook Nederlandsche schepen aan te randen, zal gestraft worden met tuchthuisstraf gedurende den tijd van niet minder dan vijf en niet meer dan tien jaren, voorafgegaan door eenvoudige te pronkstelling op een sehavot voor den tijd en op de wijze bij de algemeene wet uitgedrukt, of door eerloosverklaring.

ART. 13.

De algemeene bepalingen der strafwet omtrent de *medepligtigheid aan misdaad* zullen ook op de medepligtigen aan de misdaden, bij deze wet vermeld, van toepassing zijn.

ART. 14.

De bevelhebbers van schepen, door welke eene of meer personen, verdaecht van eenige misdaad in deze wet omsehreven, zijn genomen, zijn gehouden om zoodra mogelijk na de aankomst dier schepen hier te lande dezelve personen over te leveren of te doen overleveren in handen van den Officier van

Justitie bij de regtbank van het Arrondissement, waarin het schip is binnen gekomen. Zij zullen te gelijker tijd aan dien Officier ter hand stellen de papieren, bescheiden en andere stukken, welke tot bewijs of overtuiging kunnen dienen.

ART. 15.

De Officieren van Justitie zenden de gemelde personen benevens de papieren, bescheiden en stukken onmiddelijk op aan den Procureur Generaal bij den Hoogen Raad.

ART. 16.

Het regtsgeding wordt bij den Hoogen Raad aangevangen, voortgezet en voleindigd op de wijze, voorgeschreven bij den XIV titel van het Wetboek van Strafvordering.

ART. 17.

Indien echter, om welke reden ook, de getuigen niet op de teregtzitting kunnen verschijnen, zal door den Hoogen Raad op de stukken worden uitspraak gedaan, en zal de regter daarop zoodanig acht kunnen slaan, als hij zal vermeenen te behooren.

ART. 48.

Wanneer zeesehepen, ter zake van zeeroof, zijn genomen en opgebracht, zal de teregtstelling der beschuldigden worden opgesehort, totdat over de wet-tigheid van den prijs zal zijn uitspraak gedaan. Deze opsehorting zal eehter de geregtelijke instruc-tie niet vertragen.

KORTE MEMORIE VAN TOELICHTING.

Dat zeeroovers behooren gestraft te worden, en dat ieder volk bevoegd is om hen, als de veiligheid van allen bedreigende, ofschoon hunne misdaad buiten deszelfs gebied, op de opene zee, begaan zij, te doen vatten en voor zijne Regtbanken vervolgen, is eene zaak, waarover men het zoo algemeen eens is, dat zij waarlijk geen betoog behoeft.

Moeijelijker is het te bepalen, welke daden door den Wetgever onder dat misdrijf moeten worden gerangschikt; immers ofschoon er daden zijn, welke door ieder beschaafd volk, zonder onderscheid, als zeeroof worden beschouwd, en waaromtrent dus geen twijfel kan bestaan, zijn er eehter andere handelingen, die door eenige wetgevingen onder zeeroof worden begrepen, terwijl andere dezelve niet voor misdadig houden.

Men heeft gemeend in het tegenwoordig ontwerp de misdaad van zeeroof niet te ver te moeten uit-

breiden, en zich vooral dáár, waar het bedrijven geldt, buiten ons gebied begaan door personen, in het algemeen niet aan onze wetgeving onderworpen, alleen tot die daden te moeten beperken welke door het regt der volken als zeeroof worden gekenmerkt.

Wanneer wij toch hier b. v. *Franschen* of *Amerikanen* als zeeroovers wilden straffen wegens daden, door hen op de opene zee bedreven, en welke, noch door het Volkenregt, noch door de wetgevingen dier volken, als misdadig worden beschouwd, zouden wij ons ligtelijk in staatkundige moeilijkheden kunnen wikkelen, welke, indien zij reeds voor groote en magtige Rijken bedenkelijk kunnen geacht worden, door een' kleinen Staat vooral behooren te worden vermeden.

Als voorbeelden kunnen dienen het eenvoudig varen van een schip, niet voorzien van scheepspapieren, doch zonder dat nog door hetzelfde eenige daad van roof of geweld is gepleegd, of wel het plegen van vijandelijkheden door een schip onder eene andere vlag dan die van den Staat, waardoor het van commissie is voorzien.

Daar echter, waar het daden geldt of binnen ons gebied of wel door personen bedreven, in het algemeen aan onze wetgeving onderworpen, heeft men zich eene meerdere vrijheid veroorloofd, en zoo-

doende ook eenige misdrijven bij deze Wet in art. 9 tot 12 opgenomen, welke, ofschoon geen eigenlijken zeeroof daarstellende, echter door de regtsgeleerden met die misdaad worden gelijk gesteld.

Ten opzichte der straffen, in het ontwerp voorkomende, wordt aangemerkt, dat dezelve wel zwaar sehijnen, maar dat zoo ooit, dan zeker hier gestrenge wetten noodzakelijk zijn, en dat het ontwerp vooral niet gestrenger is dan de wetgeving van andere volken.

ART. 2.

De daad, in dit artikel vermeld, wordt (voor zoo verre bekend is) overal als zeeroof beschouwd. Wanneer een schip een ander schip aantast en zich van hetzelfde meester traecht te maken, is dit eerstgenoemde schip of door zijne regering erkend, en handelt hetzelfde in naam en op gezag van die regering, of het is door niemand erkend, en handelt louter op eigen gezag.

In het eerste geval verkeeren de oorlogsehopen van eenen Staat, alsmede de vaartuigen, welke door derzelver regering met commissie of lettres de marque zijn voorzien, of met andere woorden de kapers (*corsaires*); mislukt hunne onderneming dan kunnen hunne equipagien krijgsgevangen worden genomen, maar in hun bedrijf is niets misda-

digs gelegen; in het tweede geval daarentegen, bevinden zich de zeeroovers (*pirates*), en hunne bedrijven worden als misdad gestraft.

Sommige wetgevingen zijn nog verder gegaan, en zoo b. v. worden in eene wet op den zeeroof, den 10^{den} April 1825 in Frankrijk uitgevaardigd, geinsereerd in het *Repertoire* van MERLIN (Brusselsche uitgave) voee *Pirate*, deel XXIII, pag. 319, als zeeroovers vervolgd, de equipagien van schepen, varende zonder scheepspapieren, die aantoonen tot welke natie zij behooren, ofsehoon het niet blijkt, dat die schepen nog eenige daad van roof of geweld hebben bedreven.

Men heeft vermeend dit voorbeeld niet te moeten volgen, zoo om de straks in den aanhef aangevoerde reden, als ook vooral omdat, indien wij het eenvoudig varen zonder scheepspapieren als misdad wilden straffen, wij onze oorlogschepen zouden moeten bevoegd verklaren om al de schepen in zee te onderzoeken, ten einde na te gaan, of dezelve wel van behoorlijke scheepspapieren zijn voorzien, iets waaruit groote moeilijkheden met vreemde Mogendheden zouden kunnen geboren worden, daar (gelijk bekend is) het regt van *visitatie* door het Volkenregt, buiten den staat van oorlog, niet wordt

erkend. Men heeft derhalve, tot de strafbaarheid, daden van roof of van geweld gevorderd, zonder echter te bepalen, dat die daden juist tegen Nederlanders behoorden te zijn bedreven, daar men zich het geval heeft voorgesteld, dat, bij voorbeeld, een zeeroover, tegen een Zweedsch of Deensch Koopvaardijship daden van roof ter zee begaande, door een Nederlandsch oorlogschip werd genomen, wanneer er geene reden bestaan zoude, om de equipage van zoodanig roofschip niet hier te lande wegens zeeroof te straffen, ofschoon die misdaad niet tegen Nederlanders was begaan.

ART. 3 en 4.

Deze artikelen vereischen geene nadere toelichting, en zij, welke zich aan de daden, in hetzelfde opgenoemd, schuldig maken, zijn zeker niet minder strafbaar dan zij, welke in het tweede artikel worden vermeld.

ART. 5.

Ook deze daad wordt algemeen als zeeroof gestraft, zoo bij de wetgeving van vroegere, als latere volken, en de reden daarvan is (volgens de opgave der beste schrijvers) hierin gelegen, dat hij, die kaperbrieven van een' der oorlogvoerende Staten aanneemt, zich verplicht om deszelfs partij te kiezen, en dat het niet mogelijk is, om te gelijk twee Mo-

genschappen te dienen, wier belangen tegenstrijdig zijn, en vooral omdat zulks den weg zoude banen tot het plegen van vele zeerooverijen.

Men zie BIJNKERSHOEK, *Quaest. Jur. Publ.* I, XVII, 207; zelfs het geval, dat iemand kaperbrieven zoude aannemen van twee met elkander verbondene Staten, wordt bij de meeste wetgevingen niet uitgezonderd. Men heeft echter gemeend dit laatste voorbeeld niet te moeten volgen.

Men heeft de straf niet verder dan tot den kapitein en verdere scheepsofficieren uitgestrekt, omdat de mindere leden der equipage ligtelijk van de omstandigheid, het ontvangen namelijk van kaperbrieven van twee of meer Mogendheden, zouden kunnen onkundig wezen; terwijl zij, zoo zij hiervan kennis hebben gedragen, in den regel als *medepligtigen* zullen kunnen vervolgd en gestraft worden.

ART. 6.

Art. 9, N°. 2 van het Burgerlijk Wetboek ontleemt hem, die buiten toestemming des Konings in vreemde krijgsdienst treedt, zijne hoedanigheid van *Nederlander*. Men heeft gemeend, dat desniettegenstaande de daad van den bevelhebber, in dit artikel bedoeld, als gelijkstaande met die in art. 4 vermeld, ook met gelijke straf behoort te worden gestraft,

en dat de Nederlander, die het bevel heeft op zich genomen over een' vreemden kaper, hetzij hij zulks gedaan hebbe zonder of met toestemming des Konings, met den dood behoort te worden gestraft, wanneer hij daden van roof of geweld begaat tegen Nederlanders.

ART. 7.

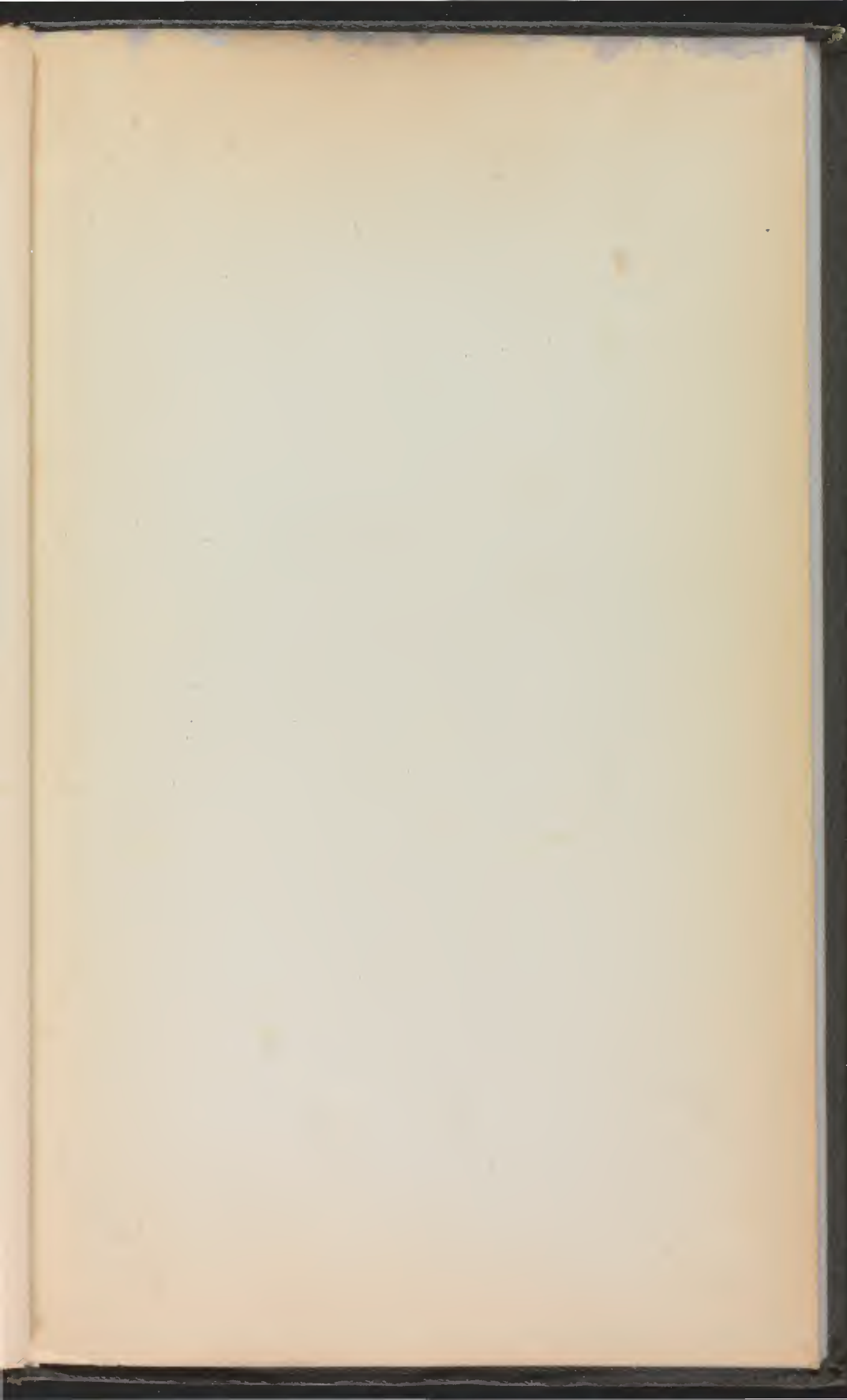
Dit artikel is uit onze oude Hollandsche wetgeving overgenomen, men zie, bij voorbeeld, het Placaat van 20 Mei 1702 (Groot Placaet-Boeck V, pag. 299), waarbij zelfs de straf des doods bedreigd wordt.

De overige artikelen behoeven niet veel toelichting.

Art. 13 neemt den twijfel weg, die misschien zoude kunnen ontstaan, of namelijk, daar het hier een geheel speciaal misdrijf geldt, personen, niet tot de zeevaart behoorende, als *medepligtigen* zouden kunnen gestraft worden; eene vraag, die (naar ons inzien) bevestigend moet worden beantwoord.

Art. 17 is eene uitbreiding van art. 175 van het Wetboek van Strafvordering, die te deze door de omstandigheden wordt noodzakelijk gemaakt.

De vraag, in art. 18 bedoeld, of namelijk de prijsneming wettig is, is eene praepjudicieele quaestie, welke vooraf dient te worden uitgemaakt.





-g

LIBRARY OF CONGRESS



0 030 255 656 8

LIBRARY OF CONGRESS



0 030 255 656 8